

วิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

**FACTORS AFFECTING THE SUCCESS OF ORGANICS
FERTILIZER PRODUCT GROUPS IN BANG PLA MA
DISTRICT SUPHAN BURI PROVINCE**

นางสาวฐิติรัตน์ พรหนองแสน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2550

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์สหกรณ์

สหกรณ์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า
จังหวัดสุพรรณบุรี

Factors Affecting the Success of Organics Fertilizer Production Groups in Bang Pla Ma
District, Suphan Buri Province

นามผู้วิจัย นางสาวจิตติรัตน์ พรหนองแสน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ ปิติปัญญา, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ กุ์เจริญประสิทธิ์, D.B.A.)

กรรมการ

(อาจารย์นิรันดร์ ทัพไชย, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์ปรีชา สิทธิกรณไกร, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อากงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 4 เดือน ๓ พ.ศ. 255๐

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

Factors Affecting the Success of Organics Fertilizer Production Groups
in Bang Pla Ma District, Suphan Buri Province

โดย

นางสาวจุติรัตน์ พรหนองแสน

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)

พ.ศ. 2550

จิตรีรัตน์ พรหนองแสน 2550: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์)
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ ภาควิชาสหกรณ์ ปรธานกรรมการที่ปรึกษา:
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รังสรรค์ ปิติปัญญา, Ph.D. 147 หน้า

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มผลิต
ปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่บางปลาม้า (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิต
ปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำนวน 25 ราย
กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จำนวน 45 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ ค่าไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองและกลุ่ม
เกษตรกรอินทรีย์นั้นเป็นเพศชายร้อยละ 56 และ 55.60 และเพศหญิงร้อยละ 44 และ 44.40 สมาชิก
มีอายุเฉลี่ย 51.96 ปี และ 49.31 ปี ส่วนใหญ่สมรส การศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน
สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน และ 4.36 คน รายได้เฉลี่ย 181,280 บาท/ปี และ 224,955.56 บาท/ปี
จำนวนแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.48 คน และ 2.71 คน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.92 ไร่ และ
34.73 ไร่ และจากการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ศึกษานี้ ส่วนมากยังเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านด้วย

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของสมาชิกของทั้งสองกลุ่มไม่ว่าจะเป็นปัจจัยเรื่องของ เพศ อายุ
สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้/ปี และ
พื้นที่ทำการเกษตร พบว่า ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

จากการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงาน (ด้านการบริหารงาน
การเงิน การผลิต การตลาด) ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ของทั้งสองกลุ่ม พบว่า
มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยกลุ่มที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ความเชื่อมั่น
ที่มีต่อผู้นำ และการมีส่วนร่วม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

จิตรีรัตน์ พรหนองแสน
ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

30 / 11 / 50

Thitirat Pronnongsaen 2007: Factors Affecting the Success of Organics Fertilizer Production Groups in Bang Pla Ma District, Suphan Buri Province. Master of Arts (Cooperative Economics), Major Field: Cooperative Economics, Department of Cooperative.
Thesis Advisor: Assistant Professor Rangsan Pitipunya, Ph.D. 147 pages.

The research aimed to :1) study the development and performance of Organics Fertilizer Production Groups in Bang Pla Ma District :2) identity the factors related to success of Organics Fertilizer Production Groups in Bang Pla Ma District.

The sample was composed of 25 and 45 members of Self Reliance Farm Family Development Group and Kitsana Organic Agricultural Group. Questionnaires were use as the data collection tool. Percentage, means, standard deviation, t-test, and Chi-square were applied in this study.

This study found that 56 % and 44 % of members of Self Reliance Farm Family Development Group were male and female. The average member ages 51.96 years. Most of them married, finished elementary school. The average income was 181,280 baht/year. Average farm labors was 2.48 persons and the average farm land was 26.92 rai. Found that 55.60 % and 44.40 % of members of Kitsana Organic Agricultural Group were male and female. The average member ages 49.31 years. Most of them married finished elementary school. The average income was 224,955.56 baht/year. Average farm labors was 2.71 persons and the average farm land was 34.73 rai.

The analysis revealed that sex, age, married status, education level, family members, income, farm labors, and farm land had no relation with the success of Organics Fertilizer Production Groups. The study also pointed that the satisfaction to financial return, production, and marketing had significant relation with the success of Organics Fertilizer Production Groups. It also found that the confidence of member to leader and member participation had some relation to the success of those groups.

Thitirat Pronnongsaen
Student's signature

Rangsan Pitipunya 30 / 11 / 50
Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ให้ความช่วยเหลือจน
ลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. รังสรรค์ ปิติปัญญา ประธานกรรมการที่ปรึกษา
ที่ใส่ใจดูแลให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือที่มีค่าอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. ณรงค์
กู่เจริญประสิทธิ์ กรรมการวิชาเอก อาจารย์ณัฏฐ์นรินทร์ ทัพไชย กรรมการวิชาการ และ รศ. นภาพร
พรหมชนะ ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นของ
วิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองและ
กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ของกลุ่ม รวมทั้งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน ตลอดจนท่านผู้อ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่และน้อง ที่ให้กำลังใจ และส่งเสริมสนับสนุน
ในด้านการศึกษา รวมทั้งกำลังใจจากคณาจารย์และเพื่อน ๆ ภาควิชาสหกรณ์ทุกท่าน และที่ขาดไม่ได้
ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุกัญญา ชีระกูรณ์เลิศ ผู้อำนวยการภารกิจบริหารจัดการผลงานวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) พี่และเพื่อน ๆ ที่ วช. ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือเป็น
อย่างดี

ฐิติรัตน์ พรหนองแสน

พฤษภาคม 2550

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการศึกษา	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม	6
แนวคิดการมีส่วนร่วม	14
ทฤษฎีความพึงพอใจ	15
ทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ	16
แนวคิดเกษตรกรรมทางเลือก	19
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
กรอบแนวความคิด	30
สมมุติฐาน	31
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	32
การรวบรวมข้อมูล	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การทดสอบเครื่องมือ	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ข้อมูลทั่วไป การดำเนินงานและกิจกรรมกลุ่ม	37
ข้อมูลทั่วไปของสมาชิก	37
พัฒนาการและความเป็นมา	45
การดำเนินงานและกิจกรรม	48
ปัญหาและอุปสรรค ในการแก้ปัญหา	70
บทที่ 5 ผลการศึกษา	72
ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกับความสำเร็จของกลุ่ม	72
ความพึงพอใจของสมาชิก	78
ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำกลุ่ม	96
การมีส่วนร่วมของสมาชิก	106
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	116
สรุปผลการศึกษา	116
ข้อเสนอแนะ	119
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	120
ภาคผนวก	124
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	125
ภาคผนวก ข อุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และสถานที่ดำเนินงานกลุ่ม	143
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	147

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การนำเข้าปุ๋ยเคมีของประเทศไทย	2
2	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนแรงงานทำการเกษตร	38
3	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตาม อาชีพหลัก อาชีพรอง	39
4	จำนวนและรายได้รวมต่อปีของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	40
5	จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตามพื้นที่ทำการเกษตร	40
6	การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ	41
7	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและจำนวน แรงงานทำการเกษตร	42
8	จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ จำแนกตาม อาชีพหลัก อาชีพรอง	43
9	จำนวนและรายได้รวมต่อปีของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	44

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มภคณาเกษตรอินทรีย์จำแนกตามพื้นที่ทำการเกษตร	44
11	การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มภคณาเกษตรอินทรีย์	45
12	ต้นทุนโดยประมาณ การทำนาแบบเคมีและการทำนาแบบอินทรีย์	46
13	รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง จำแนกตามช่วงการผลิตที่ 1	61
14	รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง จำแนกตามช่วงการผลิตที่ 2	61
15	รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง จำแนกตามช่วงการผลิตที่ 3	62
16	ทรัพย์สินของกลุ่ม	63
17	รายได้และรายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มภคณาเกษตรอินทรีย์ ช่วงการผลิต ปี 2548	68
18	รายได้และรายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มภคณาเกษตรอินทรีย์ ช่วงการผลิต ปี 2549	69
19	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของสมาชิกกับความสำเเร็จของกลุ่ม	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสของสมาชิกกับความสำเเร็จของกลุ่ม	73
21	ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความสำเเร็จของกลุ่ม	74
22	ความแตกต่างระหว่าง อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ของสมาชิกกับความสำเเร็จของกลุ่ม	76
23	ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการบริหารงาน	79
24	ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการบริหารงาน	81
25	ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการเงิน	83
26	ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ด้านการเงิน	85
27	ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการผลิต	87
28	ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการผลิต	89
29	ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการตลาด	92
30	ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการตลาด	94

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
31	ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนเอง	97
32	ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	100
33	ความแตกต่างระหว่างความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มพัฒนา ครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	102
34	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง	108
35	ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	110
36	ความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	112

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างการบริหารงานภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	49
2	โครงสร้างการบริหารงานภายในกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	52
3	ปริมาณการสะสมทุนเรือนหุ้นของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	55
4	กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	58
5	กำไรสุทธิจากการดำเนินงานของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	60
6	กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	66
 ภาพผนวกที่		
ข1	อุปกรณ์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์	144
ข2	กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง	145
ข3	กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์	146

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมา ระบบเกษตรกรรมเป็นแบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ เนื่องจากมีประชากรยังไม่มากนักประกอบกับมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งดิน น้ำ อากาศ เพียงพอสำหรับการผลิตอาหาร (กรมวิชาการเกษตร, 2542) ต่อมาเมื่อประมาณทศวรรษที่ 1870–1890 เมื่อประชากรโลกเพิ่มขึ้น เกษตรกรรมตามแบบแผนปัจจุบันเป็นรูปแบบการเกษตรที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในประเทศตะวันตก โดยการพัฒนาการเกษตรที่มุ่งไปในเรื่องของการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นเพื่อรองรับความต้องการบริโภคอาหาร หลายประเทศในยุโรปมีการวิจัยและพัฒนาทางด้านเคมีเพื่อใช้ในการเกษตรโดยตรงมากขึ้น อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาดังกล่าว ระบบการเกษตรแผนใหม่ก็ไม่ได้มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อประเทศในโลกที่สามมากนัก (วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ, 2535)

การขยายตัวของระบบเกษตรกรรมแผนใหม่สู่ประเทศโลกที่สาม ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วยนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงทศวรรษที่ 1960 อันเป็นช่วงที่เกิดปฏิวัติเขียวขึ้นในประเทศโลกที่สาม ภายใต้การสนับสนุนของประเทศอุตสาหกรรมและบรรษัทข้ามชาติทางการเกษตร เมื่อการขยายตัวของระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ที่มีการนำสารเคมีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิตได้ขยายเข้าสู่ประเทศไทยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เคยอาศัยพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติผลิตเพื่อพออยู่ พอกิน ปรับมาสู่ระบบเคมีหรือการเกษตรสมัยใหม่ที่มีลักษณะของการอาศัยเทคโนโลยีเน้นการลงทุนจำนวนมาก มีการผลิตเฉพาะอย่างและมุ่งเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยการใช้ปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ, 2535) จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าการนำเข้าปุ๋ยเคมีของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีและเกษตรกรไทยต้องประสบปัญหาของราคาปุ๋ยเคมี และการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เพิ่มสูงขึ้น หากใช้สารเคมีเกษตรและปุ๋ยเคมีอย่างเดียวยาวเป็นระยะเวลานาน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของดิน ทั้งทางกายภาพ ทางเคมี และทางชีวภาพ ทำให้คุณภาพและปริมาณของผลผลิตพืชไม่เป็นไปตามที่คาดหวังสาเหตุมาจากดินมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง เนื่องจากขาดการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ

ตารางที่ 1 การนำเข้าปุ๋ยเคมีของประเทศไทย

การนำเข้า / ปุ๋ยของไทย เรียงตาม พ.ศ.	มูลค่าการนำเข้าปุ๋ย (ล้านบาท)
2539	18,242.20
2540	16,933.83
2541	17,851.88
2542	17,189.93
2543	18,229.97
2544	21,604.95
2545	22,112.20
2546	26,403.02
2547	33,244.50
2548	35,946.94

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร (2549)

อย่างไรก็ตามขณะที่ระบบเกษตรในปัจจุบันยังมีการพึ่งพาสารเคมีในการผลิตนั้น กระแสการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของผู้บริโภคก็มีความรุนแรงขึ้น รัฐบาลของหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้เริ่มตระหนักและให้ความสำคัญต่อปัญหาเหล่านี้ ในส่วนของรัฐบาลได้มีการส่งเสริมในเรื่องของเกษตรอินทรีย์ และมีนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และประกาศเป็นวาระแห่งชาติที่พิพธิรัชการเกษตรเฉลิมพระเกียรติ เมื่อวันศุกร์ที่ 27 ธันวาคม 2547 โดยส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสาธารณะทุกรูปแบบ ส่งเสริมโรงงานปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพในขนาดต่าง ๆ รวมกัน 7,000 โรง ส่งเสริมการขายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 3 ระดับ คือ ระดับต้นแบบเกษตรอินทรีย์ 100 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 1 ล้านไร่ ระดับพัฒนาเกษตรอินทรีย์ 50 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 10 ล้านไร่ ระดับพัฒนาเกษตรอินทรีย์ 25 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 70 ล้านไร่ สนับสนุนห้องปฏิบัติการวิจัยและการตรวจสอบพัฒนาจุลินทรีย์ชีวภาพ สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ โดยตั้งเป้าหมายลดรายจ่ายค่าปุ๋ยเคมี ค่าเคมีกำจัดศัตรูพืช ประเทศมีสถานะแวดล้อมที่ดีขึ้นได้ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์อินทรีย์เพื่อเพิ่มรายได้สูงขึ้นและเป็นครัวโลกที่มีอาหารปลอดภัย (กรมพัฒนาที่ดิน, 2548) ทั้งนี้ประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นครัวอันดับที่ 6 ของโลกและมีโอกาสที่จะเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้า

เกษตรกรอินทรีย์ได้ รัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนที่จะปรับพื้นที่การเกษตรบางส่วนให้เข้าสู่ระบบ เกษตรอินทรีย์ ซึ่งจะสามารถผลิตอาหารอินทรีย์ตามมาตรฐานสากลนานาชาติ

ปัจจุบันเกษตรกรจำนวนหนึ่งได้เห็นถึงผลกระทบด้านลบของการใช้ปุ๋ยเคมีและได้หันมา ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งนอกจากช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืชแล้ว ยังช่วยรักษาคุณภาพของดินให้ดียิ่งขึ้น และส่วนใหญ่ยอมรับว่าปุ๋ยนี้ช่วยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีลง ทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลง ร้อยละ 15 – 30 และผลผลิตเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 – 15 นอกจากนั้นยังพบว่าปุ๋ยนี้มีส่วนช่วยให้ ต้นข้าวแข็งแรงทนทานต่อการทำลายของแมลงศัตรูพืช มีผลให้การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ลดลง การใช้ปุ๋ยนี้ทำให้รายได้จากการปลูกข้าวเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 – 20 เมื่อเปรียบเทียบกับ การใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวยิ่งกว่านั้นยังช่วยให้สภาพของดินดีขึ้นไม่แข็งกระด้างเหมือนการใช้ ปุ๋ยเคมี เนื่องจากมีความร่วนซุยง่ายต่อการไถพรวน (ประเสริฐ อะมริต และคณะ, 2548: 87)

ดังได้กล่าวแล้วว่าเพื่อส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์รัฐได้มีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานผลิต ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพขนาดต่าง ๆ เป็นจำนวนมากซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกัน เป็นกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยใช้เองด้วย อย่างไรก็ตามการรวมตัวกันของเกษตรกรเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์นี้ มีมานานพอสมควรแล้ว โดยมีการจัดตั้งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งจากข้อมูล เบื้องต้นพบว่า มีกลุ่มจำนวนหนึ่งสามารถดำเนินการได้ดีและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกในขณะที่มีกลุ่มจำนวนมากไม่ประสบความสำเร็จจนหลายแห่งต้องหยุดการดำเนินการ ไป ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งหากเข้าใจถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จ หรือล้มเหลวของกลุ่ม ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่เห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะนำมาศึกษาและจะเป็นเรื่อง หลักในการศึกษาในที่นี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงสาเหตุและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการเสนอแนวทางการทำงานที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ในการแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มที่ศึกษา และเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์อื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษากรณีกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากสองกลุ่มนี้มีระดับความสำเร็จที่แตกต่างกันซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับของความสำเร็จได้

ในด้านเนื้อหาการศึกษานี้จะครอบคลุมกับประเด็นการดำเนินงานของกลุ่มด้านโครงสร้างการบริหารงาน กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การสะสมทุน การผลิต การจำหน่าย การจัดสวัสดิการและกิจกรรมอื่น ๆ และผลการดำเนินงานกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อกลุ่มด้านการบริหารงานกลุ่มด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัญหา อุปสรรคและแนวคิดในการแก้ปัญหากลุ่ม และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์

นิยามศัพท์

กลุ่ม หมายถึง กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาหม้อ

กลุ่มที่มีความสำเร็จน้อย หมายถึง กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ เป็นกลุ่มที่มีการผลิตยังไม่ต่อเนื่อง ผลประกอบการมีกำไร และมีแนวโน้มลดลง แต่ยังไม่มีการปันผลคืนและยังไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

กลุ่มที่มีความสำเร็จมาก หมายถึง กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง เป็นกลุ่มที่มีการผลิตต่อเนื่อง ผลประกอบการมีกำไรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการปันผลคืนและจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก

คณะกรรมการกลุ่ม หมายถึง สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์เลือกให้เป็นผู้นำ หรือผู้บริหารการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการ เลขานุการ เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์

สมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง คนที่เป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกลุ่ม

ปุ๋ยอินทรีย์ หมายถึง ปุ๋ยที่ได้จากอินทรีย์วัตถุ ซึ่งประกอบไปด้วย ชากพืช ชากสัตว์ ที่ตายแล้วและสิ่งขับถ่ายจากสัตว์ จะเป็นประโยชน์ต่อพืชเมื่อผ่านกระบวนการสลายตัวโดยกิจกรรมของจุลินทรีย์เสียก่อน ปุ๋ยอินทรีย์ที่สำคัญมีอยู่ 4 ชนิด คือปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และผลพลอยได้จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตามปุ๋ยอินทรีย์ที่กล่าวถึงในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติไม่มีสารเคมีผสม และปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจากการผสมอินทรีย์วัตถุในธรรมชาติกับปุ๋ยเคมี ซึ่งในส่วนหลังเป็นการผสมปุ๋ยยูเรียเข้าไปด้วยตามความต้องการของลูกค้า

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์อินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในการศึกษาครั้งนี้มีแนวคิดและทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม
2. แนวคิดการมีส่วนร่วม
3. ทฤษฎีความพึงพอใจ
4. ทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ
5. แนวคิดเกษตรกรรมทางเลือก

แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

คำว่า “กลุ่ม” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ตามพจนานุกรมสังคมวิทยาให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า “กลุ่ม” ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองบุคคลขึ้นไป ที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันทางสังคม กลุ่มหรือหมู่คณะนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์ภาวะทางสังคม ทั้งโดยสมาชิกของกลุ่มเองและตามปกติโดยผู้อื่นด้วย ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีพฤติกรรมร่วมในแบบฉบับของตนเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532)

สุชา จันทร์เอม (2533: 236) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มเป็นการรวมของบุคคลที่มีสิ่งเร้า และสนใจตรงกัน หรือร่วมทำกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกันดังนั้นกลุ่มคือ การรวมของ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีจุดประสงค์ กิจกรรม และมาตรฐานของพฤติกรรมร่วมกัน สมาชิก ของกลุ่มจะต้องมีความรู้สึก มีทัศนคติ และเป้าหมายเป็นกลุ่มไม่ใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง กลุ่มจะต้องมีการจัดระเบียบและโครงสร้างที่แน่นอน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 4) กระบวนการกลุ่มจะเริ่มขึ้นตั้งแต่มีบุคคล 2 คนขึ้นไป มาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันเมื่อนุชนเข้ามาาร่วมกลุ่มกันก็จะเกิดเป็นบทบาท ของกลุ่มขึ้นมา

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกันโดยสมัครใจ มีสำนึกต่อ วัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน และระดมความสามารถที่แต่ละคนมีอยู่เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในเชิงการพัฒนาความสามารถของบุคคลและกลุ่มในการจัดการกับภารกิจที่สำคัญของกลุ่มหรือ ชุมชน

ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ (2534: 11) ได้ให้ความหมายของกลุ่มคือ บุคคลตั้งแต่ สองคนขึ้นไปที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ สมาชิกกลุ่มควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และ มีความสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจในกิจกรรมร่วมกันและปฏิบัติงานไป ในทิศทางเดียวกันเพื่อดำเนินการกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรม ความหมายของ “กลุ่ม” จึงสรุปว่าเป็นการรวมตัวกันของ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานไป ในทิศทางเดียวกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มสมาชิก ซึ่งกลุ่มสมาชิกต้องมีการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาร่วมกัน

ประเภทของกลุ่ม

สามารถแบ่งได้หลายลักษณะดังนี้ การแบ่งตามลักษณะการจัดตั้งมี 2 ประเภท (ทะนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ, 2534: 12)

1. กลุ่มเป็นทางการ หมายถึง กลุ่มจัดตั้งขึ้นโดยมีระเบียบแบบแผน มีการแบ่งงาน และกำหนดบทบาทของสมาชิก เช่น กลุ่มชานา กลุ่มเกษตรกร

2. กลุ่มไม่เป็นทางการ หมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัว เช่น กลุ่มเพื่อนฝูง

การแบ่งตามลักษณะของสมาชิกกลุ่ม มี 2 ประเภท ได้แก่

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มขนาดเล็กที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความเป็นกันเอง ไม่มีกฎระเบียบที่แน่นอนตายตัวในการอยู่ร่วมกัน เช่น ครอบครัว กลุ่มแม่บ้าน

2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันด้วยกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ ไม่คุ้นเคยใกล้ชิดกันเท่าที่ควร สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์แบบเป็นทางการมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มพ่อค้า

สาเหตุการจัดตั้งกลุ่ม

Panner (1978: 11 อ้างใน ประกิจ ดาราราย, 2541: 30-31)

1. ความต้องการ (Needs) เหตุผลสำคัญของการรวมกลุ่ม คือ การที่สมาชิกมองเห็นว่ากลุ่มเป็นวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการของเขาได้และการเข้าไปรวมกลุ่มนั้น จะต้องไม่เป็นการลงทุนที่ขาดหลักเหตุผลมากเกินไปคือ คนที่จะตัดสินใจเป็นสมาชิกของกลุ่มใดก็ต่อเมื่อเขาต้องมองเห็นว่าการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ จะช่วยให้เขาได้รับสิ่งที่เขาต้องการคุ้มค่างับสิ่งที่เขาลงทุนไป (an acceptable rewards/cost ratio)

2. เป้าหมายร่วมกัน (Share goal) การมีเป้าหมายร่วมกันเป็นสาเหตุที่อาศัยข้อเท็จจริงประเด็นที่ว่า คนเรามักจะมีเป้าหมาย (goals) บางอย่างซึ่งไม่สามารถจะทำให้บรรลุได้โดยการทำงานแต่ลำพังเพียงคนเดียวด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความต้องการกำลังของกลุ่มขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่สมาชิกของกลุ่มมีร่วมกัน นอกจากนี้คนยังมีการรวมกลุ่มกัน และมีความสนใจร่วมกัน คนมีกิจกรรมเหมือนกันมีการมาร่วมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มของแพทย์ กลุ่มของนักจิตวิทยา เป็นต้น ส่วนคนที่มีความสนใจร่วมกันจะมีการรวมกลุ่มกัน เช่น กลุ่มของพวกเล่นการพนัน

3. มีความกลัวร่วมกัน (Share treat) เมื่อเขารู้สึกว่าเขาถูกขู่เช็กคุกคามหรือได้รับแรงกดดัน ความบีบคั้น คนจะแสดงออกถึงความต้องการที่จะรวมตัวกัน

Panner สรุปว่า ทั้งความต้องการ การมีเป้าหมายร่วมกันและการมีความกลัวร่วมกัน ไม่ได้เป็นเหตุผลที่เป็นอิสระจากกัน คนอาจเข้าร่วมกลุ่มกันด้วยเหตุผล 1, 2 หรือ 3 ประการก็ได้

โครงสร้างของกลุ่ม (Group Structure)

พงศ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 6) เมื่อบุคคลสองคนหรือมากกว่ามาพบกันเป็นครั้งแรกและเริ่มจะมีการเกี่ยวข้องกันสังสรรค์กันนั้น เราย่อมเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ เช่น บางคนจะมีบทบาทในการร่วมอภิปรายมากกว่าคนอื่น บางคนจะเป็นที่รับฟังของสมาชิกกลุ่ม ในขณะที่บางคนไม่ให้ความสนใจเลย บางคนกระฉับกระเฉงมากกว่าคนอื่น บางคนปรากฏว่าได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าคนอื่น ความแตกต่างระหว่างสมาชิกของกลุ่มนี้จะมีการพัฒนาไปเพื่อเป็นพื้นฐานของการที่จะกำหนดโครงสร้างของกลุ่ม เมื่อความแตกต่างปรากฏขึ้นความสัมพันธ์ในระหว่างส่วนต่าง ๆ ที่แตกต่างกันของกลุ่มก็จะมีขึ้นเพื่อจะให้มีรูปแบบของความสัมพันธ์แบบต่าง ๆ ในกลุ่ม จึงเป็นที่มาของคำว่าโครงสร้างของกลุ่มนั้นมันจะมีรูปแบบที่ซับซ้อนและกลุ่มอาจมีความแตกต่างกันได้หลายลักษณะ เช่น ในเรื่องของสถานภาพ อำนาจการเป็นผู้นำและอื่น ๆ จึงเป็นไปได้ที่จะมีโครงสร้างของกลุ่มในหลาย ๆ แบบ อย่างไรก็ตามรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ เหล่านั้นจะเข้ามาประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างที่มีการจัดระเบียบที่สมบูรณ์และเป็นแบบแผนอันเดียวกัน

การพัฒนาการกลุ่ม

การที่กลุ่มดำเนินกิจกรรมสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับรูปแบบและหลักเกณฑ์ในการรวมกลุ่มและการจัดตั้งกลุ่มว่ามีแบบแผนในการจัดตั้งกลุ่มหรือการรวมกลุ่มตามแนวคิดและหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเพียงใด (วรางคณา วงศ์มหาชัย, 2535: 29) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการกลุ่มในการปฏิบัติงานและจะมีการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการกลุ่ม 4 ขั้นตอน

1. ขั้นตอนตั้งเป็นการเริ่มก่อตัวของกลุ่ม กำหนดจุดมุ่งหมาย กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และผู้นำกลุ่ม ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน

2. ขั้นขัดแย้งเป็นการเริ่มแสวงหาทิศทางและเป็นหัวลื้อหัวต่อ

3. ขั้นยินยอมเป็นขั้นเริ่มพัฒนาสังคมสร้างกลุ่ม สร้างปทัสถานข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก

4. ขั้นดำเนินการเป็นขั้นตอนการแสดงผลของกลุ่มมีผลงานตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จในด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนากลุ่ม สามารถขยายเครือข่ายของสมาชิกเพิ่มขึ้น

หลักการส่งเสริมการรวมกลุ่ม

ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543: 229-232) ได้อธิบายหลักการส่งเสริมการรวมกลุ่ม ซึ่งจัดเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างกลุ่มและเครือข่ายไว้ 3 ขั้น 8 ตอน

ขั้นที่ 1 การจัดตั้งกลุ่ม มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ 8 ตอน

ตอนที่ 1 การค้นหาผู้นำหรือหน่วยงานของหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 การหาความต้องการของแต่ละบุคคลก่อนที่จะนำมากำหนดความต้องการกลุ่ม

ตอนที่ 3 ความตั้งใจในการเข้าร่วมกลุ่ม รวมถึงการสร้าง ความเชื่อสัตย์และภักดีต่อกลุ่มให้ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันจะมีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันทำให้สามารถ ทำงานร่วมกันโดยง่ายและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ตอนที่ 5 การมีวัยใกล้เคียงกันทำให้มีความคิดอ่านความสนใจความต้องการและความสามารถ ใกล้เคียงกันจะมีความเข้าใจกันง่ายในการทำงาน

ตอนที่ 6 การกำหนดเพศ กิจกรรมบางอย่างจำเป็นต้องแบ่งแยกเพศ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจร่วมกันทำทั้งชายและหญิง

ตอนที่ 7 ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียวช่วยกันคิดช่วยกันทำ จนทำให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จ

ตอนที่ 8 สถานการณ์ที่บีบตัวจะทำให้คนรวมกันเพื่อความอยู่รอดเพื่อผลประโยชน์ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มหรือสมาชิกที่จะมารวมกัน

ขั้นที่ 2 การเคลื่อนไหวของกลุ่มเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มแล้วจะต้องส่งเสริมให้กลุ่มเกิดการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันจะช่วยผลักดันให้กลุ่มเกิดการต่อสู้และพลังการต่อรอง มีเกณฑ์ที่ยึดถือ 8 ตอน

ตอนที่ 1 ส่งเสริมการพบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มให้แน่นแฟ้นขึ้นและหาแนวทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

ตอนที่ 2 ส่งเสริมแนวคิดและยกระดับจิตใจของสมาชิกในกลุ่ม

ตอนที่ 3 ส่งเสริมการมีระเบียบวินัย ได้แก่ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับในการร่วมกลุ่มและมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติต่อกัน

ตอนที่ 4 ส่งเสริมสัมพันธภาพบุคคล เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม

ตอนที่ 5 ส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเกิดการเคลื่อนไหว

ตอนที่ 6 ส่งเสริมวิชาการ ความรู้ใหม่ ๆ

ตอนที่ 7 การส่งผลประโยชน์ร่วม เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มดำรงอยู่ได้ การจัดสรรผลประโยชน์ต้องเที่ยงธรรม เสมอภาคหากขาดผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดผลประโยชน์กันกลุ่มก็จะแตกความสามัคคีและสลายตัวในที่สุด

ตอนที่ 8 ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งสถานภาพผูกพัน โดยพยายามส่งเสริมให้มีความผูกพันระหว่างสมาชิก ส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่มและรู้จักรับผิดชอบร่วมกันในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 การเจริญเติบโตของกลุ่ม ประกอบด้วย 8 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 สหพันธ์ในการรวมกลุ่มเป็นการทำให้กลุ่มเล็ก ๆ มาสนธิเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว

ตอนที่ 2 สร้างหน่วยนำร่วม โดยการนำเอาผู้นำกลุ่มหรือตัวแทนแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็นหน่วยนำร่วม เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเล็ก ประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่ม

ตอนที่ 3 สร้างผลประโยชน์ร่วม เพื่อช่วยให้กลุ่มเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกัน เกาะติดกันเพราะเกิดผลประโยชน์ในกิจกรรมร่วมกัน

ตอนที่ 4 สร้างกิจกรรมพึ่งพาเป็นวิธีการกลุ่มซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนและอาศัยความรู้ทักษะตลอดจนความต้องการระหว่างกลุ่มที่มีต่อกัน

ตอนที่ 6 สร้างพลังร่วมในการดำเนินการร่วมโดยการส่งเสริมให้กลุ่มเกิดการร่วมทุนร่วมวิชาการ ร่วมกำลังคน ร่วมกำลังวัสดุ ซึ่งถ้ากลุ่มได้มีส่วนร่วมกันมากเท่าไร พลังมหาศาลก็จะเกิดขึ้นเท่านั้น

ตอนที่ 7 ลดความสิ้นเปลืองร่วม ได้แก่ การลดความสิ้นเปลืองของแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

ตอนที่ 8 สร้างพลังต่อรองคือ อำนาจของกลุ่มในการรักษาผลประโยชน์และดำรงกลุ่มไว้ พลังต่อรองเป็นพลังในการต่อสู้ของชุมชนซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันนับว่าเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในการพัฒนา

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนว่าประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเงิน กล่าวคือ หากธุรกิจชุมชน สามารถระดมเงินจากชุมชนได้เอง หรือมีเงินช่วยเหลือดอกเบี้ยต่ำ จะทำให้โอกาสที่ธุรกิจจะจัดตั้งและดำเนินการได้ดี ประสพผลสำเร็จนั้น มีความเป็นไปได้สูง
2. ปัจจัยด้านการผลิต กล่าวคือ หากธุรกิจชุมชนมีความได้เปรียบเชิงทรัพยากรและหรือในเชิงทักษะซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น ปัจจัยด้านการผลิตเหล่านี้จะเป็นความได้เปรียบและสนับสนุนให้ธุรกิจมีโอกาสประสพผลสำเร็จสูง
3. ปัจจัยด้านการตลาด กล่าวคือ การรู้ความต้องการของตลาด
4. ปัจจัยด้านการบริการและการจัดการ ได้แก่ เรื่องระบบงาน เงิน บุคลากรและระบบตลาด
5. ปัจจัยด้านผู้นำ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยมีลักษณะเชื่อคนมากกว่าระบบ ดังนั้นหากผู้นำเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการนำ มีความเสียสละ เป็นต้น ธุรกิจชุมชนก็มีโอกาสประสพผลสำเร็จได้
6. ปัจจัยด้านแรงงาน
7. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก
8. ปัจจัยด้านระเบียบข้อบังคับ กล่าวคือ หากระเบียบข้อบังคับ ไม่อยู่บนพื้นฐานหรือความเห็นชอบจากสมาชิก การประกอบกิจการก็จะมีโอกาสประสพผลสำเร็จได้ยาก

9. ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก กล่าวคือ ธุรกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกและหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์เชิงลบกับภายนอก หนึ่งในปัจจัยนี้หมายถึงการมีความคล่องตัว รู้ว่าเมื่อใดควรร่วมมือหรือปฏิเสธภายนอก

จากปัจจัยทั้ง 9 เราสามารถนำปัจจัยบางอย่างมาใช้ในการพิจารณากลุ่มผลิตภัณฑ์เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จ

แนวคิดการมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิภา (2530) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ “กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิใช่เข้าร่วม เพราะการหวังรางวัลตอบแทนและสิ่งที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย”

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2535) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนมีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาการตัดสินใจในการดำรงชีวิตของตนเอง

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ไพโรจน์ (2530 อ้างใน ประสพสุข เหลืองไพโรจน์, 2534: 35) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า

1. การมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากตรงปัญหาและความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ
3. การดำเนินการราบรื่นและได้รับความช่วยเหลือจากประชาชน

4. เกิดประโยชน์กับประชาชน และมีการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนามากขึ้น
5. การมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น

ลักษณะหรือรูปแบบการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980 อ้างใน ประเทือง มนตรี, 2536: 18) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) เป็นการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

สรุปได้ว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกร่วมกันตัดสินใจเสียสละ ร่วมลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมในการประเมินผล

ทฤษฎีความพึงพอใจ

ศิริพรรณ ภูมิภมร (2539: 13) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้ดังนี้ ความหมายของความพึงพอใจมีแนวคิดสองประเด็น คือ

ประเด็นแรก ความพึงพอใจในรูปแบบของแรงจูงใจเชิงวัตถุ (Objective) เป็นลักษณะเมื่อคนได้รับการตอบสนองในสิ่งที่เขาต้องการ เขาจะมีความพอใจ แต่ถ้าหากเขาไม่ได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ ก็จะเกิดความไม่พึงพอใจ ดังที่ Porter and Lower (1968: 30) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจและผลผลิตว่ารางวัลเป็นเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและการปฏิบัติงานทำให้เกิดความพึงพอใจ จึงหมายถึงระดับความลงรอยกันระหว่างความคาดหวังที่บุคคลมีอยู่และรางวัล หรือสิ่งตอบแทนที่บุคคลนั้นได้รับจริง

ประเด็นที่สอง ความพึงพอใจในแงุ่มที่ เป็นทัศนคติ หรือเป็นการประเมินในเชิงอัตวิสัย (Attitudinal or Subjective Assessment) โดยตามคำนิยามของ Rosenberg and Halland (1960: 13) กล่าวว่า ทัศนคตินี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความนึกคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนที่สองนั้นเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขาได้มีความรู้หรือความเข้าใจอยู่ก่อนแล้วหรือเป็นความรู้ความเข้าใจที่เขาจะรู้และส่วนที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรม เป็นส่วนที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรม ดังนั้นความพึงพอใจในแง่นี้จึงเป็นความรู้สึกในเชิงนามธรรม ในลักษณะของความสุข ความสบายใจ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของบุคคล

ทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

ความหมายของผู้นำและภาวะผู้นำ

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544) กล่าวว่า “ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและจะพาผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชา หรือหมู่ชนไปในทางดีหรือชั่วได้ โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันในอันที่จะบรรลุเป้าหมาย และความสามารถที่จะชักจูงผู้อื่นให้มีความร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตนได้”

พรนพ (2544) กล่าวว่า “ภาวะผู้นำคือ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพาไปสู่จุดหมายที่ดีงาม

ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Theories of Leadership)

แนวคิดในการทำความเข้าใจภาวะผู้นำ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระยะ ดังนี้ (สมยศ นาวิการ, 2540: 159 -241)

1. ทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ (Trait Theories)
2. ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories)
3. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ (Situational Theories)
4. ทฤษฎีเชิงปฏิรูป

1. ทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ (Trait Theories)

ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่า บุคคลที่เป็นผู้นำนั้นมักจะมีคุณลักษณะพิเศษบางอย่างที่ทำให้พวกเขาแตกต่างจากบุคคลอื่น เช่น สติปัญญา, บารมี, ความเด็ดขาด, ความกระตือรือร้น, ความเข้มแข็ง, ความกล้าหาญ, ความซื่อสัตย์, ความเชื่อมั่นตนเอง, และอื่น ๆ จึงได้มีความพยายามที่จะระบุคุณลักษณะที่เฉพาะเจาะจงบางอย่างที่ผู้นำต้องมี

2. ทฤษฎีเชิงพฤติกรรม (Behavioral Theories)

ภายใต้ข้อบกพร่องบางอย่างของการศึกษาคุณลักษณะ นักวิจัยได้หันไปพิจารณาพฤติกรรมที่แบ่งแยกระหว่างผู้นำที่มีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพเหมือนกับทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีเชิงพฤติกรรมเหล่านี้จะถูกรับรู้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้โดยทั่วไปโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์ที่ผู้นำได้เผชิญอยู่ แม้ว่าความเป็นผู้นำจะเกี่ยวพันการใช้อำนาจเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้นำอาจจะแตกต่างกันในรูปแบบที่พวกเขาใช้เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการในการศึกษาความเป็นผู้นำเชิงพฤติกรรมได้มุ่งเน้นไปที่ปัจจัย 2 อย่างคือ

2.1 การมุ่งงาน คือ พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งการทำงานให้สำเร็จด้วยการกระทำบางอย่าง เช่น การมอบหมายงาน, การแบ่งงานกันทำ, การตัดสินใจ, และการประเมินผลงาน

2.2 การมุ่งคน คือ พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งการเปิดรับ, ความเป็นมิตรและการให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา

3. ทฤษฎีเชิงสถานการณ์ (Situational Theories)

ข้อจำกัดของทฤษฎีเชิงพฤติกรรมทำให้มีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการศึกษาใหม่ในการศึกษาความเป็นผู้นำ โดยทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้กล่าวว่าความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ภายในสถานการณ์บางอย่าง รูปแบบความเป็นผู้นำอย่างหนึ่งอาจจะดีที่สุด ภายในสถานการณ์อื่นแล้ว รูปแบบความเป็นผู้นำอีกอย่างหนึ่งอาจจะดีที่สุด ดังที่โลเคิร์ตและเทเนนบาน และชมิดท์ได้กล่าวว่าเราจะไม่มียุติวิธีที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียวในการเป็นผู้นำ

ความล้มเหลวของทฤษฎีเชิงคุณลักษณะ และทฤษฎีเชิงพฤติกรรมที่จะคาดคะเนความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพอย่างแน่นอน ชี้ให้เห็นว่าความเป็นผู้นำจะเกี่ยวพันมากกว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลหรือพฤติกรรม ดังนั้นนักวิจัยได้เปลี่ยนแปลงไปศึกษาว่าการเปลี่ยนแปลงทางสถานการณ์จะกระทบความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เฉพาะเจาะจงภายในสถานการณ์แต่ละอย่าง

4. ทฤษฎีเชิงปฏิรูป

มุมมองใหม่ของความเป็นผู้นำมุมมองแรกถูกเรียกด้วยชื่อหลายชื่อ เช่น ความเป็นผู้นำเชิงبارมี ความเป็นผู้นำเชิงบันดาลใจ และความเป็นผู้นำเชิงสัญลักษณ์

ผู้นำบางคนมีความสำเร็จเป็นพิเศษกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งภายในความเชื่อ การรับรู้ ค่านิยม และการกระทำของผู้ตามของพวกเขา บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปฏิรูปสังคมด้วยคำพูดและการกระทำของพวกเขา บุคคลที่บรรลุการกระทำเช่นนี้จะถูกเรียกว่า ผู้นำเชิงปฏิรูป หรือผู้นำเชิงบาร์มี (Charismatic Leader)

ผู้นำเชิงปฏิรูปหรือผู้นำเชิงบันดาลใจ (spirational Leader) จะพยายามเปลี่ยนแปลงทั้งองค์กรจากสถานะหรือวัฒนธรรมหนึ่งไปเป็นสถานะหรือวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป จะเกี่ยวพันกับความเป็นผู้นำเชิงบาร์มีสูงมาก เพราะว่าผู้นำเชิงปฏิรูปจะสร้างความรู้สึกของความไว้วางใจและความศรัทธาที่เข้มแข็ง ดังนั้นเขาสามารถกระตุ้นการปฏิรูปหลายอย่างภายในวัฒนธรรมขององค์กรได้ ผู้บริหารและผู้นำไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งเดียวกันและเหมือนกัน

ผู้บริหารจะทำสิ่งเดียวกันครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ผู้นำจะต้องคิดค้นสิ่งใหม่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และบันดาลใจใช้ความพยายามสูงกว่าปกติ

แนวคิดเกษตรกรรมทางเลือก

แนวคิดเกษตรกรรมทางเลือก มีพื้นฐานจากแนวคิดแบบองค์รวมที่ปฏิเสธแนวคิดแบบแยกส่วน และปฏิเสธระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ที่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติระบบนิเวศและความยุติธรรมทางสังคมอันเป็นรากฐานแห่งความยั่งยืนของสังคมมนุษย์

ที่มาของเกษตรกรรมทางเลือกที่มีพื้นฐานมาจากการสรุปทริชและประสบการณ์จากความล้มเหลว จากการทำเกษตรแผนใหม่ ซึ่งทำให้เกษตรกรต้องเผชิญปัญหานานัปการ เช่น การใช้เงินลงทุนสูงราคาผลผลิตไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับกลไกตลาดการตัดสินใจลดการพึ่งพาสถาปัตยกรรมนอกจึงก่อตัวขึ้น ดังนั้นเกษตรกรรมทางเลือกจึงเป็นความพยายามที่จะเป็นอิสระจากการครอบงำของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพยายามที่เลือกผลผลิตบนพื้นที่ความต้องการบริโภคในครัวเรือนมากกว่าการผลิตเพื่อป้อนตลาดความพยายามที่จะลดการพึ่งพิงตลาดทั้งด้านการกำหนดราคาผลผลิตและการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช

ทางเลือกในการผลิตประสบการณ์ในการพัฒนาเกษตรแผนใหม่หรือที่รู้จักกันดีในชื่อว่า การปฏิวัติเขียว ซึ่งเริ่มต้นเมื่อมีการคิดค้นเมล็ดพันธุ์ลูกผสมที่มีศักยภาพให้ผลผลิตสูงเป็นการปรับปรุงและคัดเลือกพันธุ์โดยใช้เทคนิควิทยาการแบบตะวันตกซึ่งผลผลิตสูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองโดยทั่วไปหลายเท่าตัว แต่จะเกิดผลก็ต่อเมื่อมีการใช้ปุ๋ยเคมีและน้ำชลประทานอย่างเพียงพอ นอกจากเมล็ดพันธุ์ยังมีความอ่อนแอต่อโรคแมลงเป็นอย่างมาก เมื่อผนวกกับการปลูกแบบเชิงเดี่ยวในพื้นที่ขนาดใหญ่ก็จะส่งผลให้เกิดการเสียสมดุลของระบบนิเวศอย่างกว้างขวาง ความจำเป็นในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การใช้สารเคมีอย่างมากมายเช่นนี้เองที่ทำให้ระบบนิเวศเกิดการเสียสมดุล จนเป็นสาเหตุให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างมากมาย

นอกจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว การพัฒนาการเกษตรแบบใหม่ที่เกิดควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจแบบกลไกตลาดได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของเกษตรกร กล่าวคือ การเพิ่มขึ้นของผลผลิตของพืชพาณิชย์จากการปฏิบัติเชิงผนวกกับนโยบายของรัฐบาลที่พยายามรักษาระดับราคาผลผลิตการเกษตรให้ต่ำ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศส่งออกสินค้าอื่น ๆ ในตลาดโลกและค่าแรงงานถูก เพื่อตอบสนองนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลทำให้รายได้จากผลผลิตของเกษตรกรไม่เพียงพอต่อรายจ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรในขณะที่ยังคงต้องจ่ายค่าปัจจัยการผลิตอื่น ๆ เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรกล มีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นยังเกษตรกรกรมแผนใหม่พัฒนาไปเท่าไรเกษตรกรกลับยิ่งยากจนลงและประสบกับปัญหานี้สืบมาจวบจนปัจจุบัน

การก่อเกิดของแนวความคิดเกษตรกรรมทางเลือก จึงเกิดขึ้นท่ามกลางเกษตรกรกระแสหลักที่กำลังดำเนินอยู่ หลังจากที่เกษตรกรได้เจอปัญหาจากการทำเกษตรแผนใหม่ ที่มุ่งเน้นการผลิตเพื่อขายและให้ได้ผลผลิตสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเกษตรกรรมทางเลือกจึงเป็นการเลือกผลิตที่หลากหลาย เพื่อสนองการบริโภคของครัวเรือนเป็นหลัก ส่วนเกินจากการบริโภคจึงนำไปขายไม่ใช่มุ่งผลิตเพื่อขายแล้วนำรายได้ไปซื้อสินค้าบริโภคที่ต้องการ

ผลของการผลิตที่หลากหลายดังกล่าวยังจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันเอง ซึ่งนอกจากจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีแล้วยังทำให้ระบบนิเวศน์มีความสมดุลอีกด้วย ดังนั้นเกษตรกรรมทางเลือกจึงเป็นการเกษตรที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ทางเลือกในแง่อุดมการณ์และปรัชญา ทางเลือกในด้านปรัชญาและอุดมการณ์ของการพัฒนาเกษตรกรรมทางเลือก ก็คือการปรับเปลี่ยนค่านิยมเก่าและสร้างความคิดใหม่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอ่อนน้อมถ่อมตนต่อธรรมชาติโดยยอมรับว่า มนุษย์นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบนิเวศน์ ไม่ใช่ผู้ควบคุมธรรมชาติ การดำรงอยู่ของมนุษย์ในอดีตและอนาคต จะต้องพึ่งพิงอยู่กับความสมดุลของระบบนิเวศน์โดยรวม (วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ, 2535)

จากแนวความคิดของเกษตรทางเลือกดังกล่าว อาจอธิบายเกษตรกรรมทางเลือกจากมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนี้ มิติทางเศรษฐกิจ เกษตรกรรมทางเลือกเป็นระบบการเกษตรที่ไม่ให้ความสำคัญกับการผลิตเพื่อขายเป็นหลัก แต่เป็นการผลิตอาหารและปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็น

ในการดำรงชีพเป็นสำคัญ เมื่อผลิตได้เกินความต้องการของครอบครัวแล้วจึงนำออกขายในระบบตลาด มิติทางสังคมเกษตรกรรมทางเลือกให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระในการผลิต โดยที่เกษตรกรสามารถที่จะเลือกผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชนมากกว่าเกษตรกรรมแบบทันสมัยที่แบบแผนการผลิตต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกเพื่อใช้ในการผลิต ทำให้เกษตรกรขาดอิสรภาพในชีวิตของตนเอง เกษตรกรรมทางเลือกได้ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนของเกษตรกร เพราะระบบการผลิตและการดำเนินชีวิตของเกษตรกรต้องอาศัยการพึ่งพาซึ่งกันและกัน มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมจะให้ความสำคัญกับระบบนิเวศวิทยาของชุมชนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะระบบนิเวศนี้มีระบบวงจรทรัพยากรทดแทนกันอย่างต่อเนื่อง สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน พึ่งพาเกื้อกูลกัน ดังนั้นเกษตรกรรมทางเลือกจึงต้องมีความกลมกลืนกันกับระบบนิเวศน์ท้องถิ่นโดยไม่ก่อให้เกิดการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติ

ความหมายของเกษตรกรรมทางเลือก

ได้มีผู้ให้ความหมายของเกษตรกรรมทางเลือกไว้ ดังนี้ (ประเวศ, 2535 อ้างถึงใน ประพันธ์ แจ่มเยี่ยม, 2546) กล่าวว่า เกษตรกรรมทางเลือกคือ ระบบชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เน้นความสมดุลและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อเป้าหมายสูงสุดคือ ความผาสุกและความอยู่รอดของมนุษยชาติ

วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ (2534: 91) กล่าวว่าเกษตรกรรมทางเลือกคือ แนวทางการเกษตรแนวใหม่ ที่ให้ความรู้ทางด้านนิเวศวิทยาแก่เกษตรกร โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ การเกื้อหนุนให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม รวมทั้งการเพิ่มคุณธรรมและคุณค่าของมนุษย์

จากแนวคิดและความหมายของเกษตรกรรมทางเลือก เมื่อพิจารณาแล้วสามารถสรุปลักษณะเด่น ๆ ของเกษตรกรรมทางเลือก ดังนี้ทำการเกษตรที่มุ่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพทางโภชนาการ มีธาตุอาหารครบถ้วนเพื่อตอบสนองการบริโภคในครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก เมื่อเหลือจากการบริโภคจึงขาย ระบบเกษตรกรรมทางเลือกดำเนินการโดยใช้ทรัพยากรภายในไร่นาอย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการผลิตและการจัดการหมุนเวียนทรัพยากรได้อย่างสมดุล ให้ความสำคัญสูงสุดต่อดินเพื่อประโยชน์ที่ยั่งยืน ทำการเกษตรที่อาศัยแรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก ปกป้องมลภาวะที่เกิดเนื่องจากวิธีการทำการเกษตรโดยใช้สารเคมีทุกชนิดเพราะกลัว

ผลกระทบที่จะมีต่อดิน น้ำ ผลผลิต ทำการเกษตรที่มีความหลากหลายชนิดของพืชและสัตว์ ซึ่งมีความเกื้อกูลซึ่งกันตามธรรมชาติ ทำการเกษตรด้วยการทำนุบำรุงดินและสิ่งแวดล้อมให้ สมบูรณ์ขึ้นตลอดเวลา

รูปแบบต่าง ๆ ของเกษตรกรรมทางเลือก (วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ, 2535: 105-114) ได้แก่ เกษตรกรรมผสมผสาน (Integrated Farming) การเกษตรแบบอินทรีย์ (Organic Farming) เกษตรกรรมธรรมชาติ (Natural Farming) วนเกษตรกรรม (Agro-forestry) เกษตรนิเวศน์ (Ecological Agriculture) เกษตรกรรมแบบยั่งยืน (Sustainable Agriculture) เกษตรกรรมแบบชีววัต (Biodynamic Farming) เกษตรอินทรีย์เป็นหนึ่งในเกษตรกรรมทางเลือก โดยมีหลักการของการทำ เกษตรอินทรีย์ ดังนี้

เกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture)

เกษตรอินทรีย์อาจเป็นวาทะกรรมใหม่สำหรับสังคมไทย คำว่า "อินทรีย์" หมายถึง "สารที่ได้จากพืชหรือสัตว์" ซึ่งมาจากภาษาอังกฤษว่า "organic" ทำให้หลายคนเข้าใจผิดว่า เกษตรอินทรีย์ คือ ระบบการเกษตรที่ใช้ปัจจัยการผลิตจากสารอินทรีย์ (สารจากธรรมชาติ) เท่านั้น แต่ที่จริงแล้ว ในภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ มีการใช้คำเรียกอื่นที่มีความหมายเดียวกัน เช่น ecological, biological และ bio เป็นต้น ซึ่งชื่อเหล่านี้สะท้อนแนวคิดและหลักการของเกษตรอินทรีย์ได้มากกว่า เพราะเกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรที่อนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นองค์รวม มีหลายหน่วยงานพยายามให้คำนิยามเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์มากมาย แต่ที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดก็คือคำนิยามของ สหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements หรือที่ชื่อย่อว่า IFOAM) ซึ่งได้ให้ความหมายของเกษตรอินทรีย์ไว้ว่า “ระบบการเกษตรที่ผลิตอาหารและเส้นใยด้วยความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นที่หลักการปรับปรุงบำรุงดิน การเคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศการเกษตร เกษตรอินทรีย์ จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ปุ๋ย สารกำจัดศัตรูพืช และเวชภัณฑ์สำหรับสัตว์ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามประยุกต์ใช้ธรรมชาติในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาความต้านทานต่อโรคของพืชและสัตว์เลี้ยง หลักการเกษตรอินทรีย์นี้เป็นหลักการสากลที่สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ-สังคม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย”

หลักการเกษตรอินทรีย์

1. การอนุรักษ์นิเวศการเกษตร ด้วยการปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด เพราะปัจจัยการผลิตที่เป็นสารเคมีสังเคราะห์ทำลายสมดุลของนิเวศการเกษตร ส่งผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม และมีผลต่อสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่อยู่ในฟาร์มทั้งที่อยู่บนผิวดินและใต้ดิน
2. การฟื้นฟูนิเวศการเกษตร แนวทางนี้ทำให้เกษตรอินทรีย์มีความแตกต่างอย่างมากจากระบบเกษตรปลอดสารเคมีที่รู้จักกันในประเทศไทย แนวทางหลักในการฟื้นฟูนิเวศการเกษตรคือการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ และการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนั้นการเพิ่มความหลากหลายในไร่นาก็เป็นสิ่งจำเป็นด้วยการปลูกพืชร่วม, พืชแซม, พืชหมุนเวียน, ไม้ยืนต้น หรือการฟื้นฟูแหล่งนิเวศธรรมชาติในไร่นาหรือบริเวณใกล้เคียง
3. การพึ่งพากลไกธรรมชาติในการทำเกษตร กลไกในธรรมชาติที่สำคัญต่อการทำเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ วงจรการหมุนเวียนธาตุอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงจรไนโตรเจน และคาร์บอน, วงจรการหมุนเวียนของน้ำ, พลวัตของภูมิอากาศและแสงอาทิตย์ รวมทั้งการพึ่งพากันของสิ่งมีชีวิตอย่างสมดุลในระบบนิเวศ ทั้งในเชิงของการเกื้อกูล การพึ่งพา และห่วงโซ่อาหาร
4. การควบคุมและป้องกันมลพิษ เกษตรกรที่ทำการเกษตรอินทรีย์ต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการป้องกันมลพิษต่าง ๆ จากภายนอกมิให้ปนเปื้อนผลผลิต ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดทำแนวกันชนและแนวป้องกันบริเวณริมฟาร์ม นอกจากนั้นแนวทางเกษตรอินทรีย์ยังกำหนดให้ต้องลดและป้องกันมลพิษที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตของฟาร์มเองด้วย เช่น มีระบบจัดการขยะและน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยออกนอกฟาร์ม หรือการไม่ใช้วัสดุบรรจุผลผลิตที่อาจมีสารพิษปนเปื้อนได้
5. การพึ่งพาตนเองด้านปัจจัยการผลิต เกษตรอินทรีย์มีแนวทางที่มุ่งให้เกษตรกรพยายามผลิตปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ ด้วยตนเองในฟาร์มให้ได้มากที่สุด แต่ในกรณีที่เกษตรกรไม่สามารถผลิตได้เอง ก็สามารถซื้อหาปัจจัยการผลิตจากภายนอกฟาร์มได้ แต่ควรเป็นปัจจัยการผลิตที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอิสระของเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร (กรีนเนท เกษตรอินทรีย์, 2548)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นำชัย ทนุผล (2537) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคมและแบบความเป็นผู้นำของประธานกลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 ระดับชั้น 2) ลักษณะของเกษตรกรตามการรับรู้ของประธานกลุ่ม 3) สถานการณ์ของกลุ่มเกษตรกรตามการรับรู้ของประธานกลุ่ม 4) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาของสมาชิกกลุ่ม และ 5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคมของประธานกลุ่มทั้ง 3 ระดับชั้นส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การฝึกอบรม รายได้ ขนาดของฟาร์ม ส่วนลักษณะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ จำนวนบุคคลในครอบครัว และแบบความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

2. ลักษณะของกลุ่มเกษตรกรตามการรับรู้ของประธานกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มเกษตรกรทั้งสามระดับชั้นคือ อายุของกลุ่ม จำนวนสมาชิกเมื่อก่อตั้ง จำนวนสมาชิกในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม ระยะเวลาของการเป็นประธานกลุ่ม จำนวนครั้งในการประกวดกลุ่มดีเด่น และความขัดแย้งของสมาชิกภายในกลุ่ม เกษตรกรทั้งสามระดับชั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับลักษณะของกลุ่มที่พบว่ามีแตกต่างกันซึ่งมีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ ความถี่ในการเรียกประชุม คณะกรรมการกลุ่ม ความถี่ในการเรียกประชุมสมาชิกกลุ่ม และความร่วมมือกันของสมาชิก

3. สถานการณ์กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเกษตรกรทั้งสามระดับชั้น ประธานกลุ่มมีสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกกลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนความชัดเจนตามโครงสร้างของงานและการใช้อำนาจตามตำแหน่งของประธานกลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสามระดับชั้น กล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเช่นกัน

4. ลักษณะส่วนบุคคลเศรษฐกิจ-สังคม และจิตวิทยาของผู้ตามหรือสมาชิกกลุ่มซึ่งพบว่า อายุของสมาชิก จำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรม รายได้ ขนาดของฟาร์ม การรับรู้วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของกลุ่ม ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ ความมุ่งมั่นในชีวิต และการรับรู้ในแบบความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั้งสามระดับชั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกร ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่าง

5. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรทั้งสามระดับชั้น พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกร

ชาตรี บุญนาค (2544) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดนนทบุรี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานพบว่า เพศ อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้จากการประกอบอาชีพภาคการเกษตร รายได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมดพื้นที่ถือครอง สาเหตุเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกร ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ผลตอบแทนที่ได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การได้รับความรู้ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ การได้รับความรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ความคิดเห็นของสมาชิกต่อผู้นำกลุ่ม ลักษณะการเป็นผู้นำ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม บทบาทของคณะกรรมการและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.005

เมตต์ แสงจันทร์ (2544) ศึกษาความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของกลุ่มประชากรเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุเฉลี่ย 47 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อปีระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ความสำเร็จของการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสำเร็จอยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการได้รับ

การสนับสนุนส่งเสริมจากภายนอกมีความสำเร็จในระดับต่ำ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้แก่ รายได้ของคณะกรรมการ ปีที่จัดตั้งกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การได้รับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและการได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับกลุ่มออมทรัพย์

รววิทย์ สว่างทุกข์ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54 ปี มีการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน เกษตรกรมีรายได้จากการเกษตรต่ำกว่า 110,000 บาท/ปี อายุการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรเฉลี่ย 14 ปี กรรมการกลุ่มเป็นผู้แนะนำเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม ความคิดเห็นการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มต่อผู้นำเกษตรกรอยู่ในระดับดี ความรู้ในวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอยู่ในระดับน้อย การสนับสนุนในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การดำเนินกิจกรรมในอนาคตของกลุ่มเกษตรกร และความคิดเห็นต่อกลุ่มเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรได้รับการสนับสนุนในด้านความรู้ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ปัญหาของกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ ราคาทางผลผลิตทางการเกษตรมีราคาต่ำ ขาดแคลนเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ ในการดำเนินงานกลุ่ม การดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จเกษตรกรให้ความร่วมมือกับกลุ่ม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจ มีความรู้ความสามารถ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ รายได้จากการเกษตร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการฝึกอบรมทางด้านการเกษตรแตกต่างกันมีความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นัชชา อินทวงษา (2546) ศึกษาปัจจัยที่ความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร วัตถุประสงค์ในการศึกษา ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ไคสแควร์ ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านผู้นำ ได้แก่ อายุ วิสัยทัศน์การเป็นผู้นำ ในด้านสมาชิก ได้แก่ อายุ รายได้ ประสบการณ์การทำงาน ความพึงพอใจ ในการร่วมเป็นสมาชิกของสมาชิกกลุ่ม และในด้านการจัดการบริหารภายในกลุ่ม ได้แก่ ความเหมาะสมในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ความถี่ในการประชุม

บุษราภรณ์ ต่างใจ (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา: ศึกษากรณีศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดน่าน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพชาวเขาจังหวัดน่าน ศึกษาลักษณะอาชีพชาวเขาที่ประสบผลสำเร็จและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างที่เป็นกลุ่มอาชีพชาวเขาจำนวน 125 กลุ่มโดยภาพรวม จากการศึกษาหาความสัมพันธ์ พบว่าจำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ส่วนลักษณะของกลุ่มอาชีพ จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพ ระยะเวลาในการดำเนินงานกลุ่ม ลักษณะการจัดตั้งกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา ส่วนด้านปัจจัยภายใน ได้แก่ ความรู้ในวัตถุประสงค์การจัดตั้งและหลักการดำเนินงานกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มที่มีลักษณะผู้นำ การบริหารกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม และปัจจัยภายนอกกลุ่ม ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาคเอกชน การสนับสนุนจากผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประพันธ์ แจ่มเอี่ยม (2546) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพืชมังคังน้ำเขียว ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพืชมังคังน้ำเขียว และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจชุมชนของกลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร่สารพืชมังคังน้ำเขียว ปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ได้แก่ การทำงานแบบภาคีที่ช่วยให้กลุ่มสมาชิกลดความเสี่ยงในเรื่องของราคาและลดปัญหาในเรื่องการตลาด การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และการมีสมาชิกที่มีความขยันขันแข็งมีสำนึกที่ดีต่อกลุ่ม

สมพร จันทวี (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรของอำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัตถุประสงค์ของการศึกษา ศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านสังคม จิตวิทยา และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับรายได้ของสมาชิก หนี้สินของสมาชิก การติดตามผลงานของกลุ่มและสมาชิก การจ่ายผลตอบแทนแก่สมาชิก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .005 ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก

ในครัวเรือน สภาพในชุมชน ความพอใจ แหล่งเงินทุน อาชีพ จำนวนแรงงาน พื้นที่ทำการเกษตร การตลาด วิธีการจัดตั้งกลุ่ม วิธีการเข้าเป็นสมาชิก การมีส่วนร่วม และการจัดสวัสดิการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสนับสนุนจากชุมชน การสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น และการสนับสนุนจากภาครัฐ สมาชิก มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

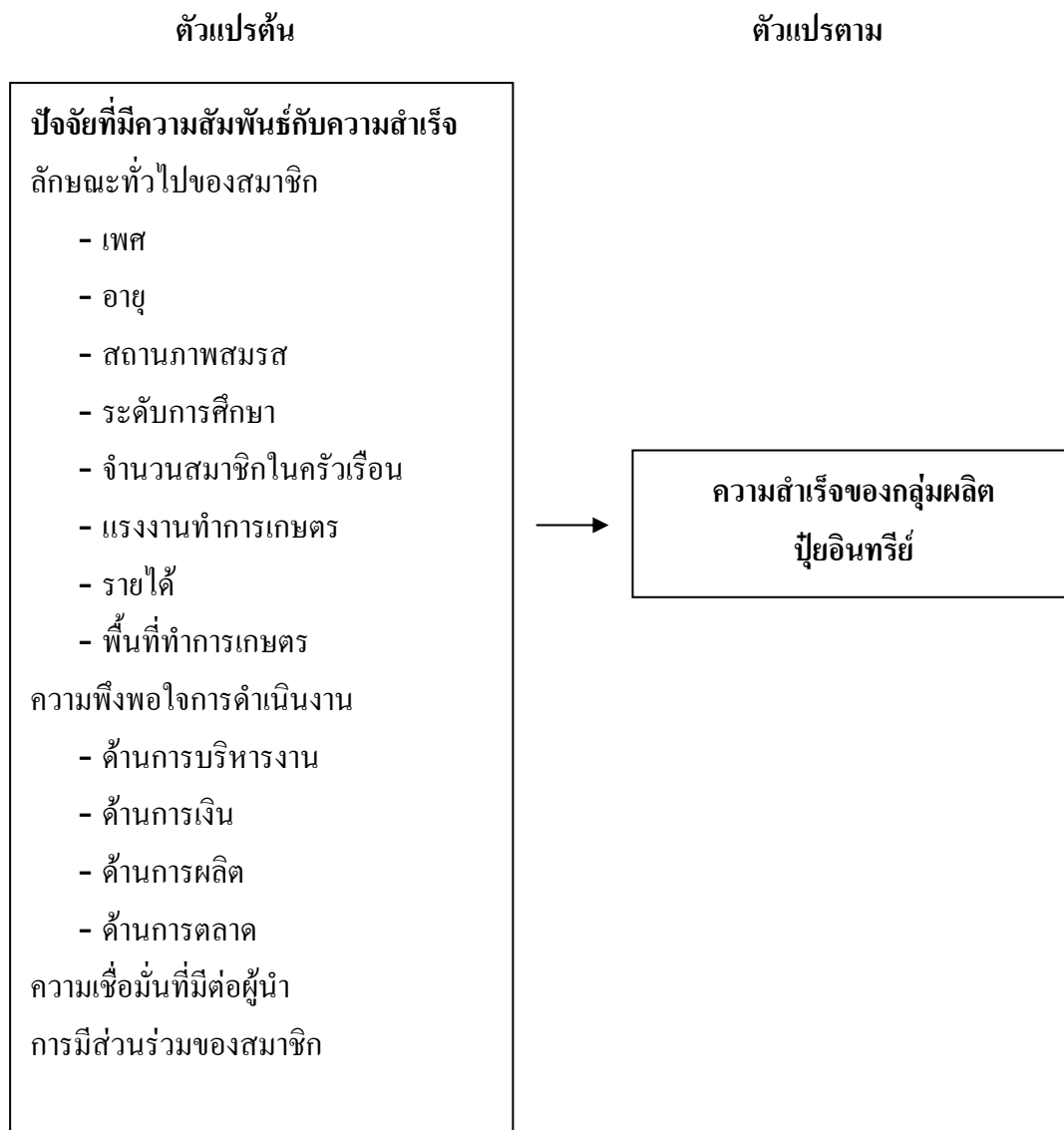
วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม วัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานและกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการผลิต การตลาด การสะสมทุน การบริหารจัดการองค์กร การบริหารเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ รวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมประชุมและปฏิบัติการสัมภาษณ์แบบ In depth Interview ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งสองกลุ่มมีรูปแบบการดำเนินงานภายใต้การบริหารงานและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่แต่ละกลุ่มได้วางเอาไว้ โดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวสมาชิก ปัจจัยด้านการบริหารจัดการและปัจจัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดของแนวคิดดำเนินกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนนั้นก็คือ หลักแห่งการพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน นอกจากนี้ในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมยังต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ และ ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันจากชาวบ้านเป็นสำคัญ

อรุณ แสงหิรัญ (2548) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการแปรรูปสินค้าเกษตร จังหวัดเพชรบุรี ปี 2546 วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ร่วมโครงการแปรรูปสินค้าเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ปี 2546 และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจ ด้านการผลิต การเงินและการตลาดของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการแปรรูปสินค้าเกษตรจังหวัดเพชรบุรี ปี 2546 จำนวน 5 ปัจจัย คือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความสามารถในการบริหาร

จัดการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการฯ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเอกชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ และปัญหาการดำเนินงานพบว่า ขาดเงินทุน วัตถุดิบมีราคาแพง สินค้าไม่ผ่านการรับรองคุณภาพ ขาดความรู้เรื่องการตลาดและวิธีการจัดจำหน่าย ไม่มีตลาดรองรับสินค้า การคมนาคมไม่สะดวก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปถึงปัจจัยที่นำมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับความสำเร็จ หรือมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ดังนี้ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรและจำนวนแรงงาน ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้นำ ได้แก่ ลักษณะของผู้นำในด้านต่าง ๆ อายุและวิสัยทัศน์ ปัจจัยที่เกี่ยวกับกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่มเมื่อตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิกในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่ม จำนวนเงินที่กลุ่มได้รับการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม ปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม ในด้านการบริหารจัดการ ได้แก่การวางแผน การมีโครงสร้างกลุ่มที่ชัดเจน ความถี่ในการประชุม ความพึงพอใจปัจจัยด้านการตลาด การผลิต การเงิน ความพึงพอใจในผลตอบแทนที่ได้รับ สมาชิกรับรู้ในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานของกลุ่ม การปฏิสัมพันธ์จากภายนอก และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้นำชุมชน ล้วนเป็นปัจจัยที่งานวิจัยในอดีตนำมาพิจารณาหาความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่ม

กรอบแนวความคิด

สมมติฐาน

1. ลักษณะทั่วไปของสมาชิก ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้รวม/ปี และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
2. ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารงาน การเงิน การผลิต และการตลาด มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
3. ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อผู้นำมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาที่จะกล่าวถึงในที่นี้ ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การทดสอบเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ได้กำหนดใช้รูปแบบการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-Sectional Design) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยไม่ทดลอง (Non-Experimental Design) ซึ่งข้อมูลที่ใช้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลหลักในการศึกษานี้ โดยจะได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาคอรัวเกษตรฟุ้งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของการศึกษา โดยศึกษาจากเอกสาร วารสาร รายงานการศึกษา เอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ Accidental sampling กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ตำบลบางใหญ่และตำบลกฤษฎา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 70 ราย ประกอบด้วยกลุ่มผลิตภัณฑ์ 2 กลุ่ม คือกลุ่มพัฒนาคอรัวเกษตรฟุ้งตนเอง จำนวน 25 ราย และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ จำนวน 45 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้ได้อาศัยเครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพรวมของกลุ่ม แบบสอบถามชุดนี้ถามเกี่ยวกับพัฒนาการและความเป็นมาของกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่มในด้านโครงสร้างการดำเนินงาน กิจกรรมกลุ่ม ผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามคือ คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มร่วมกัน

2. แบบสอบถามสำหรับสมาชิก แบบสอบถามชุดนี้ถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานทำการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้จากการประกอบอาชีพ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ

ตอนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

2.1 ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด

2.2 ความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำ

2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิก

มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มด้านบริหารจัดการ การเงิน การผลิต การตลาด และความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ ดังนี้
(สมพร จันทวี, 2547: 26)

ระดับคะแนน 1	หมายถึง	น้อยที่สุด
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	น้อย
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มาก
ระดับคะแนน 5	หมายถึง	มากที่สุด

เกณฑ์การวัดระดับตัวแปร เกณฑ์การวิเคราะห์กำหนดช่วงการวัดระดับตัวแปร โดยใช้สถิติคะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

$$\text{ช่วงการวัด} = (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{จำนวนชั้นที่แบ่ง}$$

ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้นในการแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับความพอใจ / ระดับความเชื่อมั่น
4.21-5.00	มากที่สุด
3.41-4.20	มาก
2.61-3.40	ปานกลาง
1.81-2.60	น้อย
1.00-1.80	น้อยที่สุด

ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 1	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก

เกณฑ์การวัดระดับตัวแปรเกณฑ์การวิเคราะห์กำหนดช่วงการวัดระดับตัวแปร โดยใช้สถิติ
คะแนนเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean)

$$\text{ช่วงการวัด} = (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{จำนวนชั้นที่แบ่ง}$$

ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยดังกล่าวข้างต้นในการแปลความหมายของคะแนน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
ของสมาชิกดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
3.26-4.00	มาก
2.51-3.25	ปานกลาง
1.76-2.50	น้อย
1.00-1.75	น้อยที่สุด

การทดสอบเครื่องมือ

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ประธาน
คณะกรรมการและผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง
และพิจารณาว่าเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามมา
ปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณา
แล้วตามข้อหนึ่งไปทดสอบ (pretest) เป็นจำนวน 25 ชุด ทั้งนี้เพื่อให้แบบสอบถามมีความครอบคลุม
ประเด็นที่จะทำการศึกษอย่างครบถ้วน นอกจากนี้แล้วยังทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการทดสอบเครื่องมือ
ของแบบสอบถามในส่วนความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของกลุ่มด้านบริหาร
จัดการ การเงิน การผลิต การตลาด ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก
มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.872

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่ม ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานกลุ่ม ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยใช้ค่า t -test และใช้ χ^2 -test เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มผลิตภัณฑ์อินทรีย์ ในกรณีที่มีปัญหาค่า Expected Cell น้อยกว่า 5 มากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป จะใช้ Fisher exact Test แทน

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไป การดำเนินงานและกิจกรรมกลุ่ม

ในบทนี้จะกล่าวถึงข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ พัฒนาการและความเป็นมาของกลุ่มพิจารณาในประเด็นสาเหตุและเงื่อนไขการก่อตั้งกลุ่ม การดำเนินงานของกลุ่มด้านโครงสร้างการบริหารงาน กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การสะสมทุน การผลิต การจำหน่าย การจัดสวัสดิการและกิจกรรมอื่น ๆ ผลการดำเนินงานกลุ่มปัญหา อุปสรรค และแนวคิดในการแก้ปัญหาของกลุ่ม

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่ม

กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 56 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 44 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 16 และอายุระหว่าง 40-49 ปี 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป กลุ่มละร้อยละ 28 โดยมีผู้น้อยที่สุด 35 ปี อายุมากที่สุด 75 ปี ในส่วนของสถานภาพสมรส พบว่า แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 72 รองลงมาโสด ร้อยละ 20 และเป็นหม้ายร้อยละ 8 ในด้านการศึกษาส่วนใหญ่คือ (ร้อยละ 64) จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 24) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า (ร้อยละ 12) ตามลำดับ การศึกษาสูงสุดคือ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่าการศึกษาต่ำสุดคือ ระดับประถมศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงขนาดครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 3-5 คน (ร้อยละ 64) รองลงมามากกว่า 5 คน (ร้อยละ 20) และน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 16 ตามลำดับ สมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 9 คน เมื่อพิจารณาถึงแรงงานทำการเกษตรพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 3 คน (ร้อยละ 64) รองลงมาอยู่ระหว่าง 3-5 คน ร้อยละ 36 จำนวนแรงงานทำการเกษตรต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง
จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
และจำนวนแรงงานทำการเกษตร

(N=25)					
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
เพศ					
ชาย	14	56.00			
หญิง	11	44.00			
อายุ			35	75	51.96
30-39 ปี	4	16.00			
40-49 ปี	7	28.00			
50-59 ปี	7	28.00			
60 ปีขึ้นไป	7	28.00			
สถานภาพ					
โสด	5	20.00			
แต่งงานแล้ว	18	72.00			
หม้าย	2	8.00			
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	16	64.00			
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	24.00			
มัธยมศึกษาตอนปลาย และสูงกว่า	3	12.00			
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			1	9	4.28
น้อยกว่า 3 คน	4	16.00			
3-5 คน	16	64.00			
มากกว่า 5 คน	5	20.00			
จำนวนแรงงานทำการเกษตร			1	5	2.48
น้อยกว่า 3 คน	16	64.00			
3-5 คน	9	36.00			

การประกอบอาชีพหลัก พบว่าเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96) ประกอบอาชีพทำนาที่เหลือร้อยละ 4 ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนเรื่องการประกอบอาชีพรอง พบว่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้าง (ร้อยละ 72) รองลงมาคือ การประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ ร้อยละ 12 อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 8) ส่วนอาชีพทำนาและไม่ได้ประกอบอาชีพรอง กลุ่มละ ร้อยละ 4 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตามอาชีพหลัก อาชีพรอง

(N=25)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	24	96.00
ค้าขาย	1	4.00
อาชีพรอง		
ทำนา	1	4.00
อาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ	3	12.00
แรงงานรับจ้าง	18	72.00
ค้าขาย	2	8.00
ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง	1	4.00

รายได้รวมต่อปี สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68) มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,000 – 200,000 บาท รองลงมา มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาท 200,001– 300,000 บาท กลุ่มละ (ร้อยละ 12) และ 300,001 – 400,000 และ 400,001 – 500,000 กลุ่มละ (ร้อยละ 4) ทั้งนี้รายได้ต่ำสุดคือ 60,000 บาท รายได้สูงสุด 500,000 บาท และรายได้เฉลี่ยทั้งหมดคือ 181,280 บาท (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและรายได้รวมต่อปีของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

(N=25)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
รายได้รวม (บาท/ปี)	25	100	60,000	500,000	181,280.00
น้อยกว่า 100,000	3	12.00			
100,000 – 200,000	17	68.00			
200,001 – 300,000	3	12.00			
300,001 – 400,000	1	4.00			
400,001 – 500,000	1	4.00			

พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนพบว่า มีพื้นที่ 11–20 ไร่ (ร้อยละ 36) รองลงมา มีพื้นที่มากกว่า 30 ไร่ (ร้อยละ 32) มีพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ และ 21–30 ไร่ ร้อยละ 16 เท่ากัน ทั้งนี้พื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุดคือ 6 ไร่ และสูงสุด 100 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยทั้งหมดคือ 26.92 ไร่ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตามพื้นที่ทำการเกษตร

(N=25)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
พื้นที่ทำการเกษตร			6	100	26.92
น้อยกว่า 10 ไร่	4	16.00			
11- 20 ไร่	9	36.00			
21-30 ไร่	4	16.00			
มากกว่า 30 ไร่	8	32.00			

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ พบว่าร้อยละ 64 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ร้อยละ 56) สมาชิกสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 24) และกลุ่มอื่น ๆ (ร้อยละ 28) ส่วนสมาชิกอีกร้อยละ 8 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นเลย (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

(N=25)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น	2	8
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	14	56
สหกรณ์การเกษตร	6	24
กองทุนหมู่บ้าน	16	64
กลุ่มอื่นๆ	7	28

ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 55.6 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 44.4 มีอายุน้อยกว่า 30 ร้อยละ 2.2 อายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 15.6 อายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 31.1 อายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 35.6 และอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.6 โดยมีผู้น้อยที่สุด 29 ปี อายุมากที่สุด 73 ปี แสดงว่าในส่วนของสถานภาพสมรส พบว่า แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกันร้อยละ 88.9 รองลงมาโสดร้อยละ 8.9 และเป็นหม้ายร้อยละ 2.2 ในด้านของการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่คือ (ร้อยละ 73.3) จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา รองลงมามัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 13.3) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า (ร้อยละ 13.30) การศึกษาสูงสุด คือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า การศึกษาค่ำสุด คือระดับประถมศึกษา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสมาชิกกลุ่มยังมีการศึกษาในระดับที่ไม่สูงนัก และเมื่อพิจารณาถึงขนาดของครอบครัว ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 3-5 คน (ร้อยละ 60) รองลงมามากกว่า 5 คน (ร้อยละ 24) และน้อยกว่า 3 คน (ร้อยละ 11) สมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 8 คน เมื่อพิจารณาถึงแรงงานทำการเกษตร พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ มีแรงงานน้อยกว่า 3 คน (ร้อยละ 60) รองลงมาอยู่ระหว่าง 3-5 คน ร้อยละ 35.6 มากกว่า 5 คน ร้อยละ 4.4 จำนวนแรงงานทางการเกษตรสูงสุดคือ 7 คน เนื่องจากมีครัวเรือนที่ไม่ได้ประกอบอาชีพทางการเกษตรจึงไม่มีแรงงานทำการเกษตร (ตารางที่ 7)

การประกอบอาชีพหลักพบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 86.70) ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ (ร้อยละ 6.70) รับราชการ/พนักงานบริษัท (ร้อยละ 4.40) และ แรงงานรับจ้าง (ร้อยละ 2.20) ส่วนเรื่องการประกอบอาชีพรอง พบว่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้าง (ร้อยละ 51.10) รองลงมาคือ การประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ (ร้อยละ 28.90) ส่วนสมาชิก ที่เหลืออีกร้อยละ 20.00 ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง (ตารางที่ 8)

รายได้รวมต่อปี สมาชิก (ร้อยละ 35.60) มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,000 – 200,000 บาท รองลงมามีรายได้ 200,001– 300,000 บาท น้อยกว่า 100,000 บาท 300,001 – 400,000 บาท และมากกว่า 400,000 บาท ตามลำดับ ทั้งนี้รายได้ต่ำสุดคือ 40,000 บาท รายได้สูงสุด 500,000 บาท และรายได้เฉลี่ยทั้งหมดคือ 224,955.56 บาท (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและจำนวนแรงงานทำการเกษตร

(N=45)					
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
เพศ					
ชาย	25	55.60			
หญิง	20	44.40			
อายุ					
			29	73	49.31
อายุน้อยกว่า 30 ปี	1	2.20			
30-39 ปี	7	15.60			
40-49 ปี	14	31.10			
50-59 ปี	16	35.60			
60 ปีขึ้นไป	7	15.60			
สถานภาพ					
โสด	4	8.90			
แต่งงานแล้ว	40	88.90			
หม้าย	1	2.20			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(N=45)					
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	33	73.40			
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	13.30			
มัธยมศึกษาตอนปลาย และสูงกว่า	6	13.30			
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน					
น้อยกว่า 3 คน	7	15.60	1	9	4.36
3-5 คน	27	60.00			
มากกว่า 5 คน	11	24.40			
จำนวนแรงงานทำการเกษตร					
น้อยกว่า 3 คน	27	60.00	0	7	2.75
3-5 คน	16	35.60			
มากกว่า 5 คน	2	4.40			

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ จำแนกตาม
อาชีพหลัก อาชีพรอง

(N=45)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	39	86.70
การเกษตรอื่น ๆ	3	6.70
แรงงานรับจ้าง	1	2.20
รับราชการ/พนักงานบริษัท	2	4.40
อาชีพรอง		
การเกษตรอื่น ๆ	13	28.90
แรงงานรับจ้าง	23	51.10
ไม่ได้ประกอบอาชีพรอง	9	20.00

ตารางที่ 9 จำนวนและรายได้รวมของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

(N=45)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
รายได้รวม (บาท/ปี)	45	100	40,000	500,000	224,955.56
น้อยกว่า 100,000	8	17.80			
100,000 – 200,000	16	35.60			
200,001 – 300,000	9	20.00			
300,001 – 400,000	7	15.50			
400,001 - 500,000	5	11.10			

พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.7) มีพื้นที่มากกว่า 30 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.60 มีพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ ส่วนพื้นที่ 11 - 20 ไร่ ร้อยละ 15.6 ตามลำดับ ส่วนอีกร้อยละ 11.1 มีพื้นที่ 21 –30 ไร่ ทั้งนี้พื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด คือ 115 ไร่ และไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรเลย เฉลี่ยทั้งหมด คือ 34.7 ไร่ (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ทำการเกษตร

(N=45)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
พื้นที่ทำการเกษตร			0	115	34.7
น้อยกว่า 10 ไร่	12	26.60			
11 – 20 ไร่	7	15.60			
21 – 30 ไร่	5	11.10			
มากกว่า 30 ไร่	21	46.70			

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.89 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน รองลงมา เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ร้อยละ 53.33) สมาชิกสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 26.67 กลุ่มอื่น ๆ ร้อยละ 2.22 ส่วนสมาชิกอีกร้อยละ 4.44 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นเลย (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ

(N=45)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ	2	4.44
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	24	53.33
สหกรณ์การเกษตร	12	26.67
กองทุนหมู่บ้าน	40	88.89
กลุ่มอื่นๆ	1	2.22

พัฒนาการและความเป็นมาของกลุ่ม

สาเหตุและเงื่อนไขการก่อตั้งกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง

กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองเป็นกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่พัฒนาขึ้นมาโดยธรรมชาติ เริ่มก่อตั้งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2545 ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 65 หมู่ที่ 2 ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้นำ 3 ท่าน ได้แก่ นายเสมียน หงษ์โต (สมาชิกสภาจังหวัด) นายสุวรรณ พวงภู่น้อย (อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลบางใหญ่) และนายสะอาด โพธิกุล (แพทย์แผนโบราณ) โดยใช้แนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการตั้งคำถามว่าทำอย่างไรจะไม่ซื้อ ไม่ใช่ และมีความมุ่งหวังว่าทำอย่างไรให้สุขภาพดี ลดหนี้ เก่งงาน มีความสุข และการพึ่งพาตนเองทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง มีสมาชิกเครือข่าย เมื่อเกิดความต้องการร่วมกัน จึงรวมตัวกันและก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา เมื่อแรกตั้งกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 22 คน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 25 คน จากการศึกษาพบว่าสาเหตุและเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดกลุ่ม ได้แก่ 1) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ 2) ปัญหาด้านสุขภาพ 3) ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิต (สารตกค้าง) 4) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 5) การได้รับความรู้เรื่องการผลิตแบบอินทรีย์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากต้นทุนที่สูงขึ้น ผลผลิตตกต่ำและเกิดปัญหาหนี้สิน คนในชุมชนจึงเล็งเห็นว่า ควรจะมีการรวมกลุ่มและมีความคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การรวมกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผลิตน้ำหมักชีวภาพใช้เองเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถ

ลดต้นทุนในการทำนาได้ เพราะปุ๋ยอินทรีย์มีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี จากข้อมูลเปรียบเทียบต้นทุนการทำนาแบบใช้เคมีและการทำนาแบบอินทรีย์ โดย เนตร ปิ่นแก้ว (ม.ป.ป.) พบว่าการทำนาแบบเคมีต้นทุนรวม 3,255 บาทต่อไร่ การทำนาแบบอินทรีย์มีต้นทุนรวม 2,470 บาทต่อไร่ ซึ่งถูกกว่าการทำนาแบบเคมีไร่ละ 785 บาท (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ต้นทุนโดยประมาณ การทำนาแบบเคมีและการทำนาแบบอินทรีย์

รายการ	การทำนาแบบเคมี (บาท/ไร่)	การทำนาแบบอินทรีย์ (บาท/ไร่)
เตรียมดิน	280	280
ค่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	255	170
ค่ายารวม	500	100*
ค่าปุ๋ย	600	300*
ค่าจ้างแรงงาน	320	320
ค่าน้ำมัน	300	300
ค่าเก็บเกี่ยว	500	500
ค่าเช่า	500	500
รวม	3,255	2,470

หมายเหตุ: 100*: คือ ค่ายาชีวภาพ, 300* คือ ค่าปุ๋ยอินทรีย์

ที่มา: โครงการเกษตรอินทรีย์ อำเภอบางพลาม้า

2. ปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากอำเภอบางพลาม้า มีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทานทำให้สามารถทำนาได้ตลอดทั้งปี ด้วยปัจจัยที่เอื้ออำนวยเช่นนี้ ทำให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในปริมาณที่สูงจนทำให้เกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากการสะสมของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้ในการเกษตร นายสุวรรณ พวงภู่น้อย รองประธานกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองเป็นหนึ่งในเกษตรกรในพื้นที่ที่ประกอบอาชีพทำนามาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยตลอดช่วงการทำงานได้มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งปี 2530 นายสุวรรณ ประสบปัญหาสุขภาพอย่างรุนแรงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจนต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล ภายหลังจากรักษาสุขภาพจนดีขึ้นแล้ว จึงมีแนวความคิดที่จะลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและเปลี่ยนมาใช้สารสกัดจาก

ธรรมชาติ เช่น น้ำหมักชีวภาพแทน ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และทดลองทำนาแบบกึ่งอินทรีย์ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการปรับเปลี่ยนยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ ทำให้ต้องมีการลองผิดลองถูกในเรื่องของปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ จุลินทรีย์ การควบคุมและกำจัดศัตรูพืชโดยชีวภาพและเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับการปลูกซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหลายปี จึงประสบความสำเร็จ

3. ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิต (สารตกค้าง) นายเสมียน หงส์โต ประธานกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองกล่าวว่า เดิมที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำนา ซึ่งมีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีจำนวนมากมีข้อเสียคือ ยืนนานวันผลผลิตยิ่งต่ำลง และเกิดสารเคมีตกค้างในผลผลิตอีกด้วยความสำคัญต่อผู้บริโภคจึงปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

4. ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ คุณภาพของดินต่ำลง จากการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี แหล่งน้ำธรรมชาติ อากาศมีสารปนเปื้อน สังกะสีได้จากสิ่งมีชีวิตในน้ำ เช่น ปลาที่มีปริมาณลดน้อยลง และแมลงที่เป็นประโยชน์ในทางการเกษตรลดน้อยลง เกิดความไม่สมดุลของระบบนิเวศน์

5. การได้รับความรู้เรื่องการผลิตแบบอินทรีย์ จากกระแสความนิยมเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างแพร่หลาย ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตร เมื่อเกษตรกรได้รับความรู้และเล็งเห็นความสำคัญของการผลิตแบบอินทรีย์ จึงเกิดการรวมกลุ่มกันทำเกษตรแบบอินทรีย์

สาเหตุและเงื่อนไขการก่อตั้งกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

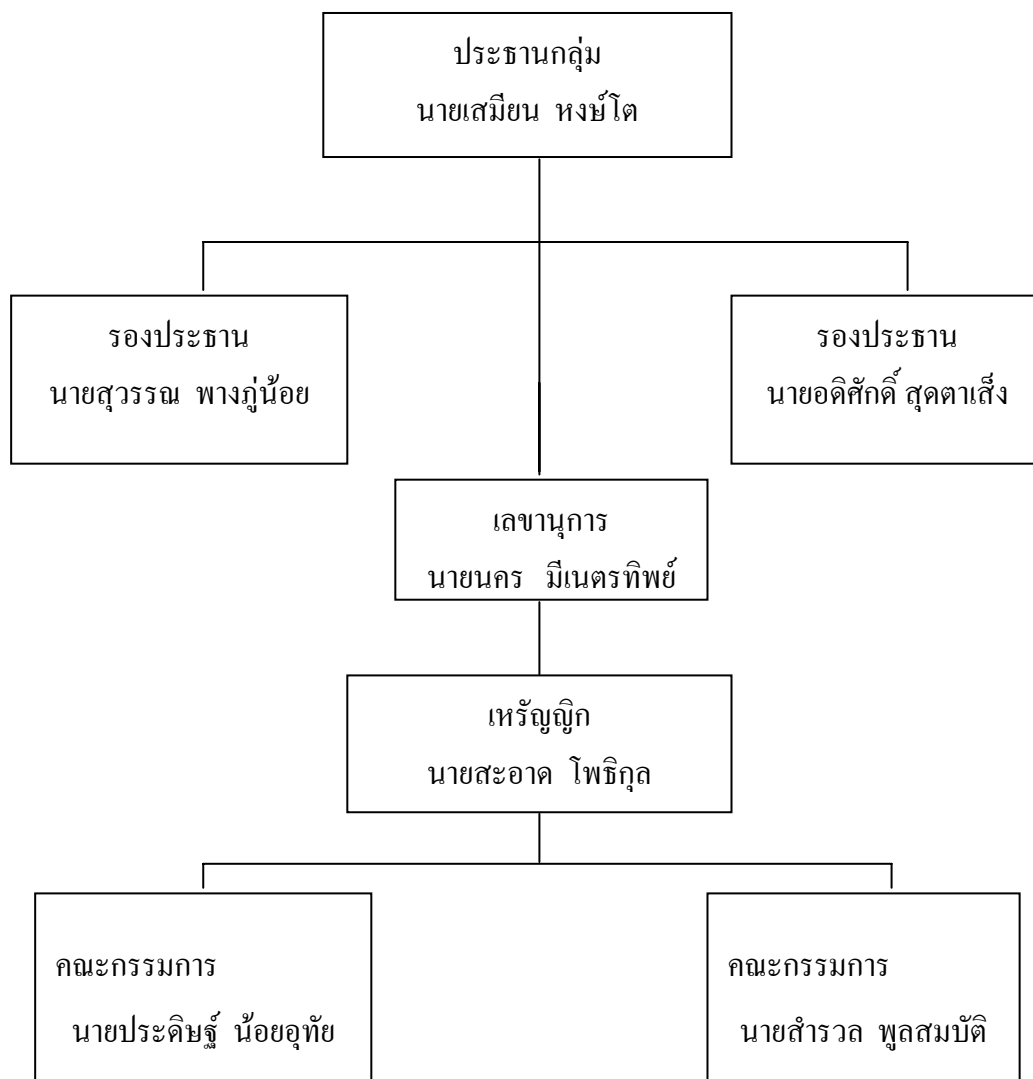
การก่อตั้งกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ตั้งอยู่เลขที่ 24 หมู่ที่ 1 ตำบลกฤษฎา อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มก่อตั้งเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 ผู้มีส่วนผลักดันให้มีการตั้งกลุ่ม เป็นผู้นำและกลุ่มชาวบ้านกฤษฎา ซึ่งได้เห็นการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนใกล้เคียงจึงก่อตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในชุมชนของตนเองบ้าง โดยมีสมาชิก เมื่อแรกตั้งจำนวน 20 คน เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลกฤษฎาได้ส่งโครงการเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มเพื่อขออนุมัติโครงการ นายอำเภอได้อนุมัติโครงการตามที่เจ้าหน้าที่เกษตรตำบลนำเสนอ โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลกฤษฎาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนและหาสมาชิกเพิ่ม เพื่อต้องการระดมทุน

และเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 97 คน ในการจัดตั้งนั้นได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์กรภายในชุมชน คือกลุ่มประชาคม หมู่ที่ 1 (SML) จากการศึกษาพบว่า สาเหตุและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดกลุ่มคือ เกิดจากกระแสความนิยม เมื่อเห็นกลุ่มอื่นทำแล้วได้ผลดี ประกอบกับนโยบายและการสนับสนุนจากรัฐ กลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นมา ไม่ได้เกิดจากความต้องการของสมาชิก และจิตสำนึกในการเป็นสมาชิกกลุ่มโดยแท้จริง สมาชิกบางรายต้องการเพียงจะซื้อปุ๋ยอินทรีย์ได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาด หรือบางรายต้องการเพียงเงินปันผล จึงทำให้กลุ่มขาดจุดยืนและการพึ่งพาตัวเอง

การดำเนินงานและกิจกรรมกลุ่ม

โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาก็มีการเลือกตั้งประธานกลุ่ม และได้วางกฎระเบียบและโครงสร้างการบริหารงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ และคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ตามโครงสร้างการดำเนินงาน โดยเริ่มต้นจากการประชุมกลุ่มพร้อมเสนอรายชื่อของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จากนั้นสมาชิกกลุ่มจะเป็นผู้ลงมติเลือก สำหรับโครงสร้างการบริหารงานกลุ่มประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก เลขานุการ และคณะกรรมการ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

การบริหารงานของกลุ่ม การเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มต้องผ่านการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยใช้การลงคะแนนเสียง ผู้ได้รับเลือกจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยทั่วไปประธานและรองประธานกลุ่มมีหน้าที่ดังนี้คือ บริหารเรื่องการจัดซื้อ จัดจ้าง ตั้งคณะกรรมการเบิกเงินซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการผลิตต่าง ๆ ชี้แจงเรื่องต่างๆ ในที่ประชุม ให้สมาชิกทราบวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่ม

เลขานุการ จดรายงานการประชุม จัดทำทะเบียนรายชื่อสมาชิก ทำเรื่องเชิญสมาชิกประชุม ติดต่อประสานงาน และจัดเตรียมสถานที่ในการประชุม รายงานการประชุมครั้งที่แล้วให้สมาชิก ทราบในการประชุม เพื่อรับรองการประชุมครั้งที่แล้ว

เหรียญก๊วน ควบคุมและแสดงรายงานทางการเงิน และบัญชีรับจ่ายของกลุ่ม

คณะกรรมการอื่น ๆ กระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิก เป็นตัวแทนของกลุ่มในการนำเสนอ ปัญหาความต้องการของสมาชิกดำเนินการให้มีข้อตกลงของกลุ่ม ช่วยกันดูแลเรื่องการซื้อขาย

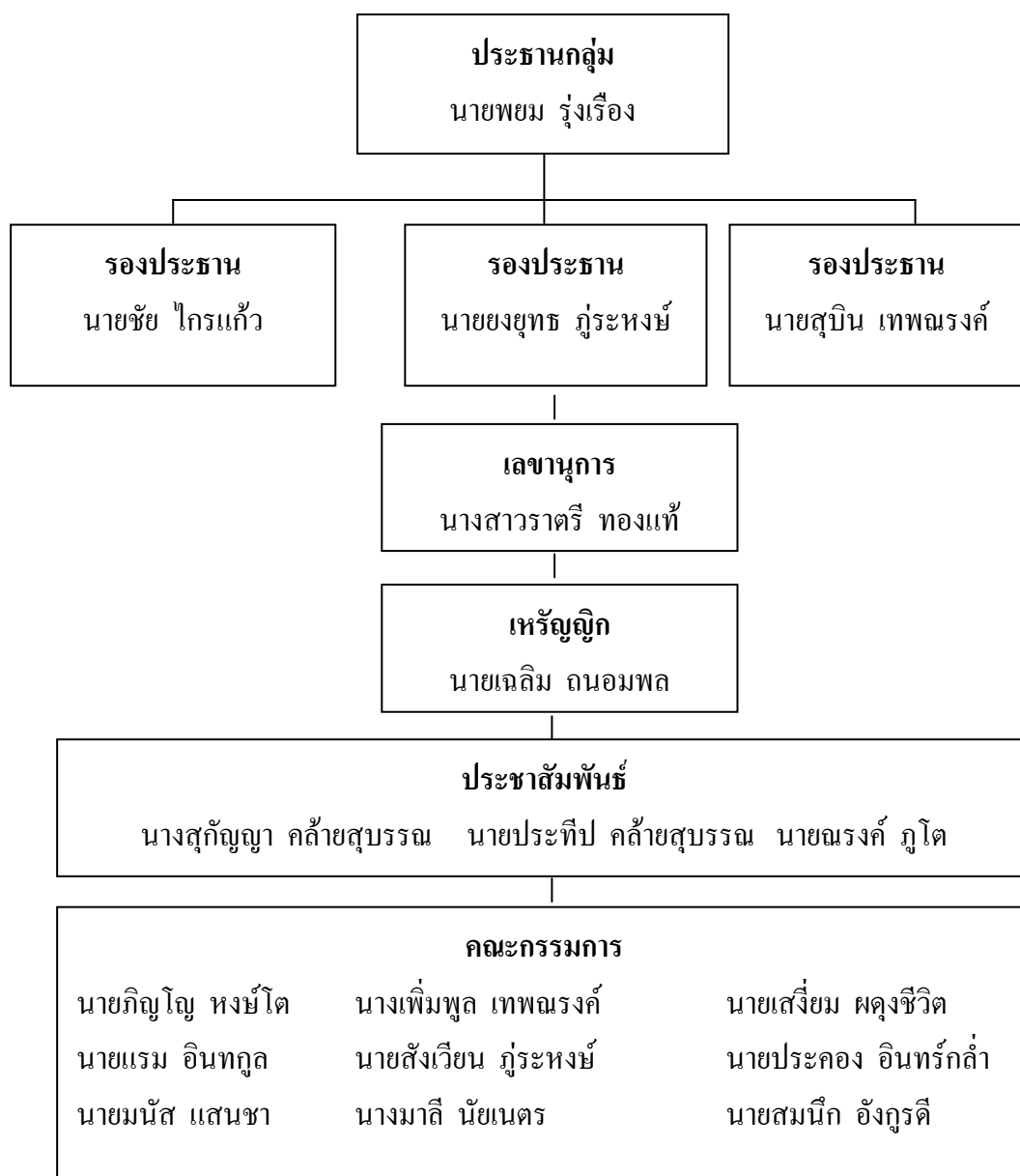
สมาชิก เข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันกลุ่มนี้มีสมาชิก 25 คน ไม่มีนโยบายรับสมาชิกเพิ่มเพราะเกรงว่าจะเกิดความยุ่งยาก ในการบริหารจัดการ การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต้องลงทุนในกลุ่มในรูปแบบของหุ้น โดยแต่ละคนถือหุ้นได้ ไม่เกิน 20 หุ้น ๆ ละ 100 หรือไม่เกิน 2,000 บาท ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับในการเป็นสมาชิกกลุ่ม คือ มีสิทธิที่จะซื้อสินค้าก่อนผู้ที่ไม่เป็นสมาชิก กลุ่มจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกตามผลการดำเนินงาน การจัดสวัสดิการเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล และให้สมาชิกกู้เงินฉุกเฉินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่ จำเป็น วงเงินไม่เกิน 2,000 บาท

ในการบริหารงานกลุ่มได้มีการวางระบบโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน ดังรายละเอียด ข้างต้น สมาชิกทุกคนร่วมรับผิดชอบโดยการคัดเลือกคณะกรรมการตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งแม้สมาชิก มิได้เข้ามารับผิดชอบงานตามสายงานก็ยังสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้ กลุ่มจึงไม่ได้มอบหมายหน้าที่หรือความรับผิดชอบให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงคนเดียว ในการบริหารงานกลุ่ม ทั้งนี้กำหนดให้มีการประชุมสมาชิกอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาส ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ นอกจากการประชุมอย่างเป็นทางการ 2 ครั้ง ดังกล่าวแล้ว ยังมีการปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่องในลักษณะที่ไม่เป็น ทางการด้วย

โครงสร้างการบริหารงานกลุ่มภคณาเกษตรอินทรีย์

เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ได้มีการวางโครงสร้างการบริหารงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ ในเบื้องต้น มีการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ตามโครงสร้างการดำเนินงาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ โดยเริ่มต้นจากการประชุมกลุ่มพร้อมเสนอรายชื่อของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จากนั้นสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ลงมติเลือกคณะกรรมการ สำหรับโครงสร้างการบริหารงานกลุ่ม ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัณญิก เลขานุการ คณะกรรมการ และประชาสัมพันธ์ (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 แสดงโครงสร้างการบริหารงานภายในกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

ในการดำเนินงานของกลุ่ม การเข้าเป็นกรรมการกลุ่ม ต้องผ่านการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย ใช้การลงคะแนนเสียง ผู้ได้รับเลือกมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี แล้วก็มีการเลือกตั้งใหม่ โดยทั่วไปประธานและรองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และคณะกรรมการอื่น ๆ มีหน้าที่ดังนี้

ประธานและรองประธาน เป็นแกนนำในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ชี้แจงหน้าที่ที่สมาชิกต้องรับผิดชอบ และวางแผนการผลิต

เลขานุการ บันทึกรายงานการประชุมติดต่อประสานงาน

เภรัญญิก ทำบัญชีรับจ่ายของกลุ่ม

ประชาสัมพันธ์ กระจายข่าวสารความรู้ไปสู่สมาชิกประสานงานและนัดหมายสมาชิก ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม

คณะกรรมการอื่น ๆ กระจายข้อมูลข่าวสาร ไปสู่สมาชิกเป็นตัวแทนของกลุ่มในการนำเสนอ ปัญหาความต้องการของสมาชิกดำเนินการให้มีข้อตกลงของกลุ่ม ช่วยกันดูแลเรื่องการซื้อ ขาย

สมาชิกปัจจุบันมีจำนวน 97 คน มีการรับสมาชิกเพิ่ม เพื่อต้องการระดมทุน ค่าหุ้น (เงินลงทุน) แรกเข้า รายละเอียดคือ ลงหุ้นได้ตั้งแต่ 1 หุ้น ขึ้นไป หุ้นละ 100 สามารถเพิ่มหุ้นได้ โดยไม่จำกัด ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ คือได้รับเงินปันผล หน้าที่และบทบาทของสมาชิก คือ เข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น ช่วยกันซื้อสินค้าของกลุ่ม ระดมหุ้นเพื่อนำมาเป็น เงินทุนในการดำเนินงาน กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ให้ความร่วมมือและ สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

ในการบริหารงานกลุ่ม มีการวางระบบโครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจาก มีสมาชิกจำนวนมากทำให้การบริหารเกิดความยุ่งยากและการกระจายข่าวสารให้สมาชิกไม่ทั่วถึง ซึ่งการบริหารโดยภาพรวมยังขาดการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้บางคนทำในหลายหน้าที่ ในเวลาเดียวกัน และการตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับคนไม่กี่คน ทั้งนี้กำหนดให้มีการประชุมสมาชิก อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ประชุมพร้อมกับกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน หน้าที่ของที่ประชุมคือ เปิดโอกาส

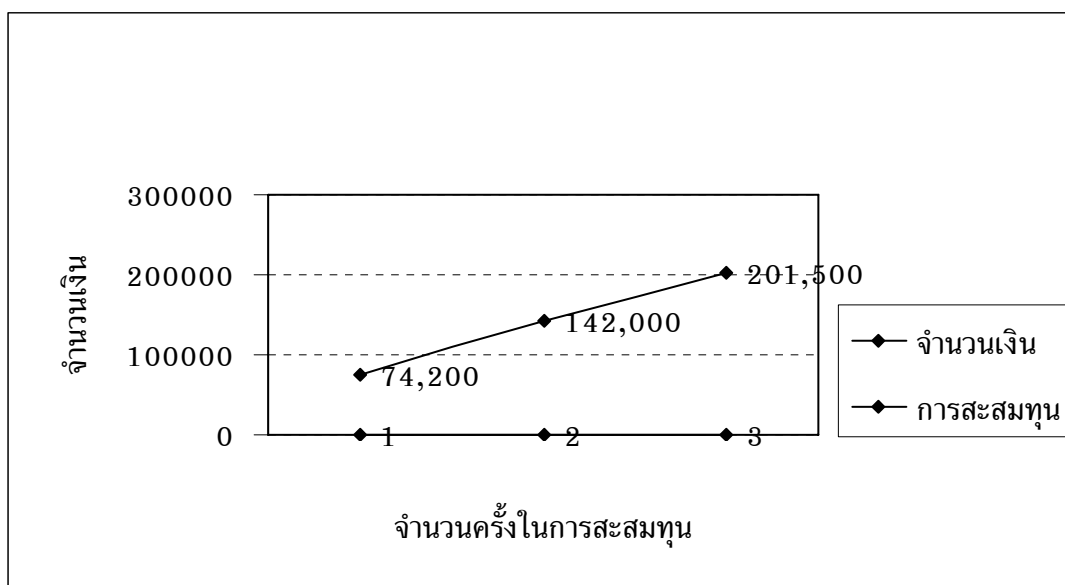
ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ให้สมาชิกทราบ เช่น เรื่องผลการดำเนินงานของกลุ่ม มีการจกรายงานการประชุมและสรุปตามวาระต่าง ๆ โดยรวมแล้วจะเป็นการประชุมเฉพาะ คณะทำงานที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และคณะกรรมการ ทั้งนี้กำหนดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 6 ครั้ง

กิจกรรมกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง ได้ดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจังเมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 มีการสะสมทุน และผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย โดยสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม และมีผลกำไรทุกปี ปัจจุบันกลุ่มได้มีการขยายเชิงปริมาณทั้งในด้านการสะสมทุน ด้านผลกำไรของกลุ่ม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ และผลการดำเนินงาน สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

การสะสมทุน

การสะสมทุนเมื่อแรกตั้งกลุ่มสมาชิกทุกคนต้องถือหุ้นกับกลุ่มอย่างน้อยคนละ 1 หุ้น หรือ 100 บาท แต่ไม่เกิน 20 หุ้น จากนั้นสมาชิกสามารถเพิ่มหุ้นได้ตลอด โดยเน้นการเพิ่มหุ้นจากสมาชิกเก่า เพราะกลุ่มจะไม่ใช้วิธีการสะสมทุนโดยการรับสมาชิกเพิ่ม เนื่องจากเกรงว่าเมื่อรับสมาชิกเพิ่ม จะเกิดความยุ่งยากในการบริหารจัดการกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มยังสะสมทุนจากเงินกำไร หลังหักเงินปันผลให้สมาชิกกลุ่มในอัตราร้อยละ 25 และเงินสวัสดิการในกลุ่มอัตราร้อยละ 10 ซึ่งกลุ่มได้มีการขยายการสะสมทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มหุ้นจากสมาชิกปัจจุบัน มากกว่าการเพิ่มทุนจากการหาสมาชิกเพิ่ม ภาพที่ 4 แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของทุนเรือนหุ้นได้อย่างชัดเจน ซึ่งการขยายเพิ่มของทุนเรือนหุ้นแสดงให้เห็นว่าสมาชิกให้ความสนใจและพอใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม โดยระดมหุ้นครั้งแรก วันที่ 22 พฤศจิกายน 2546 รวบรวมหุ้นได้รวมจำนวน 742 หุ้น เป็นเงิน 74,200 บาท ระดมหุ้นครั้งที่ 2 วันที่ 11 พฤษภาคม 2548 สมาชิกเพิ่มหุ้นอีก 678 หุ้น เป็นเงิน 67,800 บาท ระดมหุ้นครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2548 สมาชิกเพิ่มหุ้นอีก 595 หุ้น เป็นเงิน 59,500 บาท รวมทั้งสิ้น 2,015 หุ้น เป็นเงิน 201,500 บาท (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 ปริมาณการสะสมทุนเรือนหุ้นของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง จำแนกตามครั้งที่สะสมทุนครั้งที่ 1, 2 และ 3

การผลิต

กิจกรรมสำคัญของกลุ่มคือ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ซึ่งมีกระบวนการผลิตหลายขั้นตอนคือ

1. เตรียมวัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ซึ่งประกอบด้วย หินฟอสเฟต ปุ๋ยยูเรีย ปุ๋ยหมัก (ปุ๋ยหมักจะต้องผ่านการหมักมาเกือบสมบูรณ์แล้ว) ในขั้นตอนนี้กลุ่มสั่งซื้อมา ไม่ได้หมักเอง
2. นำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยยูเรีย หินฟอสเฟต และอื่น ๆ ทั้งหมดใส่ลงเครื่องผสมปุ๋ย (เครื่องตีป่น) เพื่อคลุกเคล้าให้เข้ากัน
3. นำวัตถุดิบที่ผสมแล้ว เข้าเครื่องอัดเม็ด ในขั้นตอนนี้จะนำน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นเพื่อให้วัตถุดิบรวมตัวเป็นเม็ด และเพิ่มธาตุอาหาร

4. นำเม็ดปุ๋ยที่ได้ไปตากแดดบนลานตากอย่างน้อย 2-3 วัน โดยเกลี่ยบาง ๆ เพื่อให้ปุ๋ยแห้งเร็ว
5. นำเม็ดปุ๋ยที่แห้งแล้วเข้าเครื่องลำเลียงสู่กระบวนการคัดแยกเม็ดปุ๋ย เพื่อแยกปุ๋ยที่เป็นผงฝุ่น เม็ดปุ๋ยที่ไม่ได้ขนาดออกจากเม็ดปุ๋ยที่ได้ขนาดที่ต้องการ
6. นำปุ๋ยที่เป็นผงฝุ่น เม็ดปุ๋ยที่ไม่ได้ตามขนาด นำกลับไปดำเนินการในขั้นตอนที่ 2, 3, 4, 5 อีกครั้ง
7. บรรจุเม็ดปุ๋ยที่ได้ตามขนาด ใส่กระสอบพลาสติกน้ำหนัก 50 กิโลกรัม ซึ่งพร้อมที่จะจำหน่ายสู่ตลาดได้ (ภาพที่ 4)

โดยขั้นตอนต่างๆ มีสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านต่าง ๆ เป็นผู้ผลิต และมีการจ้างแรงงานในการผลิต ซึ่งจะเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกก็ได้ โดยมีค่าตอบแทนในการผลิตตันละ 500 บาท ลักษณะการผลิตของกลุ่มจะผลิตตามการสั่งซื้อ ก็ต้องมีการสั่งซื้อก่อนแล้วค่อยดำเนินการผลิต

การวางแผนการผลิต พิจารณาจากจำนวนการสั่งผลิต ที่ผ่านมากลุ่มสามารถดำเนินการผลิตได้อย่างต่อเนื่อง แหล่งหลักของปัจจัยการผลิต (แรงงาน เงินทุน เทคโนโลยี ความรู้ในการผลิต ภูมิปัญญา) มาจากในชุมชนและในอำเภอ เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต มาจากตัวจังหวัด วัตถุดิบสำคัญที่ต้องสั่งซื้อมาจากต่างจังหวัด คือปุ๋ยหมัก (สั่งมาจากจังหวัดกาญจนบุรี) ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านฐานทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตแล้ว พบว่า วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต มีแนวโน้มด้านราคาที่สูงขึ้น บวกเพิ่มค่าใช้จ่ายเรื่องการขนส่ง ถ้าสามารถทำปุ๋ยหมักได้เองจะทำให้สามารถขยายการผลิตเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้กลุ่มต้องมีเทคโนโลยีและอุปกรณ์เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก โรงเรือนหมัก รองรับการผลิตที่เพิ่มขึ้น รวมถึงเครื่องอบเม็ดปุ๋ยให้แห้งโดยไม่ต้องอาศัยแสงแดด ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านตลาด พบว่ามีโอกาสขยายการตลาดออกไปได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มยังไม่สามารถผลิตทันต่อความต้องการของผู้ใช้ได้ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อใด ๆ เป็นการรับรู้จากปากต่อปาก

สำหรับในเรื่องของคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น ทางกลุ่มได้นำปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตได้ไปตรวจสอบที่กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีธาตุอาหารเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช และอยู่ในเกณฑ์ที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนด ปริมาณการผลิตมีเพียงพอกับความต้องการของสมาชิก และจำหน่ายให้กับบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกด้วย สถานที่ดำเนินการผลิต ซึ่งตั้งอยู่บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง แม้ว่าจะไม่กว้างขวางมากนัก แต่ถือเป็นความได้เปรียบในเรื่องของสถานที่เพราะในช่วงน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วม ส่วนเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตของกลุ่มยังขาด เครื่องอบปุ๋ย อุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมัก

1. วัตถุดิบในการผลิต ได้แก่

- ปุ๋ยยูเรีย
- หินฟอสเฟต
- ปุ๋ยหมัก
- อื่น ๆ

2. นำเข้าเครื่องตีป่น

3. ปั่นเม็ด

เม็ดปุ๋ยที่ได้จากการปั่นเม็ด

4. นำมาตากแดด

5. เข้าเครื่องลำเลียงเพื่อคัดแยกเม็ดปุ๋ย

เม็ดปุ๋ยขนาดตามที่ต้องการ

6. นำปุ๋ยที่เป็นผงฝุ่น เม็ดปุ๋ยที่ไม่ได้ตามขนาด

นำกลับไปดำเนินการในขั้นตอนที่ 2, 3, 4 และ 5 อีกครั้ง

7. บรรจุเม็ดปุ๋ยที่ได้ตามขนาดต้องการใส่กระสอบพลาสติก

ภาพที่ 4 กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

การจำหน่าย

สมาชิกภายในกลุ่มเป็นผู้จำหน่ายเอง โดยผู้ที่ทำจะได้ผลตอบแทน ต้นละ 50 บาท ผลผลิตส่วนใหญ่ของกลุ่มถูกจำหน่ายในอำเภอบางปลาม้า (ได้แก่ ตำบลลพชนา, วัดโบสถ์, บ้านแหลม, สารภี, ตะค่า, บ้านกุ่ม, วัดตะเคียน, เนินมะปราง) และในอำเภออื่นในจังหวัดสุพรรณบุรี (อำเภอสองพี่น้อง, อำเภอศรีประจัน, อำเภอดอนเจดีย์) นอกจากนี้บางส่วนยังถูกจำหน่ายไปยังจังหวัดอื่นด้วย เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของการจำหน่าย ตามกลุ่มผู้ซื้อพบว่า ร้อยละ 70 จำหน่ายให้กับบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก ที่เหลือคือร้อยละ 30 จำหน่ายให้กับสมาชิก ทั้งนี้ผู้ซื้อจะต้องมาขนปุ๋ยจากกลุ่มเอง เนื่องจากกลุ่มยังไม่มีรถเพื่อให้บริการ แต่ถ้าสมาชิกหรือบุคคลทั่วไปที่มาซื้อปุ๋ยไม่สามารถหารถมาขนสินค้าจากที่ทำการกลุ่มได้ ทางกลุ่มจะมีการประสานงานเรื่องรถให้และบริการช่วยขนสินค้าขึ้นรถให้กับผู้ซื้อ

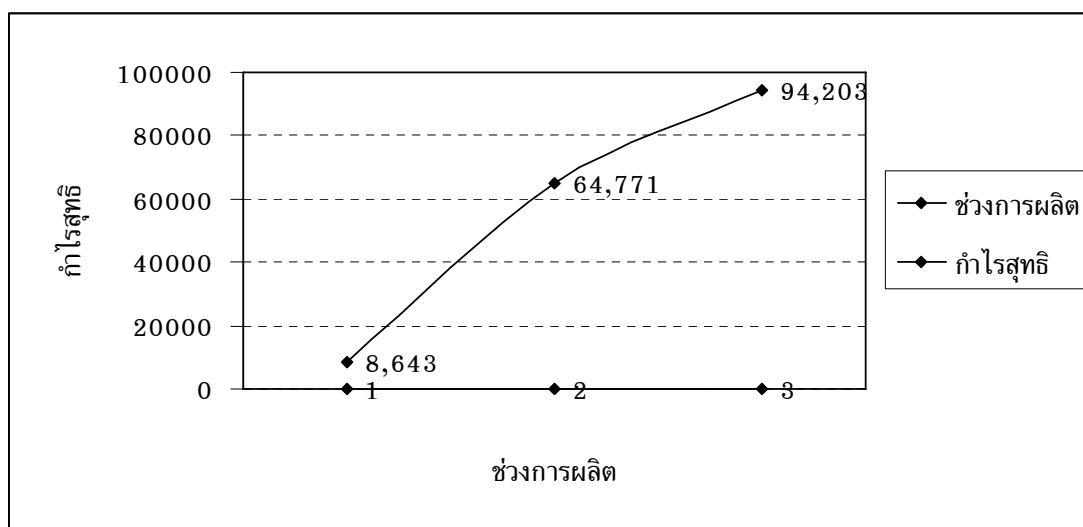
สวัสดิการและอื่น ๆ

นอกเหนือจากกิจกรรมที่ได้กล่าวถึงแล้วกลุ่มยังจัดสวัสดิการอื่น ๆ ให้กับสมาชิกด้วย เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาล เริ่มต้นโครงการเมื่อ พ.ศ.2547 เงินรักษาพยาบาลได้มาจากกำไรจากการขาย โดยกันไว้ร้อยละ 10 และเป็นค่ารถในการไปรักษาที่โรงพยาบาล เป็นจำนวน 200 บาท ต่อครั้ง สวัสดิการเงินกู้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการผลิตและบริโภค ซึ่งมีลักษณะเป็นเงินกู้ ซึ่งกำหนดจำนวนสูงสุดไว้ 2,000 บาท ต้องชำระคืนไม่เกิน 1 เดือน นอกจากนั้นยังมีสวัสดิการอื่น ๆ อีก เช่น เงินโบนัส (เริ่มต้นจ่ายให้เมื่อปี พ.ศ. 2547 เป็นเงินที่ได้กำไรจากการขาย) เป็นสวัสดิการที่ให้กับคนงานโดยให้เมื่อสิ้นปี คนละ 500 บาท กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นโครงการคลองสวย น้ำใส เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำ คู คลอง เพื่อประโยชน์ในการใช้สอยและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการไม่เผาตอซังในนาข้าวเป็นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

กำไรสุทธิ รายได้และรายจ่ายของกลุ่ม

กำไรสุทธิ กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการผลิต การตลาด โดยสามารถจำหน่ายสินค้า และสร้างผลกำไรสุทธิให้กับกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของผลกำไรสุทธิจากการดำเนินงานตั้งแต่ช่วงการผลิตที่ 1-3 ระหว่างปี 2547-2549 โดยช่วงที่ 1 เริ่มผลิตปุ๋ยจำหน่ายครั้งแรก

ตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2547 เป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน การผลิตในช่วงแรกยังมีผลกำไรน้อยเนื่องจากยังเป็นช่วงเริ่มต้นในการดำเนินงาน ต่อมาช่วงที่ 2 เริ่มผลิตปุ๋ยจำหน่ายครั้งแรก ตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2548 เป็นระยะเวลาประมาณ 5 เดือน ผลกำไรเพิ่มสูงขึ้น และเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงการผลิตที่ 3 กลางปี 2548 ถึง กลางปี 2549 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่กลุ่มมีการขยายกิจกรรมการผลิต (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 กำไรสุทธิจากการดำเนินงานของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองในแต่ละช่วงการผลิต

รายได้และรายจ่ายของกลุ่ม ช่วงที่ 1 เริ่มการผลิตเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2547 จะเห็นว่าในระยะเริ่มต้นรายจ่ายเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตยังสูง เพราะนอกเหนือจากวัตถุดิบในการผลิตแล้วยังรวมถึงการซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต จึงมีต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น และมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกเบี้ยที่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ซึ่งกู้เงินโดยสมาชิกกลุ่มที่เป็นลูกค้า (ธกส.) ไม่ได้กู้ในนามของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง เพราะกลุ่มไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และเนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้น ปริมาณการผลิตยังมีไม่มากนัก ประกอบกับความน่าเชื่อถือในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยังมีน้อย จึงทำให้มีกำไรไม่มากนักในระยะแรก (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองจำแนกตาม
ช่วงการผลิต ช่วงที่ 1 ตั้งแต่ วันที่ 7 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 20 กรกฎาคม 2547

รายการ	จำนวนเงิน	
รายได้		
จำหน่ายปุ๋ยดำและปุ๋ยผสมจำนวน 54 ตัน 1 ลูก	291,340	บาท
ดอกเบี้ยจากการจำหน่ายปุ๋ยเงินเชื่อ	2,715	บาท
ดอกเบี้ยจากการจำหน่ายน้ำมันโซล่าเงินเชื่อ	2,193	บาท
รวมรายได้ทั้งหมด	296,248	บาท
รายจ่าย		
ต้นทุนการผลิต	269,605	บาท
ดอกเบี้ยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	18,000	บาท
รวมรายจ่ายทั้งหมด	287,605	บาท
คงเหลือกำไรสุทธิ	8,643	บาท

ช่วงที่ 2 เริ่มการผลิตเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2548 จะเห็นว่ากลุ่ม
มีกำไรเพิ่มขึ้นและมีการขยายการผลิตเพิ่มมากขึ้น มีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกและมีเงินไว้
เป็นค่าสวัสดิการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ช่วงการผลิตที่ 2 วันที่ 9 กันยายน 2547 ถึงวันที่ 31 มกราคม
2548

รายการ	จำนวนเงิน	
รายได้		
จำหน่ายปุ๋ยดำและปุ๋ยผสมจำนวน 67 ตัน 14 ลูก	482,864	บาท
รายจ่าย		
ต้นทุนการผลิตปุ๋ย	383,216	บาท
รวมรายจ่ายทั้งหมด	383,216	บาท

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวนเงิน	
กำไรสุทธิ	99,648	บาท
ปันผลให้สมาชิกในกลุ่ม 25 เปอร์เซ็นต์	24,910	บาท
เงินสวัสดิการแก่สมาชิก 10 เปอร์เซ็นต์	9,964	บาท
กำไรสุทธิหลังหักเงินปันผลและสวัสดิการ	64,771	บาท

ช่วงที่ 3 เริ่มการผลิตเมื่อกลางปี 2548 ถึง 2549 จะเห็นว่ากลุ่มมีกำไรเพิ่มขึ้นจากช่วงการผลิตที่ 2 และมีการขยายการผลิตเพิ่มมากขึ้น มีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกและมีเงินไว้เป็นค่าสวัสดิการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 รายได้ รายจ่าย กำไรสุทธิ ช่วงการผลิตที่ 3 กลางปี 2548 ถึง 2549

รายการ	จำนวนเงิน	
รายได้		
จำหน่ายปุ๋ยคอกและปุ๋ยผสมจำนวน 214 ตัน 13 ลูก	1,638,191	บาท
ดอกเบี้ยจากการขายปุ๋ยเงินเชื่อ	34,252	บาท
รายได้อื่น ๆ	2,000	บาท
รวมรายได้	1,672,443	บาท
รายจ่าย		
รวมรายจ่ายทั้งหมด	1,527,517	บาท
กำไรสุทธิ	144,926	บาท
ปันผลให้สมาชิกในกลุ่ม 25 เปอร์เซ็นต์	36,231	บาท
เงินสวัสดิการแก่สมาชิก 10 เปอร์เซ็นต์	14,492	บาท
กำไรสุทธิหลังหักเงินปันผลและสวัสดิการ	94,203	บาท

สินทรัพย์ของกลุ่ม

สร้างโรงงานผลิตปุ๋ย เป็นเงิน 44,767 บาท ลานตากปุ๋ย กว้าง 5 เมตร ยาว 10 เมตร เป็นเงิน 14,431 บาท อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย จานปั่นปุ๋ยพร้อมมอเตอร์ขนาด 3 แรงม้า เป็นเงิน 47,207 บาท เครื่องตีป่น ขนาด 3 แรงม้า เป็นเงิน 14,850 บาท เครื่องคัดแยกเม็ดปุ๋ยขนาด 1.2 แรงม้า พร้อมสายพานลำเลียงปุ๋ยขนาด 3 แรงม้า เป็นเงิน 23,278 บาท เครื่องเย็บกระสอบ เป็นเงิน 6,000 บาท และอุปกรณ์อื่น ๆ 8,993 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 159,526 บาท (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 สินทรัพย์ของกลุ่ม

สินทรัพย์ของกลุ่ม	จำนวนเงิน	
โรงผลิตปุ๋ย	44,767	บาท
ลานตากปุ๋ย	14,431	บาท
อุปกรณ์ประกอบด้วย		
จานปั่นปุ๋ยพร้อมมอเตอร์	47,207	บาท
เครื่องตีป่น	14,850	บาท
เครื่องร่อนเม็ดปุ๋ย	23,278	บาท
เครื่องเย็บกระสอบ	6,000	บาท
อุปกรณ์อื่น ๆ	8,993	บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น	159,526	บาท

หมายเหตุ: เป็นมูลค่าที่ยังไม่คิดค่าเสื่อมราคา

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

การประหยัดจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม

การประหยัดจากการเปรียบเทียบระหว่างการใช้ปุ๋ยเคมีและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยการใช้ปุ๋ยเคมีครั้งแรกใช้ปุ๋ยสูตร (16-20-0) เฉลี่ย 22.5 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่สองใช้ปุ๋ยสูตร (16-20-0) เฉลี่ย 17.5 กิโลกรัมต่อไร่ และใช้ปุ๋ยสูตร (46-0-0) เฉลี่ย 12.5 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งราคาปุ๋ยสูตร (16-20-0) 50 กิโลกรัมราคา 500 บาท 1 กิโลกรัม เท่ากับ 10 บาท 1 ไร่ ใช้ปุ๋ยสูตร (16-20-0) จำนวน 40 กิโลกรัม เป็นเงิน 400 บาท ราคาปุ๋ยสูตร (46-0-0) 50 กิโลกรัม ราคา 620 บาท 1 กิโลกรัม เท่ากับ

12.4 บาท 1 ไร่ ใช้ปุ๋ยสูตร (46-0-0) จำนวน 12.5 กิโลกรัม เป็นเงิน 155 บาท เพราะฉะนั้นใช้ปุ๋ยเคมี ทั้งหมดจำนวน 52.5 กิโลกรัม ต่อ 1 ไร่ รวมเป็นเงินในการซื้อปุ๋ยเคมี จำนวน 555 บาทต่อไร่

ในการทำนาใส่ปุ๋ยอินทรีย์ครั้งแรก จำนวน 30 กิโลกรัมต่อไร่ ครั้งที่สองจำนวน 30 กิโลกรัม ต่อไร่ ซึ่งราคาปุ๋ยอินทรีย์จำนวน 50 กิโลกรัม ราคา 385 บาท (1 กิโลกรัม เท่ากับ 7.7 บาท) ใช้ปุ๋ย อินทรีย์ จำนวน 60 กิโลกรัม ต่อ 1 ไร่ รวมเป็นเงินในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์ จำนวน 462 บาทต่อ 1 ไร่ ดังนั้น มูลค่าปุ๋ยที่ประหยัดได้เมื่อใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี คือ 93 บาทต่อไร่ ต่อ 1 ฤดูกาลผลิต

กิจกรรมกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ เริ่มก่อตั้งและดำเนินกิจกรรมกลุ่มเมื่อปลายปี พ.ศ. 2547 และ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการสะสมทุน และผลิตสินค้า เพื่อจำหน่าย ซึ่งการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ และผลการดำเนินงาน สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

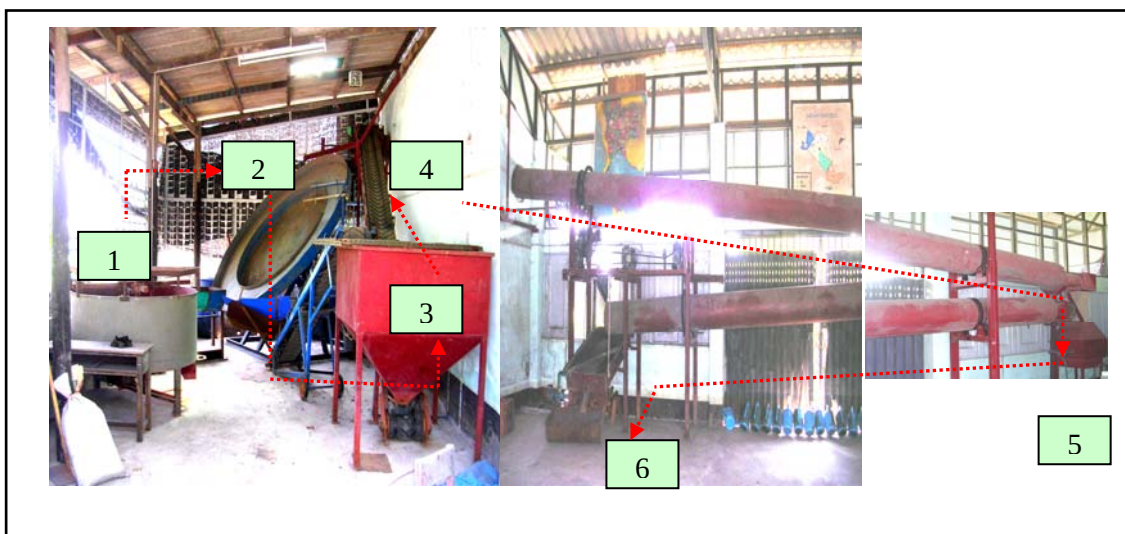
สะสมทุน

โดยผู้ที่ทำหน้าที่เหรียญกฐนด้านการเงินของกลุ่ม ทั้งด้านการสะสมทุนเรือนหุ้นจากการถือหุ้นของสมาชิก การจัดการด้านการดำเนินกิจกรรมด้านการเงิน กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน ไม่เพียงพอเพราะต้องนำไปลงทุนเกี่ยวกับอุปกรณ์การผลิต เนื่องจากเป็นระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งกลุ่ม แม้ว่าจะระดมทุนจากการหาสมาชิกร่วมหุ้นแล้วก็ตาม แต่กลุ่มไม่สามารถจัดการและดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านมากลุ่มได้พึ่งพาเงินทุนจากภายนอก เช่น จากโครงการ SML และการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ในการสะสมทุนของกลุ่มได้มีการขยายการสะสมทุน โดยกลุ่มได้ให้ความสำคัญกับการหาสมาชิกเพิ่ม เนื่องจากกลุ่มไม่ได้มีการบันทึกรายละเอียด ไว้อย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน จึงพอสรุปได้ดังนี้ คือ เมื่อปี 2548 มีหุ้น จำนวน 1,526 หุ้น เป็นเงิน 152,600 บาท (ข้อมูล 30 ตุลาคม 2548)

การผลิต

กิจกรรมสำคัญของกลุ่มคือการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยขั้นตอนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม ฤกษ์ณาเกษตรอินทรีย์ เริ่มจากการนำปุ๋ยหมักชนิดแห้ง ปุ๋ยยูเรีย หินฟอสเฟต และวัตถุดิบอื่น ๆ เพื่อให้ได้คุณภาพดีขึ้น มาเข้าเครื่องตีป่น (หมายเลข 1) จากนั้นนำเข้าเครื่องปั่นเม็ด (หมายเลข 2) นำมาพักไว้ที่เครื่องพัก (หมายเลข 3) แล้วลำเลียงด้วยเครื่องลำเลียงเพื่อเข้าเครื่องอบ ผ่านลมร้อน ลมเย็น (หมายเลข 5) จากนั้นเครื่องจะลำเลียงปุ๋ยจากตู้อบเข้าสู่เครื่องคัดแยกเม็ดปุ๋ย (หมายเลข 6) ได้เม็ดปุ๋ยตามขนาดที่ต้องการ บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ ส่วนเม็ดปุ๋ยที่มีขนาดใหญ่และผงฝุ่นปุ๋ย จะเข้าสู่กระบวนการตีป่น (หมายเลข 1) อีกครั้ง (ภาพที่ 6) มีการจ้างแรงงานในการผลิต ซึ่งจะเป็นสมาชิก หรือไม่เป็นก็ได้ โดยมีค่าตอบแทนในการผลิตตันละ 500 บาท ค่าตอบแทนในการขายผลิตภัณฑ์ ตันละ 50 บาท แต่ถ้าไม่มีแรงงานสมาชิกที่ต้องการใช้ปุ๋ยก็มาผลิตเองที่กลุ่ม ลักษณะการผลิตของกลุ่มจะผลิตตามการสั่งซื้อ คือต้องมีคำสั่งซื้อก่อนแล้วค่อยดำเนินการผลิต ถ้าผลิตจำนวนมากเกรงว่าปุ๋ยจะเสื่อมคุณภาพ เพราะไม่มีที่เก็บปุ๋ยที่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร

จากขั้นตอนการผลิต ประธานและรองประธานจะเป็นผู้วางแผนการผลิตและควบคุมการผลิตเอง โดยพิจารณาตามความต้องการของสมาชิกแต่การผลิตในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและทันกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกที่ทำกิจกรรมการผลิตจะได้ผลตอบแทน ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมายังสามารถดำเนินการผลิตได้แต่ยังไม่ต่อเนื่อง แหล่งที่มาของปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิต แหล่งหลักของปัจจัยการผลิตแรงงาน เงินทุน เทคโนโลยี ความรู้ในการผลิต (ภูมิปัญญา) มาจากในชุมชนและในอำเภอ เครื่องมือและอุปกรณ์การผลิต มาจากตัวจังหวัด วัตถุดิบที่สำคัญมาจากในชุมชนและสั่งซื้อมาจากตัวจังหวัด ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านฐานทรัพยากรและเทคโนโลยีการผลิตแล้วพบว่า วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต มีแนวโน้มด้านราคาที่สูงขึ้น เสียค่าใช้จ่ายเรื่องค่าขนส่ง แต่กลุ่มก็จะขยายการผลิตให้เพิ่มขึ้น กลุ่มมีเครื่องอบเม็ดปุ๋ยให้แถมโดยไม่ต้องอาศัยแสงแดด ทำให้ผลิตได้จำนวนมาก ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านตลาดพบว่ามีโอกาสขยายการตลาดออกไปได้อีก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มยังไม่สามารถผลิตทันต่อความต้องการของสมาชิก

ภาพที่ 6 กระบวนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์

การจำหน่าย

การจำหน่ายมีความสำคัญและสัมพันธ์กับปัจจัยด้านการผลิต โดยกลุ่มยังคงลักษณะการบริหารคล้ายการบริหารการผลิต ซึ่งกลุ่มยังไม่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้ที่จะดูแลด้านการจำหน่ายให้มีความชัดเจน การจำหน่ายของกลุ่มมีลักษณะเป็นการขายตรง ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการตลาดจะมีผลตอบแทนจากการขายสินค้า ต้นละ 50 บาท ผลผลิตส่วนใหญ่ของกลุ่มถูกจำหน่ายให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปภายในตำบลกฤษณา เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของการจำหน่ายตามกลุ่ม ผู้ซื้อพบว่า ร้อยละ 70 จำหน่ายให้กับบุคคลที่เป็นสมาชิก ที่เหลืออีกร้อยละ 30 จำหน่ายให้กับบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก ในการบริการเรื่องการขนส่งยังไม่มีระบบการขนส่งสินค้าให้กับผู้ซื้อโดยตรง เพราะกลุ่มยังไม่มีรถเพื่อให้บริการ

สวัสดิการและอื่น ๆ ยังไม่มีดำเนินการ

กำไรสุทธิ รายได้ รายจ่ายของกลุ่ม

กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจังเมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 ได้มีการสะสมทุน และผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายโดยสามารถสร้างรายได้ให้แก่กลุ่ม และมีผลกำไรแต่ยังไม่ได้มีการปันผลให้กับสมาชิก เพราะได้นำเงินไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ซึ่งผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

กำไรสุทธิ กลุ่มได้ดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการผลิต การตลาด โดยสามารถจำหน่ายสินค้าและสร้างผลกำไรสุทธิให้กับกลุ่มซึ่งในปี 2548 มีกำไรสุทธิ 44,868 ยังไม่มีการปันผลให้กับสมาชิก และนำเงินส่วนนี้มาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน ในปี 2549 กลุ่มยังไม่ได้ปีบัญชีสรุปรายได้ รายจ่ายที่แน่นอนและยังไม่มีปันผลคืนกลับสู่สมาชิก เพราะเมื่อปลายปี 2549 เกิดอุทกภัย ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มล่าช้า และการผลิตไม่ต่อเนื่อง

รายได้และรายจ่ายของกลุ่ม รายได้และรายจ่ายปี 2548 และปี 2549 ของกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์เป็นช่วงของการเริ่มต้น มีการลงทุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ จึงจะมีกำไรที่ได้จากการขายก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีมีการปันผลคืนกลับสู่สมาชิก (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 รายได้และรายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มกฤษฎณาเกษตรอินทรีย์ ช่วงการผลิต
ปี 2548

รายการ	จำนวนเงิน	
รายได้ปี 2548		
จำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	199,577	บาท
จำหน่ายปุ๋ยฝุ่น	5,435	บาท
จำหน่ายปุ๋ยดำ	1,180	บาท
รวมรายได้ทั้งหมด	206,192	บาท
รายจ่ายปี 2548		บาท
วัตถุดิบ		
- ปุ๋ยยูเรีย	56,413	บาท
- ฟอสเฟต	17,600	บาท
- ปุ๋ยผง	40,800	บาท
- อินพาสโซชนิดผง	7,200	บาท
- มูลค่างาว	14,800	บาท
- แคล	3,600	บาท
- กากน้ำตาล	2,640	บาท
รวมวัตถุดิบในการผลิต	143,053	บาท
ค่าแรงงาน	15,063	บาท
ค่าน้ำมัน	1,608	บาท
ค่าครุภัณฑ์และอุปกรณ์	1,600	บาท
รวมรายจ่ายทั้งหมด	161,324	บาท
คงเหลือกำไรสุทธิ	44,868	บาท

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 18 รายได้และรายจ่าย กำไรสุทธิ ภายในกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ ช่วงการผลิต
ปี 2549

รายการ	จำนวนเงิน	
รายได้ปี 2548		
จำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด	245,828	บาท
จำหน่ายปุ๋ยฝุ่น	1,838	บาท
จำหน่ายปุ๋ยดำ	9,460	บาท
จำหน่ายปุ๋ยยูเรีย	1,193	บาท
รวมรายได้ทั้งหมด	258,319	บาท
รายจ่ายปี 2548		
วัตถุดิบ		
- ปุ๋ยยูเรีย	83,250	บาท
- ปุ๋ยผง	77,510	บาท
- ปุ๋ยดำ	40,635	บาท
- แกลบ	9,620	บาท
- กากน้ำตาล	1,050	บาท
รวมวัตถุดิบในการผลิต	212,065	บาท
ค่าแรงงาน	16,660	บาท
ค่าไฟฟ้า	4,757	บาท
ค่าประกันไฟฟ้า	2,000	บาท
ค่าอาหาร (วันประชุมกลุ่ม)	500	บาท
ค่าครุภัณฑ์และอุปกรณ์	800	บาท
รวมรายจ่ายทั้งหมด	236,782	บาท
คงเหลือกำไรสุทธิ	21,537	บาท

หมายเหตุ: * ข้อมูล ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2549

ที่มา: จากการสัมภาษณ์

สินทรัพย์ของกลุ่ม ประกอบด้วย โรงงานผลิตปุ๋ย และลานตากปุ๋ยกว้าง 10 เมตร ยาว 20 เมตร จานปั่นปุ๋ยพร้อมมอเตอร์ ขนาด 3 แรงม้า เครื่องตีป่น ขนาด 3 แรงม้า ใช้มอเตอร์ 2 ตัว เครื่องคัดแยกเม็ดปุ๋ยใช้มอเตอร์ขนาด 3 แรงม้า เครื่องอบปุ๋ยขนาด 3 แรงม้า ตัวเป่าลมแห้ง ลมร้อนเย็น มอเตอร์ขนาด 1.5 แรงม้า เครื่องลำเลียง มอเตอร์ขนาด 1 แรงม้า เครื่องเย็บกระสอบ เครื่องชั่งและอื่น ๆ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 370,000 บาท

การประหยัดจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่ม

การประหยัดจากการผลิตเปรียบเทียบระหว่างการใช้ปุ๋ยเคมีและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พื้นที่ 1 ไร่ ใช้ปุ๋ยเคมี 52.5 กิโลกรัม มูลค่า 555 บาท พื้นที่ 1 ไร่ ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 60 กิโลกรัม มูลค่า 462 บาท (มูลค่าที่ประหยัดได้ต่อไร่ คือ 93 บาท) ต่อหนึ่งฤดูกาลผลิต

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

1. ปัญหาด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ เนื่องจากขั้นตอนการผลิตบางขั้นตอนต้องอาศัยปัจจัยทางธรรมชาติ คือแสงแดด ทำให้การผลิตล่าช้า และลานตากเม็ดปุ๋ยยังมีไม่เพียงพอ กลุ่ม มีการวางแผนซื้อเครื่องอบเม็ดปุ๋ยเพื่อรองรับการขยายการผลิตที่เพิ่มขึ้นในอนาคต และปัญหามอเตอร์ของจานปั่นเม็ดปุ๋ยไหม้ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อม และการผลิตต้องหยุดชะงัก

2. ปัญหาเรื่องวัตถุดิบ (ปัจจัยการผลิต) ราคาปุ๋ยหมักที่ซื้อมามีราคาแพง เนื่องมาจาก การบวกค่าขนส่งที่เพิ่มขึ้น

กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

1. ปัญหาด้านการบริหารจัดการเนื่องจากมีสมาชิกมาก และกระจายกันอยู่ตามหมู่บ้าน ต่าง ๆ การกระจายข่าวสาร หรือรวมตัวกันค่อนข้างยาก ทำให้สมาชิกบางส่วนไม่ได้รับข่าวสารของกลุ่ม

2. ปัญหาการขาดความร่วมมือจากสมาชิก เนื่องจากสมาชิกหวังเพียงผลประโยชน์จากกลุ่มแต่ไม่มีส่วนในการพัฒนาช่วยเหลือกลุ่ม หรือสมาชิกบางคนเป็นสมาชิกกลุ่มเพราะถูกชักชวน ไม่ได้มีความตั้งใจและความต้องการโดยแท้จริง ทำให้การดำเนินงานของกลุ่มไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. ปัญหาเรื่องการเงินซึ่งเป็นปัญหาหลักของกลุ่ม เนื่องจากเงินทุนหมุนเวียนมีไม่เพียงพอกับการดำเนินงาน การผลิตขาดความต่อเนื่อง ต้องไปพึ่งพาแหล่งเงินทุนในชุมชน ทำให้ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

4. ปัญหาเรื่องความต้องการใช้ปุ๋ยของสมาชิกมีมากกว่าการผลิต ทำให้สมาชิกบางคนเกิดความไม่พอใจ คนที่อยู่ใกล้สถานที่ผลิตมักจะเป็นคนที่ได้ใช้ปุ๋ยก่อนสมาชิกคนอื่น ๆ จึงเกิดความขัดแย้งภายในกลุ่ม

5. ในการดำเนินธุรกิจจะต้องใช้ระบบเครดิต แต่กลุ่มไม่มีเงินทุนสำรองเพียงพอ จึงต้องจำหน่ายเป็นเงินสด ทำให้สมาชิกไม่พอใจและขาดแรงจูงใจในการอุดหนุนสินค้าของกลุ่ม

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางปลาหม้อ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่จะศึกษาในที่นี้ ประกอบด้วย ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านการดำเนินงาน ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกับความสำเร็จของกลุ่ม

ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของกลุ่ม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้รวม/ปี และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

1. เพศกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองประกอบด้วยเพศชายและหญิง ร้อยละ 56 และ 44 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ มีสมาชิกเป็นเพศชายและหญิง ร้อยละ 55.6 และ 44.4 เมื่อคำนวณหาค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า χ^2 ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 0.001 ค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.971 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ที่กำหนดไว้ หมายความว่า เพศและการเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน หรืออาจกล่าวได้ว่า เพศและระดับความสำเร็จของกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของสมาชิกกับความสำเร็จของกลุ่ม

เพศ	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง(สำเร็จมาก)	กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)	χ^2	P-VALUE	ระดับ นัยสำคัญ
ชาย	14 (56.00)	25 (55.60)	0.001	0.971	ns
หญิง	11 (44.00)	20 (44.40)			
รวม	25	45			

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนร้อยละ, ns หมายถึง ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา: จากการคำนวณ

2. สถานภาพสมรสกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองประกอบด้วย สมาชิกที่เป็น โสดร้อยละ 20 แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 72 เป็นหม้าย ร้อยละ 8 และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ มีสมาชิกที่มีสถานภาพโสดร้อยละ 8.9 แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 88.9 เป็นหม้าย ร้อยละ 2.2 เมื่อคำนวณหาค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า χ^2 ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 3.348 ค่านัยสำคัญทางสถิติ ได้จากการใช้ Fisher exact test เท่ากับ 0.168 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ที่กำหนดไว้ หมายความว่า สถานภาพสมรสและการเป็นสมาชิกของกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน หรืออาจกล่าวได้ว่าสถานภาพสมรสและระดับความสำเร็จของกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสของสมาชิกกับความสำเร็จของกลุ่ม

สถานภาพสมรส	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)	กลุ่มกฤษฎา เกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)	χ^2	P-VALUE	ระดับ นัยสำคัญ
โสด	5 (20.00)	4 (8.90)	3.348	0.168	ns
แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน	18 (72.00)	40 (88.90)			

ตารางที่ 20 (ต่อ)

สถานภาพสมรส	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)	กลุ่มภรรยา เกษตรกรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)	χ^2	P-VALUE	ระดับ นัยสำคัญ
หม้าย	2 (8.00)	1 (2.20)			
รวม	25	45			

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนร้อยละ, ns หมายถึง ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ
ที่มา: จากการคำนวณ

3. ระดับการศึกษากับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองประกอบด้วย ผู้ที่จบการศึกษา
ระดับประถมร้อยละ 64 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 24 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและ
สูงกว่า ร้อยละ 12 และกลุ่มภรรยาเกษตรกรอินทรีย์ สมาชิกมีการศึกษาระดับประถม ร้อยละ 73.40
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า ร้อยละ 13.3
เมื่อคำนวณค่าสถิติไคสแควร์ พบว่า χ^2 ที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 1.289 ค่านัยสำคัญทางสถิติ
ได้จากการใช้ Fisher exact test เท่ากับ 0.537 มากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ที่กำหนดไว้
หมายความว่า ระดับการศึกษาและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ไม่มีความสัมพันธ์กัน หรืออาจกล่าว
ได้ว่าระดับการศึกษาและระดับความสำเร็จของกลุ่มไม่มีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความสำเร็จของกลุ่ม

ระดับการศึกษา	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)	กลุ่มภรรยา เกษตรกรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)	χ^2	P-VALUE	ระดับนัยสำคัญ
ประถมศึกษา	16 (64.00)	33 (73.40)	1.289	0.537	ns
มัธยมศึกษาตอนต้น	6 (24.00)	6 (13.30)			

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ระดับการศึกษา	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)	กลุ่มภักษณา เกษตรกรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)	χ^2	P-VALUE	ระดับนัยสำคัญ
มัธยมศึกษา	3	6			
ตอนปลายและสูงกว่า	(12.00)	(13.30)			
รวม	25	45			

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนร้อยละ, ns หมายถึง ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ
ที่มา: จากการคำนวณ

4. อายุกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีอายุเฉลี่ย 51.96 ปี สูงกว่าอายุเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มภักษณาเกษตรกรอินทรีย์ อยู่ 2.65 ปี เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 1.049 ค่าระดับนัยสำคัญ คือ 0.298 ซึ่งมากกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้สรุปได้ว่า อายุของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ตารางที่ 22)

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน น้อยกว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มภักษณาเกษตรกรอินทรีย์ อยู่ 0.08 คน เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ -0.176 ค่าระดับนัยสำคัญ คือ 0.861 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ความแตกต่างระหว่าง อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ของสมาชิกกับความสำเร็
ของกลุ่ม

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร		กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์		ผลการคำนวณ		
	พึ่งตนเอง(สำเร็จมาก)		(สำเร็จน้อย)				
	(ค่าเฉลี่ย)	S.D.	(ค่าเฉลี่ย)	S.D.	t	Sig (2-tailed)	ระดับนัยสำคัญ
อายุ (ปี)	51.96	11.36	49.31	9.39	1.049	0.298	ns
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)					-0.176		ns
	4.28	1.97	4.36	1.57		0.861	
แรงงานทำการเกษตร (คน)	2.48	1.46	2.71	1.60	-0.594	0.555	ns
รายได้รวม (บาท/ปี)	181,280.00	91,511.17	224,955.56	125,063.07	-1.531	0.130	ns
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	26.92	21.34	34.73	29.05	-1.178	0.243	ns

หมายเหตุ: ns หมายถึง ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา: จากการคำนวณ

6. จำนวนแรงงานทำการเกษตรกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีจำนวนแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.48 คน น้อยกว่าจำนวนแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.23 คน เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ -0.594 ค่าระดับนัยสำคัญ คือ 0.555 ซึ่งมากกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า จำนวนแรงงานทำการเกษตรของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ตารางที่ 22)

7. รายได้กับความสำเร็จของกลุ่ม

รายได้ สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีรายได้เฉลี่ย 181,280 บาท ต่อปี น้อยกว่ารายได้เฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 43,675.56 บาท เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ -1.513 ค่าระดับนัยสำคัญ คือ 0.130 ซึ่งมากกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่ารายได้ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ตารางที่ 22)

8. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรกับความสำเร็จของกลุ่ม

สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.92 ไร่ น้อยกว่าขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 7.18 ไร่ เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ -1.178 ค่าระดับนัยสำคัญ คือ 0.243 ซึ่งมากกว่า 0.05 ที่กำหนดไว้ สรุปได้ว่า ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือ (ตารางที่ 22)

จากการวิเคราะห์ข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ลักษณะทั่วไปของสมาชิกของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จมาก น้อย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิก ในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้/ปี และพื้นที่ทำการเกษตร ไม่แตกต่างกัน หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าในกรณีนี้ศึกษานี้ ลักษณะเหล่านี้ไม่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

ความพึงพอใจของสมาชิก

ในที่นี้แบ่งการพิจารณาความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อกลุ่มออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านการเงิน ด้านการผลิต และด้านการตลาด ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการบริหารงาน

1. ระดับความพึงพอใจ

การวัดระดับความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการบริหารงานกลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ การวางแผนการดำเนินงาน โครงสร้างการดำเนินงาน การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึงตนเอง มีความพึงพอใจการบริหารงานกลุ่มในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.16) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องการวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.56) รองลงมาเป็นเรื่องของโครงสร้างการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.20) และการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.72) (ตารางที่ 23) ทั้งนี้ กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึงตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน เช่น การวางแผนการผลิต การวางแผนทางการเงิน นอกจากนั้นยังมีการวางระบบโครงสร้างและผู้รับผิดชอบการดำเนินงานชัดเจน ส่วนเรื่องการกำหนดระเบียบต่าง ๆ พบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่มค่อนข้างมาก เช่น มีส่วนร่วมในการกำหนดปริมาณการถือหุ้นของสมาชิก การแบ่งปันผลกำไร ระเบียบการประชุมต่าง ๆ

ตารางที่ 23 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นการบริหารงาน

(N=45)								
การบริหารงาน	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การวางแผนการดำเนินงาน								
กลุ่มสำเร็จมาก	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (8.00)	7 (28.00)	16 (64.00)	4.56	0.65	มากที่สุด
กลุ่มสำเร็จน้อย	6 (13.30)	33 (73.30)	6 (13.30)	0 (0.00)	0 (0.00)	3.00	0.52	ปานกลาง
2. ระบบโครงสร้างการดำเนินงาน								
กลุ่มสำเร็จมาก	0 (0.00)	0 (0.00)	12 (8.00)	8 (64.00)	5 (28.00)	3.72	0.79	มาก
กลุ่มสำเร็จน้อย	0 (0.00)	21 (46.70)	19 (42.20)	5 (11.10)	0 (0.00)	2.64	0.67	ปานกลาง
3. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ								
กลุ่มสำเร็จมาก	0 (0.00)	0 (0.00)	6 (24.00)	8 (32.00)	11 (44.00)	4.20	0.81	มาก
กลุ่มสำเร็จน้อย	3 (6.70)	22 (48.90)	17 (37.80)	3 (6.70)	0 (0.00)	2.44	0.72	น้อย
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จมาก						4.16	0.42	มาก
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จน้อย						2.69	0.28	ปานกลาง

หมายเหตุ: กลุ่มสำเร็จมาก คือกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง (N=25), กลุ่มสำเร็จน้อย คือ กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (N=45)

ที่มา: จากการคำนวณ

ส่วนกรณีของกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์นั้น การวิเคราะห์ชี้ว่า โดยรวมแล้วสมาชิก มีความพึงพอใจการบริหารงานของกลุ่มในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า มีความพึงพอใจปานกลาง เรื่องการวางแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 3.00) โครงสร้างการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.64) ส่วนเรื่องการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม มีความพึงพอใจในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44) (ตารางที่ 23) แม้ว่าการวางระบบโครงสร้าง การดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมากทำให้การบริหารเกิดความยุ่งยาก ซึ่งการบริหารงานโดยภาพรวมยังขาดการปฏิบัติตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ทำให้บางคนต้องทำงาน หลายหน้าที่ในเวลาเดียวกัน สำหรับเรื่องการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับภายในกลุ่ม โดยส่วนมาก แล้วจะเป็นการกำหนดโดยคณะกรรมการกลุ่ม

2. ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการบริหารงานกับความสำเร็จของกลุ่ม

ในภาพรวมดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่า กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง ได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการบริหารงานเฉลี่ย 4.16 สูงกว่า กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์อยู่ 1.46 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.000 ค่านัยสำคัญคือ .007 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการบริหารงานของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการบริหารงานในภาพรวมกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์ กัน โดยในเรื่องการวางแผนการดำเนินงาน สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.56 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.56 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 10.288 ค่านัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การวางแผนการดำเนินงานของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน ทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกต่อการวางแผนการดำเนินงานกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 24)

ในเรื่องของโครงสร้างการดำเนินงาน สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 3.72 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.08 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.980 ค่านัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า โครงสร้างการดำเนินงานของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

ทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อโครงสร้างการดำเนินงานกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 24)

ส่วนเรื่องกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.20 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.76 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 9.280 คำนัยสำคัญ คือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการบริหารงาน

การดำเนินงาน	กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)		กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)		ผลการคำนวณ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig (2-tailed)	ระดับนัยสำคัญ
ด้านการบริหาร							
1. การวางแผนการดำเนินงาน	4.56	0.65	3.00	0.52	10.288	.000	***
2. โครงสร้างการดำเนินงาน	3.72	0.79	2.64	0.67	5.980	.000	***
3. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ	4.20	0.81	2.44	0.72	9.280	.000	***
ภาพรวม	4.16		2.69		5.000	.007	***

หมายเหตุ: *** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการเงิน

1. ระดับความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการเงินนี้ดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ความพึงพอใจในผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา และการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจด้านการเงินในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้วพบว่า มีความพึงพอใจมากในเรื่องผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา (ค่าเฉลี่ย 4.04) ส่วนการแบ่งผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) (ตารางที่ 25) ซึ่งกลุ่มได้จัดสรรเงินร้อยละ 25 ของกำไรปันผลให้สมาชิกในกลุ่มและอีกร้อยละ 10 จัดเป็นเงินสวัสดิการสำหรับสมาชิกในการรักษาพยาบาล ค่าเดินทางไปโรงพยาบาล และให้กู้ยืมฉุกเฉิน

ตารางที่ 25 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการเงิน

ด้านการเงิน	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	5	14	6	4.04	0.67	มาก
	(0.00)	(0.00)	(20.00)	(56.00)	(24.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	11	32	2	0	0	1.80	0.50	น้อยที่สุด
	(24.40)	(71.10)	(4.40)	(56.00)	(24.00)			
2. การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	12	8	5	4.24	0.59	มากที่สุด
	(0.00)	(0.00)	(8.00)	(60.00)	(32.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	42	3	0	0	0	1.07	0.25	น้อยที่สุด
	(93.30)	(6.70)	(0.00)	(0.00)	(0.00)			
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จมาก						4.14	0.14	มาก
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จน้อย						1.43	0.51	น้อยที่สุด

หมายเหตุ: กลุ่มสำเร็จมาก คือกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง (N=25), กลุ่มสำเร็จน้อย คือ กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (N=45)

ที่มา: จากการคำนวณ

ส่วนกรณีของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์นั้นการวิเคราะห์ชี้ว่า โดยรวมแล้ว สมาชิกมีความพึงพอใจเกี่ยวกับด้านการเงินในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่ามีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา และการแบ่งผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 1.80) (ค่าเฉลี่ย 1.07) ตามลำดับ (ตารางที่ 25) การดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม มีผลกำไร แต่ได้นำเงินกำไรไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มและซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

2. ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการเงินกับความสำเเร็จของกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่า กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึงตนเองได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการเงินเฉลี่ย 4.14 สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อยู่ 2.70 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.148 คำนัยสำคัญคือ 0.019 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการเงินของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกในภาพรวมต่อการเงินกับระดับความสำเเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน โดยในเรื่องผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาสมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึงตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.04 สูงกว่าความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อยู่ 2.24 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 15.731 คำนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาสัมพันธ์กับระดับความสำเเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตน และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ด้านการเงิน

การดำเนินงาน	กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)		กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)		ผลการคำนวณ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	Sig (2-tailed)	ระดับนัยสำคัญ
ด้านการเงิน							
1. ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา	4.04	0.67	1.80	0.50	15.731	.000	***
2. การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ	4.24	0.59	1.07	0.25	31.125	.000	***
ภาพรวม	4.14	0.14	1.43	0.51	7.148	.019	**

หมายเหตุ: ** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

***หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

ส่วนในเรื่องการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.24 สูงกว่าความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 3.17 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 31.125 ค่านัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่า การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรืออาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกต่อการจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 26)

ความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการผลิต

1. ระดับความพึงพอใจ

ได้ดำเนินการวัดความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการผลิตใน 4 ประเด็น คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ปริมาณการผลิต สถานที่ดำเนินการผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต โดยผลการประเมินพบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจการผลิตในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.90) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.48) ความพึงพอใจมากในเรื่องปริมาณการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.04) และสถานที่ดำเนินการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.92) ส่วนความพึงพอใจปานกลางในเรื่องเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.16) (ตารางที่ 27) สำหรับในเรื่องของคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้น ทางกลุ่มได้นำปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตได้ไปตรวจสอบที่กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีธาตุอาหารเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของพืช และอยู่ในเกณฑ์ที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนด ปริมาณการผลิตมีเพียงพอกับความต้องการของสมาชิก สถานที่ดำเนินการผลิตแม้ว่าจะไม่กว้างขวางมากนัก แต่ถือเป็นความได้เปรียบเพราะตั้งอยู่บริเวณที่น้ำท่วมไม่ถึง เพราะฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมส่วนเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตของกลุ่ม ยังขาดเครื่องอบเมล็ดปุ๋ย

ส่วนกรณีกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์นั้นการวิเคราะห์ชี้ว่า โดยรวมแล้วสมาชิกมีความพึงพอใจด้านการผลิตของกลุ่มในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่ามีความพึงพอใจเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.38) สถานที่ดำเนินการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.73) เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.27) ในระดับปานกลาง ส่วนในเรื่องปริมาณการผลิตมีความพึงพอใจในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.49) (ตารางที่ 27) เพราะว่าการผลิตในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและทันกับความต้องการของสมาชิก ส่วนสถานที่ดำเนินการผลิตยังอาศัยที่ดินในบริเวณของวัด

ตารางที่ 27 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการผลิต

ด้านการผลิต	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	0	13	12	4.48	0.51	มากที่สุด
	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(52.00)	(48.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	0	0	28	17	0	3.38	0.49	ปานกลาง
	(0.00)	(0.00)	(62.20)	(37.80)	(0.00)			
2. ปริมาณการผลิต								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	1	3	15	6	4.04	0.73	มาก
	(0.00)	(4.00)	(12.00)	(60.00)	(24.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	6	17	16	6	0	2.49	0.89	น้อย
	(13.30)	(37.08)	(35.60)	(13.30)	(0.00)			
3. สถานที่ดำเนินการผลิต								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	0	4	21	3.92	0.86	มาก
	(0.00)	(0.00)	(0.00)	(16.00)	(84.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	0	21	15	9	0	2.73	0.78	ปานกลาง
	(0.00)	(46.70)	(33.30)	(20.00)	(0.00)			

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ด้านการผลิต	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	10	7	8	3.16	0.62	ปานกลาง
	(0.00)	(0.00)	(40.00)	(28.00)	(32.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	0	1	32	11	1	3.27	0.53	ปานกลาง
	(0.00)	(2.20)	(71.10)	(24.40)	(2.20)			
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จมาก						3.90	0.54	มาก
(เฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จน้อย						2.96	0.42	ปานกลาง

หมายเหตุ: กลุ่มสำเร็จมาก คือกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง (N=25), กลุ่มสำเร็จน้อย คือ กลุ่มกฤษฎณาเกษตรอินทรีย์ (N=45)

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการผลิตกับความสำเร็จของกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่า กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการผลิตเฉลี่ย 4.25 สูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์อยู่ 1.29 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.824 ค่านี้สำคัญคือ .004 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการผลิตของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการผลิตในภาพรวมกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน โดยในเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจ เฉลี่ย 4.48 สูงกว่าความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.10 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 8.885 ค่านี้สำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตน และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการผลิต

การดำเนินงาน	กลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรพึ่งตนเอง		กลุ่มกฤษฎา เกษตรอินทรีย์		ผลการคำนวณ		
	(สำเร็จมาก)		(สำเร็จน้อย)				
	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	t	Sig (2-tailed)	ระดับ นัยสำคัญ
การผลิต							
1. คุณภาพของผลิตภัณฑ์	4.48	0.51	3.38	0.49	8.885	.000	***
2. ปริมาณการผลิต	4.04	0.73	2.49	0.89	7.386	.000	***
3. สถานที่ดำเนินการผลิต	3.92	0.86	2.73	0.78	5.871	.000	***
4. เครื่องจักรและอุปกรณ์	4.56	0.62	3.27	0.53	8.923	.000	***
การผลิต							
ภาพรวม	4.25	3.90	2.96	0.42	4.824	.004	***

หมายเหตุ: *** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

ในเรื่องของปริมาณการผลิตสมาชิกของกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.04 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.55 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.386 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ปริมาณการผลิตของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อปริมาณการผลิตกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 28)

ในเรื่องของสถานที่ดำเนินการผลิต สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 3.92 สูงกว่าความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.19 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.871 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจสถานที่ดำเนินการผลิตของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อสถานที่ดำเนินการผลิตกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 28)

ส่วนเรื่องเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.56 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.29 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 8.923 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในเรื่องเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อเครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 28)

ความพึงพอใจของสมาชิกด้านการตลาด

1. ระดับความพึงพอใจ

เพื่อสอบประเมินระดับความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการตลาดได้แบ่งพิจารณาความพึงพอใจใน 5 ประเด็น คือ ราคาของผลิตภัณฑ์ ระบบการชำระเงิน การแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ ความรวดเร็วในการให้บริการ การให้บริการเรื่องการขนส่ง โดยผลการประเมิน พบว่าโดยรวมแล้วสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจด้านการตลาดในระดับมาก

(ค่าเฉลี่ย 3.91) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่ามีความพึงพอใจมากในเรื่องราคาของผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.16) ระบบการชำระเงิน (ค่าเฉลี่ย 4.20) การแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.92) และมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของความเร็วในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.32) ส่วนการให้บริการเรื่องการขนส่งมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) (ตารางที่ 29) ผู้ซื้อจะต้องมาขนส่งสินค้าจากกลุ่มเองเนื่องจากกลุ่มยังไม่มีรถเพื่อให้บริการ แต่ถ้าสมาชิกหรือบุคคลทั่วไปที่มาซื้อปุ๋ย ไม่สามารถหารถมาขนส่งสินค้าจากที่ทำการกลุ่มได้ ทางกลุ่มจะมีการประสานงานเรื่องรถให้และบริการช่วยขนส่งสินค้าขึ้นรถให้กับผู้ซื้อ

ส่วนกรณีของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เมื่อสอบถามประเมินระดับความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการตลาด โดยรวมแล้วสมาชิกมีความพึงพอใจในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า มีความพึงพอใจในเรื่องราคาของผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.22) ความเร็วในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ในระดับปานกลาง การแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.51) ระบบการชำระเงินในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.38) ส่วนการให้บริการเรื่องการขนส่งมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.40) (ตารางที่ 29) เนื่องจากในการให้บริการเรื่องการขนส่งยังไม่มีระบบการขนส่งสินค้าให้กับผู้ซื้อโดยตรง เพราะกลุ่มยังไม่มีรถเพื่อให้บริการ

2. ความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มด้านการตลาดกับความสำเร็ของกลุ่ม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่า กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง ได้รับความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการตลาดเฉลี่ย 3.91 สูงกว่ากลุ่มเกษตรกรอินทรีย์อยู่ 1.47 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.824 คำนัยสำคัญคือ .004 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการตลาดของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกต่อการตลาดในภาพรวมกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน โดยในเรื่องราคาผลิตภัณฑ์ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.16 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ อยู่ 0.94 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 6.183 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจราคาผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อราคาผลิตภัณฑ์กับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 29 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกจำแนกตามประเด็นด้านการตลาด

ด้านการตลาด	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
1. ราคาของผลิตภัณฑ์								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	5	11	9	4.16	0.74	มาก
	(0.00)	(0.00)	(20.00)	(44.00)	(36.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	0	2	31	12	0	3.22	0.51	ปานกลาง
	(0.00)	(4.40)	(68.90)	(26.70)	(0.00)			
2. ระบบการชำระเงิน								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	2	16	7	4.20	0.57	มาก
	(0.00)	(0.00)	(8.00)	(64.00)	(28.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	9	16	14	6	0	2.38	0.96	น้อย
	(20.00)	(35.60)	(31.10)	(13.30)	(0.00)			
3. การแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	7	13	5	3.92	0.70	มาก
	(0.00)	(0.00)	(28.00)	(52.00)	(20.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	3	19	20	3	0	2.51	0.72	น้อย
	(6.70)	(42.20)	(44.40)	(6.70)	(0.00)			

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ด้านการตลาด	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน			
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)			
4. ความรวดเร็วในการให้บริการ								
กลุ่มสำเร็จมาก	0	0	4	9	12	4.32	0.74	มากที่สุด
	(0.00)	(0.00)	(40.00)	(28.00)	(32.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	2	16	21	6	0	2.69	0.76	ปานกลาง
	(4.40)	(35.60)	(46.70)	(13.30)	(0.00)			
5. การให้บริการเรื่องการขนส่ง								
กลุ่มสำเร็จมาก	1	5	13	6	0	2.96	0.79	ปานกลาง
	(4.00)	(20.00)	(52.00)	(24.00)	(0.00)			
กลุ่มสำเร็จน้อย	32	9	3	1	0	1.40	0.72	น้อยที่สุด
	(71.10)	(20.00)	(6.70)	(2.20)	(0.00)			
(ค่าเฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จมาก						3.91	0.55	มาก
(ค่าเฉลี่ย) กลุ่มสำเร็จมาก						2.44	0.66	น้อย

หมายเหตุ: กลุ่มสำเร็จมาก คือกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง (N=25), กลุ่มสำเร็จน้อย คือ กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (N=45)

ที่มา: จากการคำนวณ

ในเรื่องของระบบการชำระเงิน สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.20 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.82 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 9.908 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจระบบการชำระเงิน ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อระบบการชำระเงินกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในการดำเนินงานด้านการตลาด

การดำเนินงาน	กลุ่มพัฒนา ครอบครัว เกษตรกรพึ่งตนเอง (สำเร็จมาก)		กลุ่มกฤษฎา เกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)		ผลการคำนวณ		
	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	t	Sig (2-tailed)	ระดับ นัยสำคัญ
ด้านการตลาด							
1. ราคาของผลิตภัณฑ์	4.16	0.74	3.22	0.51	6.183	.000	***
2. ระบบการชำระเงิน	4.20	0.57	2.38	0.96	9.908	.000	***
3. การแนะนำวิธีการใช้ ผลิตภัณฑ์	3.92	0.70	2.51	0.72	7.863	.000	***
4. ความรวดเร็วในการ ให้บริการ	4.32	0.74	2.69	0.76	8.625	.000	***
5. การให้บริการเรื่อง การขนส่ง	2.96	0.79	1.40	0.72	8.392	.000	***
ภาพรวม	3.91	0.55	2.44	0.66	3.815	.005	***

หมายเหตุ: *** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

ในเรื่องการแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 3.92 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.41 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.863 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความพึงพอใจการแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 30)

ในเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 4.32 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.63 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 8.625 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความพึงพอใจความรวดเร็วในการให้บริการ ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อความรวดเร็วในการให้บริการกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 30)

ส่วนเรื่องการให้บริการเรื่องการขนส่ง สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ย 2.69 สูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.56 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 8.392 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความพึงพอใจการให้บริการเรื่องการขนส่ง ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการให้บริการเรื่องการขนส่งกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 30)

โดยสรุปแล้วในภาพรวมความพึงพอใจการดำเนินงาน ในด้านการบริหารงาน การเงิน การผลิต การตลาด สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความพอใจเฉลี่ยสูงกว่า ความพึงพอใจเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุกด้าน เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง สรุปได้ว่าความพึงพอใจของสมาชิกในการดำเนินงานของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจของสมาชิกต่อการดำเนินงานกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน

ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อผู้นำกลุ่ม

ความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง

การวัดความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มในที่นี้วัดจากระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อผู้นำในประเด็นต่าง ๆ 10 ประเด็น คือความสามารถในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ ความเสียสละทุ่มเท ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมในการบริหารงาน ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงาน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ความสามารถแก้ปัญหาของกลุ่ม ความสามารถลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม และการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้กับสมาชิกกลุ่ม

ผู้นำในที่นี้ หมายถึง ประธานและรองประธาน ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นายเสมียน หงษ์โต ซึ่งเป็นทั้งสมาชิกสภาจังหวัดสุพรรณบุรี และประธานเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี รองประธานคนที่ 1 คือนายสุวรรณ พวงภู่น้อย อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลบางใหญ่ รองประธานคนที่ 2 นายอดิศักดิ์ สุดตาแสง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ตำบลตะค่า นอกจากนี้ยังมีอีก 4 คน เป็นกรรมการกลุ่มซึ่งทั้งหมด เป็นที่เคารพนับถือ และได้รับความเชื่อมั่นจากสมาชิกกลุ่มและคนในชุมชน

จากการจัดทำแบบสอบถามสมาชิกภายในกลุ่ม 25 คน เกี่ยวกับความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำกลุ่ม ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.81) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในเรื่องของความสามารถในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.56) ความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.84) ความเสียสละทุ่มเท (ค่าเฉลี่ย 4.92) ความมีมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 4.92) ความยุติธรรมในการบริหารงาน (ค่าเฉลี่ย 4.88) ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายของการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.88) การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.64) ความสามารถในการลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.84) ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.80) เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 4.84) (ตารางที่ 31)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำในระดับมากที่สุด ซึ่งน่าจะมีส่วนอย่างสำคัญต่อเนื่องไปยังความน่าเชื่อถือของสมาชิกต่อกรรมการและกลุ่ม รวมไปถึงเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ซึ่งจะได้พูดถึงต่อไป

ตารางที่ 31 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง

(N=25)

ความเชื่อมั่น ที่มีต่อผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ความสามารถในการปฏิบัติงาน	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (8.00)	7 (28.00)	16 (64.00)	4.56	0.65	มากที่สุด
2. ความรับผิดชอบ	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (16.00)	21 (84.00)	4.84	0.37	มากที่สุด
3. ความเสียสละทุ่มเท	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (8.00)	32 (92.00)	4.92	0.28	มากที่สุด
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (8.00)	23 (92.00)	4.92	0.28	มากที่สุด
5. ความยุติธรรมในการบริหารงาน	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3 (12.00)	22 (88.00)	4.88	0.33	มากที่สุด
6. ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมาย การดำเนินงาน	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	3 (12.00)	22 (88.00)	4.88	0.33	มากที่สุด
7. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	0 (0.00)	0 (0.00)	2 (8.00)	5 (20.00)	18 (72.00)	4.64	0.64	มากที่สุด

ตารางที่ 31 (ต่อ)

(N=25)

ความเชื่อมั่น ที่มีต่อผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
8. ความสามารถดัดข้อขัดแย้ง ภายในกลุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (16.00)	21 (84.0)	4.84	0.38	มากที่สุด
9. ความสามารถแก้ปัญหาของกลุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (20.00)	20 (80.00)	4.80	0.41	มากที่สุด
10. เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินงาน	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4 (16.00)	21 (84.00)	4.84	0.37	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.81	0.11	มากที่สุด

ที่มา: จากการคำนวณ

ความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

ผู้นำในที่นี้ หมายถึง ประธานและรองประธาน ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นายพยม รุ่งเรือง และรองประธาน คนที่ 1 คือ นายขงยุทธ์ ภูระหงษ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลกฤษฎา รองประธาน คนที่ 2 นายชัย ไกรแก้ว กำนันตำบลกฤษฎา นอกจากนั้นอีก 14 คน เป็นคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะความเป็นผู้นำและมีฐานะทางสังคมเป็นทุนเดิม เป็นที่เคารพนับถือและไว้วางใจจาก คนในชุมชน

จากการจัดทำแบบสอบถามสมาชิกภายในกลุ่ม 45 คน เกี่ยวกับความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำกลุ่ม โดยผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำกลุ่มในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) และ เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่ามีคิดเห็นในระดับปานกลางเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36) ความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.40) ความเสียสละทุ่มเท (ค่าเฉลี่ย 3.22) ความยุติธรรมในการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 3.36) ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมาย ของการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.87) การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.29) ความสามารถ ลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.09) ความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.07) เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย 2.93) และมีความเชื่อมั่นในระดับมาก ในเรื่องของความมีมนุษยสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.47) (ตารางที่ 32)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์สมาชิกมีความเชื่อมั่นต่อ ผู้นำในระดับปานกลาง ซึ่งน่าจะมีผลต่อเนื่องไปยังความน่าเชื่อถือของสมาชิกต่อคณะกรรมการ และกลุ่ม รวมไปถึงเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มซึ่งจะได้พูดถึงต่อไป

ความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกับความสำเร็จของกลุ่ม

ในภาพรวมความเชื่อมั่นต่อผู้นำ (ทุกด้าน) ของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.81 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตร อินทรีย์อยู่ 1.61 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 21.309 ค่านัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำ (ทุกด้าน) ของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่าความเชื่อมั่น ของสมาชิกต่อผู้นำในภาพรวมกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 32 ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

(N=25)

ความเชื่อมั่น ที่มีต่อผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. ความสามารถในการปฏิบัติงาน	0 (0.00)	1 (2.20)	28 (62.20)	15 (33.30)	1 (2.20)	3.36	0.57	ปานกลาง
3. ความรับผิดชอบ	0 (0.00)	0 (0.00)	28 (62.20)	16 (35.60)	1 (2.20)	3.40	0.53	ปานกลาง
8. ความเสียสละ ทุ่เมเท	1 (2.20)	4 (8.90)	26 (57.80)	12 (26.70)	2 (4.40)	3.22	0.76	ปานกลาง
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์	0 (0.00)	3 (6.70)	21 (46.70)	18 (40.00)	3 (6.70)	3.47	0.72	มาก
5. ความยุติธรรมในการบริหารงาน	0 (0.00)	3 (6.70)	24 (53.30)	17 (37.80)	1 (2.20)	3.36	0.64	ปานกลาง
6. ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมาย การดำเนินงาน	4 (8.90)	10 (22.20)	20 (44.40)	10 (22.20)	1 (2.20)	2.87	0.94	ปานกลาง
7. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	0 (0.00)	1 (2.20)	31 (68.90)	12 (26.70)	1 (2.20)	3.29	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 32 (ต่อ)

(N=25)

ความเชื่อมั่น ที่มีต่อผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
8. ความสามารถในการลดข้อขัดแย้ง ภายในกลุ่ม	0 (0.00)	7 (15.60)	29 (64.40)	7 (15.60)	2 (4.40)	3.09	0.71	ปานกลาง
9. ความสามารถ แก้ปัญหาของกลุ่ม	0 (0.00)	10 (22.20)	24 (53.30)	9 (20.00)	2 (4.40)	3.07	0.78	ปานกลาง
10. เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินงาน	2 (4.40)	11 (24.40)	21 (46.70)	10 (22.20)	0 (0.00)	2.93	0.86	ปานกลาง
เฉลี่ย						3.20	0.20	ปานกลาง

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 33 ความแตกต่างระหว่างความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร
พึ่งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

ความเชื่อมั่นของสมาชิก ที่มีต่อผู้นำ	กลุ่มพัฒนาครอบครัว		กลุ่มกฤษฎา		ผลการคำนวณ		
	เกษตรพึ่งตนเอง		เกษตรอินทรีย์		t	Sig	ระดับ (2-tailed) นัยสำคัญ
	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	(ค่าเฉลี่ย)	S.D			
1. ความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.56	0.65	3.36	0.57	8.049	.000	***
2. ความรับผิดชอบ	4.84	0.37	3.40	0.53	13.110	.000	***
3. ความเสียสละทุ่มเท	4.92	0.28	3.22	0.76	13.386	.000	***
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์	4.92	0.28	3.47	0.72	11.953	.000	***
5. ความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน	4.88	0.33	3.36	0.64	13.049	.000	***
6. ความสามารถในการชี้แจง จุดมุ่งหมายการดำเนินงาน กลุ่ม	4.88	0.33	2.87	0.94	12.943	.000	***
7. การรับฟังความคิดเห็น ของสมาชิก	4.64	0.64	3.29	0.54	9.313	.000	***
8. ความสามารถลดข้อ ขัดแย้งภายในกลุ่ม	4.84	0.38	3.09	0.71	11.577	.000	***
9. ความสามารถแก้ปัญหา ภายในกลุ่ม	4.80	0.41	3.07	0.78	10.325	.000	***
10. การเผยแพร่ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินงาน	4.84	0.37	2.93	0.86	10.482	.000	***
ภาพรวม	4.81	0.11	3.20	0.20	21.309	.000	***

หมายเหตุ: *** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

โดยในเรื่องของความสามารถในการปฏิบัติงาน สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกร ฟังตนเองมีระดับความเชื่อมั่นต่อผู้นำเฉลี่ย 4.56 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.20 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 8.049 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้นำของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้นำกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความรับผิดชอบของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟังตนเองมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.84 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.44 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 13.110 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความรับผิดชอบของผู้นำของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความรับผิดชอบของผู้นำกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความเสียสละทุ่มเทของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟังตนเองมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.92 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.70 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 13.386 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความเสียสละทุ่มเทของผู้นำของสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความเสียสละทุ่มเทของผู้นำกับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟังตนเองมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.92 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.45 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 11.953 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงสรุปว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า

ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำกับระดับความสำเร็จของกลุ่ม มีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความยุติธรรมในการบริหารงานของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตร พึ่งตนเองมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.88 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตร อินทรีย์ อยู่ 1.52 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 13.049 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความยุติธรรม ในการบริหารงานของผู้นำกลุ่มของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความยุติธรรมในการบริหารงานของผู้นำกับ ระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงานของผู้นำ สมาชิกกลุ่ม พัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.88 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของ สมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.52 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 12.943 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของ สมาชิกในเรื่องความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงานของผู้นำกลุ่มของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิก ต่อความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงานของผู้นำกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมี ความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัว เกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.64 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎา เกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.35 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 9.313 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่อง การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกับ ระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ในเรื่องของความสามารถในการลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่มของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.84 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.75 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 11.577 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 ที่กำหนดไว้ ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความสามารถในการลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่มของผู้นำทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความสามารถในการลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 32)

ในเรื่องของความสามารถแก้ปัญหาภายในกลุ่มของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.80 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.73 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 10.325 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องความสามารถแก้ปัญหาภายในกลุ่มของผู้นำของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อความสามารถแก้ปัญหาภายในกลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

ส่วนเรื่องการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของผู้นำ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองมีความเชื่อมั่นเฉลี่ย 4.84 สูงกว่า ความเชื่อมั่นเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.91 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 10.482 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกในเรื่องการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของผู้นำของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อมั่นของสมาชิกต่อการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 33)

จากการทดสอบความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำกลุ่ม ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พบว่า มีความแตกต่างกัน กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีความเชื่อมั่นต่อผู้นำ สูงกว่าในทุก ๆ ประเด็น โดยผู้นำที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และทุ่มเท เสียสละเวลาส่วนตนเพื่อกลุ่ม จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนความมีมนุษยสัมพันธ์ โดยที่ผู้นำที่เน้นมนุษยสัมพันธ์สูงจะมีความพอใจต่อการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ทำให้มีความไวต่อความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น

มีความยุติธรรมซึ่งจะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกว่ามีไม่มีการแบ่งแยก เลือกว่ารักมากที่ซึ่ง และการที่ผู้นำจะดำเนินงานต่าง ๆ ได้นั้นควรที่จะชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงานให้สมาชิกกลุ่มทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก จะทำให้เกิดวิธีการแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ สามารถลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่มได้ และการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์จากผู้นำสู่สมาชิก สมาชิกจะได้รับความเชื่อถือมากกว่าข่าวสารที่มาจากบุคคลอื่น ๆ ซึ่งผู้นำกลุ่มที่ได้รับความเชื่อมั่นจากสมาชิกมากเท่าใด ย่อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มมากเท่านั้นและส่งผลให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมภายในกลุ่ม ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

การมีส่วนร่วมของสมาชิก

ได้กล่าวมาแล้วว่าการมีความเชื่อมั่นต่อผู้นำและคณะกรรมการในระดับที่มากในทุกมิติ น่าจะมีส่วนอย่างสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของสมาชิกต่อกรรมการและกลุ่ม ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่ม ซึ่งจะวัดระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในประเด็นต่าง ๆ 10 ประเด็น คือ การเข้าร่วมประชุมกลุ่มการร่วมเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงิน การมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการผลิต การมีส่วนร่วมในการจำหน่าย การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้วสมาชิกมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.39) และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า มีส่วนร่วมมากในเรื่อง การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.76) การร่วมเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.56) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.52) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.28) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.60) การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.40) (ตารางที่ 34) ส่วนการวางแผนการเงิน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) ส่วนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในเรื่องของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.56) และการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.72) ในระดับปานกลาง เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นผลจากสมาชิกกลุ่มมีภาระเกี่ยวกับการทำนา ซึ่งเป็นอาชีพหลักทำให้ไม่มีเวลามาร่วมในการผลิตและจำหน่ายมากนัก ซึ่งทางกลุ่มได้แก้ไขโดยจ้างแรงงานเพื่อผลิตและจำหน่ายให้กับกลุ่ม

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

จากการจัดทำแบบสอบถามสมาชิกภายในกลุ่ม 45 คน ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยรวมแล้ว สมาชิกมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.40) และเมื่อพิจารณารายประเด็นแล้วพบว่า สมาชิกมีส่วนร่วมในระดับปานกลางในเรื่องของการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.91) การร่วมเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม (ค่าเฉลี่ย 2.51) การมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.64) มีส่วนร่วมในระดับน้อย คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 2.74) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงิน (ค่าเฉลี่ย 2.13) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.27) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.33) การมีส่วนร่วมในการผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.89) การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 2.44) และพบว่าสมาชิกมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.10) (ตารางที่ 35)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกับความสำเร็จของกลุ่ม

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ทุกด้าน) สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.39 สูงกว่า การมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์อยู่ 1.01 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.751 คำนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ทุกด้าน) ของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในภาพรวมกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 34 ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

(N=25)

การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1.การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	6 (24.00)	19 (76.00)	3.76	0.43	มาก
2. เสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม	0 (0.00)	0 (0.00)	11 (44.00)	14 (56.00)	3.56	0.50	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	0 (0.00)	0 (0.00)	12 (48.00)	13 (52.00)	3.52	0.51	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต	0 (0.00)	2 (8.00)	14 (56.00)	9 (36.00)	3.28	0.61	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงิน	0 (0.00)	4 (16.00)	13 (52.00)	8 (32.00)	3.16	0.68	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	5 (20.00)	20 (80.00)	3.80	0.40	มาก
7. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม	0 (0.00)	0 (0.00)	10 (40.00)	15 (60.00)	3.60	0.50	มาก
8. การมีส่วนร่วมในการผลิต	5 (20.00)	5 (20.00)	7 (28.00)	8 (32.00)	2.72	1.13	ปานกลาง

ตารางที่ 34 (ต่อ)

(N=25)

การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
9. การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์	7 (28.00)	5 (20.00)	5 (20.00)	8 (32.00)	2.56	1.22	ปานกลาง
10. การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น	0 (0.00)	3 (12.00)	9 (36.00)	13 (52.00)	3.40	0.70	มาก
เฉลี่ย					3.39	0.42	มาก

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 35 ระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

(N=25)

การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
1. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	21 (46.70)	8 (17.80)	15 (33.30)	1 (2.20)	2.91	0.94	ปานกลาง
2. เสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ในที่ประชุม	6 (13.30)	16 (35.6)	17 (37.80)	6 (13.30)	2.51	0.89	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	11 (24.40)	12 (26.70)	12 (26.70)	10 (26.70)	2.74	1.10	น้อย
4. การมีส่วนร่วมในการ วางแผนการผลิต	16 (35.60)	7 (15.60)	16 (35.60)	6 (13.30)	2.27	1.09	น้อย
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงิน	19 (42.20)	8 (17.80)	11 (24.40)	7 (15.60)	2.13	1.14	น้อย
6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม	4 (8.90)	18 (40.00)	13 (28.92)	10 (22.20)	2.64	0.93	ปานกลาง
7. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่ม	10 (22.20)	17 (37.80)	11 (24.40)	7 (15.60)	2.33	1.00	น้อย

ตารางที่ 35 (ต่อ)

(N=25)							
การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	ระดับการมีส่วนร่วม				ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลผล
	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก			
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
8. การมีส่วนร่วมในการผลิต	26 (57.80)	4 (8.90)	9 (20.0)	6 (13.30)	1.89	1.15	น้อย
9. การมีส่วนร่วมในการจำหน่าย ผลิตภัณฑ์	29 (64.4)	6 (13.30)	4 (8.90)	6 (13.30)	1.71	1.10	น้อยที่สุด
10. การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทาง กลุ่มจัดขึ้น	12 (26.70)	12 (26.70)	10 (22.20)	11 (24.40)	2.44	1.13	น้อย
เฉลี่ย					2.38	0.37	น้อย

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 36 ความแตกต่างระหว่างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง และกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

การมีส่วนร่วม ของสมาชิก	กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง (สำเร็จมาก)		กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ (สำเร็จน้อย)		ผลการคำนวณ		
	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	(ค่าเฉลี่ย)	S.D	t	Sig (2-tailed)	ระดับ นัยสำคัญ
1. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม	3.76	0.43	2.91	0.94	5.108	.000	***
2. เสนอข้อเท็จจริง ความ คิดเห็นในที่ประชุมกลุ่ม	3.56	0.50	2.51	0.89	6.261	.000	***
3. การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	3.52	0.51	2.47	1.10	5.456	.000	***
4. การมีส่วนร่วมในการ วางแผนการผลิต	3.28	0.61	2.27	1.09	4.960	.000	***
5. การมีส่วนร่วม ในการวางแผนการเงิน	3.16	0.68	2.62	1.14	6.021	.000	***
6. การพัฒนากลุ่ม	3.80	0.40	2.64	0.93	7.164	.000	***
7. การมีส่วนร่วมแก้ ปัญหาของกลุ่ม	3.60	0.50	2.33	1.00	7.056	.000	***
8. การมีส่วนร่วม ในการผลิต	2.72	1.13	1.89	1.15	2.904	.005	***
9. การมีส่วนร่วม ในการจำหน่าย	2.56	1.22	1.71	1.10	2.968	.005	***
10. การเข้ารับการถ่ายทอด ความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น	3.40	0.70	2.44	1.13	4.324	.000	***
ภาพรวม	3.39	0.42	2.38	0.37	5.751	.000	***

หมายเหตุ: *** หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ที่มา: จากการคำนวณ

โดยในเรื่องการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.76 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.05 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.108 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเข้าร่วมประชุมของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเข้าร่วมประชุมกลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่ม สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.56 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.05 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 6.261 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเรื่องเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม ของสมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.52 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.05 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.456 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมตัดสินใจของสมาชิกกลุ่มของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการวางแผนการผลิตของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.28 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.01 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.960 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิตของ สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนการผลิตกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 35)

ในเรื่องของการวางแผนการเงินของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.16 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.54 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 6.021 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงินของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางแผนการเงินกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.80 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.16 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.164 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการพัฒนากลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการแก้ปัญหาของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเฉลี่ย 3.60 สูงกว่า การมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 1.27 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.056 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการแก้ปัญหากลุ่มของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการแก้ปัญหากลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการผลิต สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรฟุ้งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.72 สูงกว่า การมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.03 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 2.94 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการผลิตของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการผลิตของกลุ่มกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 2.56 สูงกว่า การมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.05 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 2.968 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการการจำหน่ายผลิตภัณฑ์กับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

ส่วนเรื่องการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเองมีระดับการมีส่วนร่วมเฉลี่ย 3.40 สูงกว่าการมีส่วนร่วมเฉลี่ยของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ อยู่ 0.96 เมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.324 ค่าระดับนัยสำคัญคือ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้นของสมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรืออาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้นกับระดับความสำเร็จของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน (ตารางที่ 36)

สอดคล้องกับที่ได้กล่าวมาแล้วว่าระดับความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำกลุ่ม เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มแตกต่างกัน ซึ่งพบว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันคือ กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่มสูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็นเริ่มตั้งแต่มีส่วนร่วมในการเข้าประชุมกลุ่ม และเสนอข้อเท็จจริง และความคิดเห็นในที่ประชุม ทำให้กลุ่มทราบว่าสมาชิกมีความต้องการแบบใด และร่วมการตัดสินใจ กับความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกันวางแผนการผลิต การวางแผนทางการเงิน การผลิต การจำหน่าย และพัฒนากลุ่ม เช่น การทำความสะอาดที่ทำการกลุ่ม ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ภายในกลุ่มร่วมกัน รวมถึงเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น และเมื่อกลุ่มเกิดปัญหา สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหา ก็จะทำให้ปัญหาสามารถแก้ไขได้ตรงตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งในที่สุดแล้วจะส่งผลถึงระดับความสำเร็จของกลุ่มด้วย

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาพัฒนาการและการดำเนินงานของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางพลาม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่อำเภอบางพลาม จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มที่ศึกษามี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ ข้อมูลจากตัวอย่างสมาชิกของกลุ่มแรกและกลุ่มที่สองจำนวน 25 และ 45 ราย ถูกเก็บรวบรวมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ โดยคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่า t -test และค่าไคสแควร์ ซึ่งผลการศึกษสรุปได้ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองและกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์นั้น เป็นเพศชายร้อยละ 56 และ 55.60 เพศหญิงร้อยละ 44 และ 44.40 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 51.96 และ 49.31 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว และมีการศึกษาระดับระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 และ 4.36 คน รายได้เฉลี่ย 181,280 และ 224,955.56 บาท/ปี จำนวนแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ย 2.48 และ 2.71 คน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 26.92 และ 34.73 ไร่ และนอกเหนือจากการเป็นสมาชิกกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ แล้วส่วนมากยังเป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านด้วย

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของสมาชิกของทั้งสองกลุ่มไม่ว่าจะเป็นปัจจัยเรื่องของ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานทำการเกษตร รายได้/ปี และพื้นที่ทำการเกษตร พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ลักษณะเหล่านี้ไม่มีผลกับระดับความสำเร็จของกลุ่ม

นอกจากพิจารณาลักษณะทั่วไปของสมาชิกของทั้งสองกลุ่มแล้วในที่นี่ ยังพิจารณาถึงความพึงพอใจของสมาชิกในด้านการบริหารงาน ด้านการเงิน ด้านการผลิต และด้านการตลาด รวมถึงความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้วยว่ามีความสัมพันธ์กับความสำเร็จหรือไม่ ซึ่งมีข้อสรุปดังนี้

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจการบริหารงานของกลุ่ม สูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผนการดำเนินงาน ระบบโครงสร้างการดำเนินงาน การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.000 ค่านัยสำคัญคือ .007 สรุปได้ว่าความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการบริหารงานของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 หรือและจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความพอใจ ด้านการบริหารงานในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจด้านการเงิน สูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 7.148 ค่านัยสำคัญคือ 0.019 สรุปได้ว่าความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการเงินของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความพอใจด้านการเงินในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง มีความพึงพอใจด้านการผลิตสูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ปริมาณการผลิต สถานที่ดำเนินการผลิต เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.824 ค่านัยสำคัญคือ .004 สรุปได้ว่าความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการผลิตของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความพอใจด้านการผลิตในภาพรวมสูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเองมีความพึงพอใจ ด้านการตลาดสูงกว่ากลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นด้านราคาผลิตภัณฑ์ ระบบการชำระเงิน ระบบการชำระเงิน ความรวดเร็วในการให้บริการ การให้บริการเรื่องการขนส่ง และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 4.824 ค่านัยสำคัญคือ .004 สรุปได้ว่าความพึงพอใจจากสมาชิกในภาพรวมด้านการตลาดของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ

ความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความพอใจ ด้านการตลาดในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับความเชื่อมั่นสูงกว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้นำ ความเสียสละทุ่มเท ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรมในการบริหารงาน ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมายการดำเนินงาน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ความสามารถในการลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่มของผู้นำ ความสามารถแก้ปัญหาภายในกลุ่มของผู้นำ การเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของผู้นำ และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 21.309 ค่านี้สำคัญคือ .000 สรุปได้ว่าความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อผู้นำ (ทุกด้าน) ของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่าสมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีความเชื่อมั่นต่อผู้นำในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

สมาชิกกลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรพึ่งตนเอง มีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์ในทุก ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม การเสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุม การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การวางแผนการผลิต การวางแผนการเงิน การพัฒนากลุ่ม การแก้ปัญหาของกลุ่ม การแก้ปัญหาของกลุ่ม การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น และเมื่อนำมาวิเคราะห์หาความแตกต่าง โดยใช้ค่าสถิติ t พบว่า t มีค่าเท่ากับ 5.751 ค่านี้สำคัญคือ .000 สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ทุกด้าน) ของทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากข้อมูลเบื้องต้นในเรื่องนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่า สมาชิกที่มีความสำเร็จสูงกว่ามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มในภาพรวม สูงกว่ากลุ่มที่มีความสำเร็จต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. จากประเด็นการพิจารณาในเรื่อง ความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ และรัฐจึงควรผลักดันและส่งเสริมในเรื่องนี้ในหลายรูปแบบ เช่น มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำในเรื่องการบริหารงาน ภาวะผู้นำ และความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
2. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ควรมีการให้บริการเรื่องการขนส่งและการให้เครดิตกับลูกค้า เช่นเดียวกับร้านค้าทั่วไปที่จำหน่ายปุ๋ย ซึ่งจะทำให้สมาชิกและบุคคลอื่น ๆ สามารถซื้อสินค้ากับกลุ่มได้มากขึ้นและทำให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น
3. ควรกระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มให้มากขึ้น เช่น เข้าร่วมการประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาถึงบทบาทและการสนับสนุนของภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
2. ศึกษาถึงแนวทางการสร้างเครือข่ายกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในระดับท้องถิ่น ระดับภาคและระดับประเทศ
3. การศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่น ๆ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมพัฒนาที่ดิน. 2548. รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานขับเคลื่อนวาระแห่งชาติเกษตรอินทรีย์ (Online). www.ddd.go.th, 9 มิถุนายน 2549.

กรมวิชาการเกษตร. 2542. นโยบายการอารักขาพืชของกรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรีนเนท. 2548. เกษตรอินทรีย์ (Online). www.greenet.or.th, 9 มิถุนายน 2549.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2535. วรรณกรรมของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาศึกษา.

ชาติรี บุญนาค. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2542. หนึ่งครัวเรือน สองวิธีการผลิต: ทางออกวิกฤติเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง.

ทะนงศักดิ์ คุ่มไชนะ และคณะ. 2534. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิชการพิมพ์จำกัด.

นัชชา อินทวงษา. 2546. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคหกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นำชัย ทนุผล. 2536. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. คณะธุรกิจการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

บุษราภรณ์ ต่างใจ. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณี
ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประสพสุข เหลืองไพโรจน์. 2534. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานศูนย์เยาวชน
ตำบลในท้องที่จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประกิจ ดาราฉาย. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนแออัด:
ศึกษากรณีกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนแออัด เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
พัฒนบริหารศาสตร สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประพันธ์ แจ่มเอี่ยม. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่ม
ส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษวังน้ำเขียว ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประเสริฐ อมริต และ สุรเชษฐ์ ปฐมวงศ์ชาล. 2548. ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ดระดับชุมชน
ที่บางระจัน. วารสารเพื่อการพัฒนาชนบท ธ.ก.ส. 4 (4).

ประเทือง มนตรี. 2536. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

ปรีชาดิ วลัยเสถียร. 2543. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร.
สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พรนพ พุกกะพันธ์. 2544. ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักส์

พรหมพันธุ์ เชษฐอง. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอ
สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2542. พฤติกรรมกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิสิทธิ์พัฒนา.

เมตต์ แสงจันทร์. 2544. ความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต อำเภอศรีมหาโพธิ
จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต พัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2532. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

วรางคณา วงศ์หาชัย. 2535. บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน: กรณีศึกษาเฉพาะ
กรณีการพัฒนาองค์กรประชาชนระหว่างชุมชนของมูลนิธิพัฒนาอีสาน. วิทยานิพนธ์
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรวิทย์ สว่างทุกข์. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร จังหวัด
อ่างทอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

วิทยา จันทะวงศ์ศรี. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม. การศึกษาอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิฑูรย์ เลื่อนจำรูญ. 2534. รายงานการศึกษาพัฒนาการเกษตรกรรมทางเลือก. กรุงเทพมหานคร:
สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม.

_____. 2535. เกษตรกรรมทางเลือก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฐานการพิมพ์จำกัด.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2530. ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน: ประชาชน
ข้าราชการและผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. 2540. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ,
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศิริพรรณ ภูมิภมร. 2548. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการ
ท่องเที่ยวหาดนพรัตน์ธาราและอ่าวนาง จังหวัดกระบี่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร จันทวี. 2547. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริม
การเกษตร

สมยศ นาวิการ. 2540. การบริหารพฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: ผู้จัดการ.

สุชา จันทรเฒ. 2533. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

อรุณ แสงหิรัญ. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการแปรรูปสินค้าเกษตร จังหวัด
เพชรบุรี ปี 2546. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.

อุทัย หิรัญโต. 2534. ประมุขศิลปะ: ศิลปะของการเป็นผู้นำ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เลขที่

แบบสอบถาม (กลุ่ม)

เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์
ในพื้นที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ชื่อกลุ่ม.....

ที่ตั้งกลุ่ม บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล.....

อำเภอ จังหวัด.....

เบอร์โทรศัพท์.....

ประเภทของกลุ่ม () ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ () ผลิตน้ำหมักชีวภาพ
() อื่นๆ

วัน / เดือน / ปี ที่สัมภาษณ์

1. การจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์

1.1 กลุ่มของท่านตั้งขึ้น

เมื่อ.....

1.2 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มคืออะไร (เรียงจากสำคัญมากไปหาน้อย 3 อันดับ)

(1) (2) (3)

1.2 ทำไมถึงมีการจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์แห่งนี้ขึ้น (สาเหตุและเงื่อนไขการก่อตั้งกลุ่ม)

.....

1.3 ผู้ริเริ่มและผลักดันให้มีการตั้งกลุ่มคือใคร (ระบุ)

() คน / กลุ่มคนในชุมชนเองคือ.....

() หน่วยงานของรัฐ คือ.....

() องค์กรพัฒนาเอกชน คือ.....

() ธุรกิจเอกชน/อื่นๆ คือ

1.4 กรณีที่ผู้ริเริ่มให้มีการตั้งกลุ่มเป็นคน/กลุ่มคนภายในชุมชน ในการจัดตั้งนั้นได้รับการ

สนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรภายนอกชุมชนใดบ้าง

() ไม่มีหน่วยงาน/องค์กรใดสนับสนุนเลย () หน่วยงานของรัฐ คือ.....

() องค์กรพัฒนาเอกชน คือ.....

() ธุรกิจเอกชน คือ..... () อื่นๆ คือ.....

1.5 การสนับสนุนขององค์กรภายนอกต่อกลุ่ม ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นอย่างไร

ระบุชื่อหน่วยงาน / องค์กร	รายละเอียดการสนับสนุน
รัฐ.....	-
เอกชน:.....	-
อื่น:.....	-

** การสนับสนุนอาจอยู่ในรูปของ การเงิน เครื่องไม้เครื่องมือ ปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี การตลาด และ อื่น

2. ประธานกลุ่มและเงื่อนไขการเป็นประธานกลุ่ม

2.1 ลักษณะทั่วไปของประธานกลุ่ม

เพศ	อายุ (ปี)	การศึกษา (ปี)	บทบาททางสังคม ของประธานกลุ่ม	ระยะเวลาในการรับ ตำแหน่ง (ปี)

2.2 การเข้าเป็นประธานของกลุ่มมีข้อกำหนดอย่างไรบ้าง (การเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย, อายุ, เพศ, ประสบการณ์ในการทำงาน, และ เงื่อนไขอื่นๆ).....

2.3 หน้าที่ของประธานกลุ่ม.....

2.4 การเป็นประธานกลุ่มได้รับประโยชน์และ หรือผลตอบแทน

.....

3. สมาชิกและเงื่อนไขการเป็นสมาชิก

3.1 จำนวนและลักษณะทั่วไปของสมาชิก

เวลา	จำนวน (คน)	อายุของสมาชิก ส่วนใหญ่ (ปี)	การศึกษาของสมาชิก ส่วนใหญ่ (ปี)	สัดส่วนของเพศชาย ต่อหญิง (%)
เมื่อตั้งกลุ่ม				
ปัจจุบัน				

3.2 การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มมีข้อกำหนดอย่างไรบ้าง (เขตที่อยู่อาศัย, อายุ, เพศ, เงินลงทุนในกลุ่ม, และ เงื่อนไขอื่นๆ)

- 1) เขตที่อยู่อาศัย () ไม่กำหนด () กำหนด ดังนี้
- 2) อายุ () ไม่กำหนด () กำหนด ดังนี้
- 3) เพศ () ไม่กำหนด () กำหนด ดังนี้
- 4) เงินลงทุนในกลุ่ม () ไม่กำหนด (/) กำหนด ดังนี้
- () ค่าธรรมเนียมแรกเข้า รายละเอียด คือ
- () ค่าหุ้น (เงินลงทุน)

เงื่อนไขอื่นเกี่ยวกับการลงทุนเพิ่มในกลุ่ม รายละเอียด คือ

.....

5) เงื่อนไข อื่น ๆ.....

3.3 บทบาทหน้าที่ของสมาชิก

.....

.....

.....

3.4 ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากกลุ่ม.

.....

.....

.....

4. ฐานะทางการเงินของกลุ่ม

รายการ	มูลค่า (บาท)	
	ปัจจุบัน	แรกตั้ง
สินทรัพย์หมุนเวียน		
- เงินสด		
- สิ้นค้าคงเหลือ		
- ลูกหนี้		
- สินทรัพย์หมุนเวียนอื่นๆ		
สินทรัพย์ถาวร		
- เครื่องจักร/อุปกรณ์		
- โรงผลิตปุ๋ย		
สินทรัพย์ทั้งหมด		
หนี้สินหมุนเวียน		
- เจ้าหนี้การค้า		
- ค้างชำระค่าจ้าง		
- ค้างชำระดอกเบี้ย		
หนี้สินระยะยาว		
หนี้สินทั้งหมด		
ทุนเรือนหุ้น		
กำไรสะสม		
เงินสำรองและเงินกองทุน ต่างๆ		

5. การบริหารงานกลุ่ม

5.1 การประชุมกลุ่ม

() ไม่มี () มี
 หน้าที่ของที่ประชุมคือ

5.2 การจัดบันทึกการประชุม

() ไม่มี () มี โดย.....

5.3 คณะกรรมการกลุ่ม

() ไม่มี (ข้ามไปข้อ 5.4)

() มี จำนวน คน

กระบวนการในการสรรหาคณะกรรมกรมีดังนี้

.....

หน้าที่ของคณะกรรมการโดยรวมคือ

.....

ลักษณะสำคัญของกรรมการชุดปัจจุบัน เป็นดังนี้

อายุเฉลี่ย (ปี)	ระดับการศึกษาเฉลี่ย (ปี)	สัดส่วนของเพศหญิง ต่อชาย (%)

มีการแบ่งคณะกรรมการเป็นคณะกรรมการย่อยหรือไม่

.....

.....

.....

5.4 พนักงานของกลุ่ม

1) มีการจ้างพนักงานหรือไม่

() ไม่มี : สำหรับการจัดการงานประจำวันดำเนินการโดยใครอย่างไร

.....

() มี โดยมีลักษณะทั่วไปในปัจจุบันดังนี้

จำนวน (คน)	อายุเฉลี่ย (ปี)	ระดับการศึกษา เฉลี่ย (ปี)	สัดส่วนของเพศหญิงต่อชาย (%)

2) มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่าย แผนงาน หรือ หน่วยย่อย อื่นๆ หรือไม่

() ไม่มี

() มี ดังนี้

5.5 ในสภาพความเป็นจริงนอกเหนือจากประธานกลุ่มแล้ว ใครเป็นผู้มีส่วนผลักดันหรือเป็นผู้ชี้้นำ
การทำงานของกลุ่มมากที่สุด (อาจเป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกก็ได้)

.....ทำไมบุคคลผู้นี้สามารถชี้้นำ

การดำเนินงานของกลุ่มได้

.....

ลักษณะของผู้มีส่วนผลักดันหรือเป็นผู้ชี้้นำการทำงานดังกล่าวเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

อายุ (ปี)	การศึกษา (ปี)	เพศ	อาชีพหลัก	ฐานะทางสังคม	ประสบการณ์ในอดีต (ไม่มี / มี + ข้อมูลโดยสังเขป)	
					การทำธุรกิจ	การบริหารองค์กรท้องถิ่น

6. กิจกรรมของกลุ่ม

6.1 กิจกรรมทางธุรกิจ

1) กลุ่มทำการผลิตเอง (ผลผลิตเป็นของกลุ่ม)

(1.1) การผลิตของกลุ่มเป็นแบบใด

() ผลิตก่อนแล้วหาตลาด () มีคำสั่งซื้อแล้วจึงค่อยผลิต

(1.2) เมื่อตัดสินใจผลิตแล้ว กลุ่มจัดหาแรงงานจากไหน

() สมาชิก ระบบการจ่ายค่าตอบแทน กรณีที่เป็นแรงงานสมาชิก

.....

() ไม่เป็นสมาชิก ระบบการจ่ายค่าตอบแทน

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณธุรกิจ			วิธีการจัดหาปัจจัยการผลิต	วิธีการในการจัดจำหน่าย
	จำนวนผลผลิต	ต้นทุน (มูลค่าผลผลิต)	จำนวนที่ขาย (มูลค่าขาย)		

6.2 กิจกรรมด้านสวัสดิการและอื่นๆ

1) กิจกรรมด้านสวัสดิการ

(1) สวัสดิการรักษาพยาบาล

() ไม่มี () มี เริ่มต้นโครงการ

โดยมีข้อมูลดังต่อไปนี้

- เงินมาจากไหน

- เงื่อนไขในการให้สวัสดิการ และ จำนวนเงินสวัสดิการ

.....

.....

- ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

.....

(2) สวัสดิการเงินเลี้ยงชีพสมาชิกสูงอายุ

() ไม่มี () มี

(3) การส่งเสริมหรือให้ทุนการศึกษาบุตรสมาชิก

() ไม่มี () มี

(4) สวัสดิการเงินกู้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในการผลิตและการบริโภค

() ไม่มี () มี

(5) สวัสดิการอื่นๆ (ถ้ามีโปรดระบุ) โดย เริ่มต้น

โครงการ..... มีข้อมูลดังต่อไปนี้

เงินที่นำมาจ่ายมาจากไหน.....

เงื่อนไขในการให้สวัสดิการ.....

- ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี).....

2) กิจกรรมด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

() ไม่มี () มี

3) กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

() ไม่ทำ () ทำ

รายละเอียดดังนี้.....

.....

.....

.....

7. รายได้-รายจ่ายของกลุ่ม

7.1 รายได้ของกลุ่ม

- 1) ยอดขายสินค้าในรอบปีที่ผ่านมา บาท
(หรือ บาท/เดือน)

7.2 ค่าใช้จ่ายของกลุ่ม (รวมทุกกรณี)

- 1) ต้นทุนสินค้าขายในรอบปีที่ผ่านมา).....บาท
2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด ในรอบปีที่ผ่านมา บาท

7.3 กำไรสุทธิและการจัดสรร

- 1) กำไรสุทธิของกลุ่มในรอบปีที่ผ่านมา บาท
2) มีการจัดสรรกำไรสุทธิดังนี้
(1) ปันผลตามหุ้น อัตรา % เป็นจำนวนเงิน
..... บาท
(2) เหลือคืนตามส่วนธุรกิจ อัตรา% เป็นจำนวนเงิน
..... บาท
(3) อื่นๆ (ระบุประเภท/ อัตราส่วน/ จำนวนเงิน).....

8. การผลิตของกลุ่ม กับฐานทรัพยากรของชุมชนและตลาด

8.1 แหล่งที่มาของปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิต

รายการ	แหล่งหลักของปัจจัยการผลิต		
	ในชุมชน/อำเภอ	ในจังหวัด	จังหวัดอื่นๆ
แรงงาน			
วัตถุดิบที่สำคัญ			
เครื่องมือและอุปกรณ์			
เงินทุน			
เทคโนโลยี ความรู้ในการผลิต (ภูมิปัญญา)			
ผู้มีบทบาทสำคัญทางการตลาด			

8.2 ความกว้างขวางของตลาดผลผลิต

ชื่อผลิตภัณฑ์	สัดส่วนของการจำหน่าย (%)			โอกาส ขยายตลาด ในอนาคต (ต่ำ/สูง/สูงมาก)
	ในอำเภอ บางปลาม้า	อำเภออื่น ในจังหวัด สุพรรณบุรี	จังหวัดอื่น ๆ	

8.3 จงสรุปวิธีการตลาดของปฏินทรีย์และผลิตภัณฑ์อื่นๆ โดยสังเขป

.....

.....

.....

8.4 ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านทรัพยากร
เมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านทรัพยากรแล้ว พบว่า

.....

8.5 ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านตลาด

.....

8.6 ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางการเงิน

.....

8.7 ความเป็นไปได้ในการขยายการผลิตเมื่อพิจารณาเงื่อนไขทางด้านเทคโนโลยีการ

.....

9. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต
ปัญหาเรื่องคุณภาพของผลิตภัณฑ์
ปัญหาเรื่องแรงงาน
ปัญหาเครื่องจักรและอุปกรณ์
ปัญหาตลาด
ปัญหาเรื่องวัตถุดิบ (ปัจจัยการผลิต)
ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ
ปัญหาอื่น ๆ

แบบสอบถาม (สำหรับสมาชิก)
เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในพื้นที่
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี”

ชื่อกลุ่ม.....สถานที่ตั้งกลุ่ม.....หมู่ที่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....วันสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของสมาชิกกลุ่ม

(1) เพศ 1. (....) ชาย	2. (....) หญิง
(2) อายุ.....ปี	
(3) สถานภาพ	
1. (....) โสด	2. (....) แต่งงานแล้ว
3. (....) หย่าร้าง	4. (....) อื่น ๆ ระบุ.....
(4) การศึกษา	
1. (....) ประถมศึกษา	2. (....) มัธยมศึกษาตอนต้น
3. (....) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า	
(6) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	
1. (....) น้อยกว่า 3 คน	2. (....) 3-5 คน
3. (....) มากกว่า 5 คน	
(6) จำนวนแรงงานทางการเกษตร	
1. (....) น้อยกว่า 3 คน	2. (....) 3-5 คน
3. (....) มากกว่า 5 คน	
(7) การประกอบอาชีพหลักของครอบครัว (ตอบเพียงข้อเดียว)	
1 (....) ทำนา 2 (....) การเกษตรอื่น ๆ 3 (....) แรงงานรับจ้าง	
4 (....) ค้าขาย 5 (....) รับราชการพนักงานบริษัท	
(8) การประกอบอาชีพรองของครอบครัว	
1 (....) ทำนา 2 (....) การเกษตรอื่น ๆ 3 (....) แรงงานรับจ้าง	
4 (....) ค้าขาย 5 (....) รับราชการพนักงานบริษัท	

- (9) รายได้จากการประกอบอาชีพหลักต่อปี จำนวน.....บาท
- 1 (.....) น้อยกว่า 100,000 บาท
 - 2 (.....) 100,000-200,000 บาท
 - 3 (.....) 200,001-300,000 บาท
 - 4 (.....) 300,001-400,000 บาท
 - 5 (.....) 400,001-500,000 บาท
- (10) รายได้จากการประกอบอาชีพรองต่อปี จำนวน.....บาท
- 1 (.....) น้อยกว่า 50,000 บาท
 - 2 (.....) มากกว่า 50,000 บาท
- (11) รายได้รวมต่อปี จำนวน.....บาท.
- (12) พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่
1. เป็นเจ้าของที่ดิน.....ไร่ 2. ที่ดินเช่า.....ไร่
 3. ให้เช่า.....ไร่
 - 1 (.....) น้อยกว่า10 ไร่
 - 2 (.....) 11-20 ไร่
 - 3 (.....) 21-30 ไร่
 - 4 (.....) มากกว่า 30 ไร่
- (13) การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ
1. (.....) ไม่เป็น
 2. (.....) เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 2.1 (.....) กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน 2.2 (.....) กลุ่ม ธ.ก.ส.
 - 2.3 (.....) กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 - 2.3 (.....) กลุ่มอื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจ ความเชื่อมั่น และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

2.1 ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ การเงิน การผลิตการตลาด

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการบริหารงาน					
1. การวางแผนการดำเนินงาน					
2. โครงสร้างการดำเนินงาน					
3. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ					
ด้านการเงิน					
4. ผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา					
5. การจัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ					
ด้านการผลิต					
6. คุณภาพของผลิตภัณฑ์					
7. ปริมาณการผลิต					
8. สถานที่ดำเนินการผลิต					
9. เครื่องจักรและอุปกรณ์					
ด้านการตลาด					
10. ราคาของผลิตภัณฑ์					
11. ระบบชำระเงิน					
12. การแนะนำวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์					
13. ความรวดเร็วในการให้บริการ					
14. การให้บริการเรื่องการขนส่ง					

2.2 ความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำกลุ่ม

ข้อคำถาม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความสามารถในการปฏิบัติงาน					
2. ความรับผิดชอบ					
3. ความเสียสละทุ่มเท					
4. ความมีมนุษยสัมพันธ์					
5. ความยุติธรรมในการปฏิบัติงาน					
6. ความสามารถในการชี้แจงจุดมุ่งหมาย การดำเนินงานกลุ่ม					
7. การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก					
8. ความสามารถลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม					
9. ความสามารถแก้ปัญหาภายในกลุ่ม					
10. การเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์					

2.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิก

ข้อคำถาม	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม				
2. เสนอข้อเท็จจริง ความคิดเห็นในที่ประชุมกลุ่ม				
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ				
4. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการผลิต				
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการเงิน				
6. การพัฒนากลุ่ม				
7. การมีส่วนร่วมแก้ปัญหากลุ่ม				
8. การมีส่วนร่วมในการผลิต				
9. การมีส่วนร่วมในการจำหน่าย				
10. เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ที่ทางกลุ่มจัดขึ้น				

ภาคผนวก ข

อุปกรณ์การผลิตปุ๋ยและที่ทำการกลุ่ม

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

ภาพผนวกที่ ข1 อุปกรณ์ผลิตปุ๋ยอินทรีย์

หมายเหตุ: (1) เครื่องตีป่น บดสับอเนกประสงค์ (2) เครื่องปั่นเม็ดปุ๋ย (3) เครื่องคัดแยกเม็ดปุ๋ย
(4) เครื่องลำเลียงเม็ดปุ๋ยเข้าเครื่องคัดแยกเม็ดปุ๋ย (5) จักรเย็บกระสอบ
(6) ถังน้ำหมักชีวภาพ

กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

ผู้ก่อตั้งกลุ่ม

ที่ทำการกลุ่ม

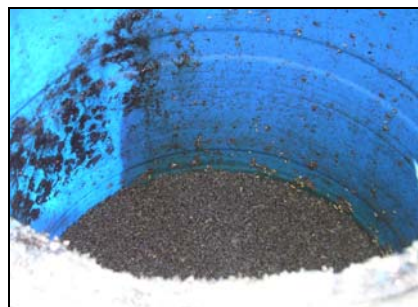
สถานที่ผลิต

ลานตาก

นาข้าว (ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากกลุ่ม)

น้ำหมักชีวภาพ

ภาพผนวกที่ ข2 กลุ่มพัฒนาครอบครัวเกษตรกรพึ่งตนเอง

กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

ที่ทำการกลุ่ม

สถานที่ผลิตปุ๋ย

วัตถุดิบในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

ลานตาก

ภาพผนวกที่ ข3 กลุ่มกฤษฎาเกษตรอินทรีย์

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวจิตรีรัตน์ พรหนองแสน

วัน เดือน ปี ที่เกิด

21 มีนาคม พ.ศ. 2525

สถานที่เกิด

จังหวัดชัยภูมิ

ประวัติการศึกษา

วท.บ. (ศึกษาศาสตร์-เกษตร)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์